Tortyrskador i asylprocessen under lupp

Hur värderas tortyrskador i den svenska asylprocessen och vad krävs för att få skydd?

RödaKorset

Redaktör och huvudförfattare: Alexandra Segenstedt
Medförfattare: Maite Zamacona Aguirre, Lisa Hallstedt, Emelie Hökfelt & Emanuel Petersson
Grafisk form: Helene Heed, heedåheed
Tryck: Williamssons Offsettryck AB, Solna
Foto framsidesbild: IRCT
2:a upplagan, 200 ex, 2015

Tortyrskador i asylprocessen under lupp

Innehåll

Tack

Syftet med den här rapporten har varit att göra ett nedslag i Svenska Röda Korsets arbete med tortyröverlevare samt studera beslut och domar i asylärenden för att se hur bedömningar i dessa ärenden görs.

För att inte begränsa studien endast till asylsökande som kommit i kontakt med Svenska Röda Korset kontaktade vi även Amnesty International – svenska sektionen för att komplettera vårt underlag ytterligare. Ett varmt tack till Amnesty för deras medverkan och för att vi fick tillgång till deras underlag och möjligheten att använda detta i vår studie.

Vill även särskilt tacka Svenska Röda Korsets behandlingscenter för krigsskadade och torterade och deras personal för värdefull input under arbetets gång och för pågående samarbete kring tortyrskadeutredningar och dokumentation av tortyrskador hos asylsökande. Tack även till medarbetare på Svenska Röda Korsets enheter för Migration och Integration, Vård samt Redaktionen för värdefulla synpunkter och kommentarer.

Förord

Svenska Röda Korset har över 25 års erfarenhet av behandling och stöd till flyktingar och asylsökande som upplever utsatthet och ohälsa till följd av krigstrauma och tortyr. Vi arbetar brett med tortyrfrågan; dels och i synnerhet inom ramen för vård-, migrations- och integrationsverksamheterna, dels som en del av det övergripande arbetet med mänskliga rättigheter och internationell humanitär rätt. Svenska Röda Korset verkar för att stödja, bota och behandla, för att motverka och förebygga tortyr, samt för att människor som sökt sig till Sverige inte ska sändas åter till länder där det finns risk att personerna torteras. Svenska Röda Korset driver behandlingscenter för krigs- och tortyrskadade på för närvarande fem orter i Sverige. Vi agerar även rättsligt som ombud i enskilda asylärenden. Under ett antal år har vi också genomfört tortyrskadeutredningar i enlighet med Istanbulprotokollet.

Förutom att ge direkt stöd och vård till tortyröverlevare arbetar Svenska Röda Korset för att öka förståelsen för tortyröverlevare och deras speciella livssituation och behov. Vi vill öka förståelsen för behov av vård och rehabilitering, men också förståelsen för deras behov i asylprocessen. Vi verkar för att asylprocessen ska genomsyras av humanitet och rättssäkerhet. För att så ska vara fallet krävs att de som riskerar tortyr ges möjlighet att få utveckla sina skäl till behov av skydd och i övrigt får möjlighet att tillvarata sina rättigheter i asylprocessen. En viktig del i det arbetet är att öka kunskapen och stärka medvetenheten om frågorna hos alla som är en del av rättsprocessen så som rättstillämpande myndigheter och domstolar, offentliga biträden och andra ombud. Denna rapport är en del av detta arbete.

Svenska Röda Korset arbetar även för att brottet tortyr ska införas i svensk lag, att alla som har torterats ska erhålla adekvat psykisk och fysisk vård samt att nödvändig kompetens kring tortyr, trauma och dess effekter ska finnas på relevanta myndigheter för att möjliggöra tidig identifiering och korrekt behandling av personer som utsatts för tortyr.

Ewa Hagberg
Chef Röda Korsets Migrations- och integrationsenhet

Eva Hall
Chef Röda Korsets Vårdenhet

Sammanfattning

I den här rapporten har vi granskat avgöranden från Migrationsverket och migrationsdomstolarna för att belysa hur bedömningen rörande asylsökande som tidigare varit utsatta för tortyr genomförs. Vi behandlar särskilt myndighetens och domstolarnas utredningsansvar, deras bevisvärdering samt deras trovärdighets- och tillförlighetsbedömningar i ärenden där risk för tortyr åberopas. Vi tar därutöver upp möjligheten att erhålla en tortyrskadeutredning och värderingen av en sådan. Våra slutsatser redovisas löpande i rapporten under respektive kapitel och utvecklas vidare i sista kapitlet.

Under genomgången har vi tydligt noterat betydelsen av läkarintyg för att myndighetens utredningsansvar ska aktualiseras. Den praxis som redovisas i rapporten visar att Migrationsverket och migrationsdomstolarna har ett utökat utredningsansvar när det finns indikationer på tidigare tortyr, bl.a. i form av journalanteckningar eller relativt enkla läkarintyg. Dock ser vi inte att andra indikationer på tidigare tortyr, i form av exempelvis fotografier, medicinska intyg från utlandet, fysiska ärr/åkommor eller en detaljerad muntlig utsaga etc., medför att vidare utredning från myndighetens sida företas. Varför inte dessa indikationer anses tillräckliga motiveras inte heller i avgöranden vilket gör det svårt att förstå grunden för besluten. Att offentliga biträdet initialt anfört behovet av en vidare utredning verkar inte heller ha betydelse för utgången. Även i dessa fall hänvisas till behovet av ett läkarintyg för att myndigheten ska se till att tortyrutredning företas. Avsaknaden av läkarintyg gör i stället att sökandens utsaga anses mindre trovärdig då skriftlig bevisning saknas. Det är något som ofta kommer till den sökandes kännedom först vid ett avslag hos Migrationsverket. Att någon typ av skriftlig dokumentation bedöms nödvändig, och varför den anses nödvändig, borde tydligt framkomma under handläggningen på Migrationsverket och i kommunikationen med sökanden innan avslagsbeslut fattas, särskilt då fokus i denna typ av ärenden ska ligga i första instans, dvs. hos Migrationsverket. Detta medför även ytterst begränsad tid för den enskilde att inkomma med kompletterande skriftliga intyg då en överklagandeprocess påbörjats som innebär särskilda tidsgränser.

Vi ser också att ett stort ansvar för utredningen hamnar på den enskilde sökande och dennes offentliga biträde trots komplexiteten i denna typ av ärenden. Ett läkarintyg, som i många fall anses helt nödvändigt för att myndigheten eller domstolen överhuvudtaget ska överväga att besluta om att företa en tortyrskadeutredning, eller i varje fall skifta bevisbördan till myndigheten, är i praktiken svåra och tidskrävande för den enskilde

att frambringa. Att helt hänvisa till skriftlig dokumentation och inte ta hänsyn till annan bevisning i ärendet, såsom den muntliga utsagan, aktuell land-information etc., är olyckligt då detta kan medföra väsentliga rättsförluster för den enskilde.

Vår genomgång visar på flera fall där en tortyrskadeutredning ansetts läka tidigare trovärdighetsbrister. Detta visar på betydelsen av dokumentation av tidigare tortyr i syfte att kunna göra en rättssäker bedömning av uppgifters tillförlitlighet och av allmän trovärdighet i ärendet. Studien visar också på exempel där beslutsfattaren har haft orimliga krav på vad den enskilde ska kunna redogöra för från en traumatisk upplevelse med erfarenheter av tortyr utan att den allmänna trovärdigheten ska ifrågasättas.

I flera fall där Migrationsverket eller domstolen i bedömningen anfört att det förekommer brister i asylberättelsen kan man inte utläsa ur avgörandet huruvida dessa har bemötts från den sökande eller ens om utrymme för detta har givits. Detta kan tolkas som att den beslutsfattande instansen har bett om förklaringar eller att dessa ingår i det offentliga biträdets inlaga, men att dessa inte har inkluderats i motiveringen av bedömningen. Det kan också tolkas som att det inte har begärts några förklaringar till de uppfattade bristerna i asylberättelsen och att de därför inte har inkluderats i bedömningen. Oavsett orsak går det inte att utläsa från besluten om beslutsfattaren har begärt och sedan beaktat förklaringarna av uppfattade brister i bedömningen av besluten, eller inte efterfrågat dem alls. Detta borde tydligt framgå i syfte att göra avgörandet begripligt för den enskilde.

Utifrån de beslut som omfattas av studien kan konstateras att, oaktat om den sökande åberopat att han/hon tidigare utsatts för tortyr, har inte utredningen och utredningstekniken anpassats utifrån sökandens särskilda behov. Detta är i varje fall inget som nämns i avgörandet eller i motiveringen av detsamma.

I de analyserade bedömningarna skiljer ofta varken Migrationsverket eller migrationsdomstolarna mellan centrala omständigheter som har betydelse för bedömningen för om skyddsbehov föreligger och omständigheter som måste anses vara perifera för samma bedömning i bevisfrågan. Ofta redovisas dessa bedömningar på ett ostrukturerat sätt där mindre relevanta omständigheter får stor betydelse för helheten. Det förekommer dessutom att endast ett eller ett par specifika bevisteman som ifrågasätts i den sökandes utsaga används

för att anföra tillförlitlighetsbrister i hela berättelsen. Det är centralt att varje bevistema värderas för sig innan den beslutsfattande instansen gör en sammanvägning av bevis och omständigheter och drar en slutsats. Om detta inte görs finns stor risk att mindre relevanta omständigheter eller händelser, som exempel från studien visar, får för stor betydelse för helheten.

I ett antal av de studerade besluten ser vi hur beslutsfattande instanser bedömer berättelsen utifrån hur man anser det vara rimligt att agera. Man ”stannar” då i bedömningen och gör ingen uttömmande värdering av andra anförda omständigheter, såsom uppgifter om att en utlänning utsatts för tortyr. Den här typen av bedömning bygger oftast på egna antaganden utan referens till landinformation eller andra objektiva källor för påståendena. I sådana fall utgår beslutsfattaren från vad man vet, eller anser sig veta, om situationen i landet, traditioner eller andra förhållanden i ursprungslandet. Att använda sig av dessa kriterier kan vara otillförlitligt och kan lämna ett alltför stort utrymme för spekulativa argument.

Det finns flera exempel i studien på att tidigare avslag senare ändras när en tortyrskadeutredning har genomförts i ärendet. Det visar återigen på behovet av korrekt dokumentation av tidigare tortyr. Det finns dock även exempel på när domstolen ifrågasätter utredningen och kommer till den medicinska slutsatsen att de ärr, som tidigare bedömts av personer med medicinsk kompetens i en tortyrskadeutredning, bedöms vara äldre än vad utredningen anför. Domstolen redovisar inget närmare resonemang eller ger en utförlig motivering till varför den kommer fram till denna slutsats.

Genomgången av avgörandena visar tydligt att tillägg i asylberättelsen ofta anses mindre tillförlitliga än tidigare presenterade uppgifter. I vissa beslut anses det även att sökanden inte ska få tillgodoräkna sig tvivelsmålets fördel vad avser ändrade uppgifter eller uppgifter som tillkommit i ett senare skede. Man kan tolka dessa bedömningar som att uppgifter som tillkommer i ett senare skede allmänt tillåts skada sökandens trovärdighet. Detta gör det svårt då den här typen av ärenden, som ofta karaktäriserats av uppgifter som på grund av traumats komplexa karaktär, uppkommer sent i processen. Hänsyn tas sällan till de svårigheter som asylsökanden kan ha för att berätta om tortyruppgifter under utredningen hos Migrationsverket eller i mötet med biträdet. I bedömningen görs sällan någon hänvisning till landinformation som kan visa på utbredningen av tortyr i aktuellt land.

Slutligen omfattar studien ärenden där verkställighetshinder har anförts, efter att det initiala beslutet vunnit laga kraft. Detta med anledning av en genomförd tortyrskadeutredning som underbygger sökandens utsaga om tidigare tortyr och ger belägg för tidigare åberopad tortyr som inte ansetts trovärdig. Trots detta faktum har dessa ärenden inte ansetts uppfylla kravet på en ny omständighet eller giltig ursäkt i utlänningslagens mening. Att betrakta en tortyrskadeutredning, gjord i enlighet med internationell standard, som en modifikation av tidigare prövade omständigheter är anmärkningsvärt, särskilt med tanke på hur den sökandes trovärdighet kan stärkas genom denna utredning samt utifrån bedömning av framtida risk. Vad gäller bedömningen av giltig ursäkt torde inte heller detta medföra några problem då förarbetena uttryckligen nämner just tortyr och trauma som ett skäl för att dessa skäl kommer fram senare i processen.

Avslutningsvis visar studien på omfattande kunskapsbrister hos beslutande myndigheter om vad en tortyrskadeutredning är och vad en sådan kan och inte kan dokumentera samt hur de genomförs och vilka krav som ställs.

1. Inledning

Tortyr är en av de grövsta och mest avskyvärda kränkningar en människa kan utsättas för. Tortyr används i många länder, bl.a. som ett sätt att tvinga fram bekännelser, samt som en form av bestraffning. Många frihetsberövade, inte minst kvinnor, är utsatta för tortyr av sexuell karaktär. Tortyr ger ofta livslånga trauman för dem som har blivit utsatta, men även för de utsattas familj och för samhället i stort. Förbudet mot tortyr återfinns i en rad internationella instrument, både inom området för de mänskliga rättigheterna och inom den humanitära rätten. Ett förbud mot tortyr finns bl.a. i FN-traktat, regionala konventioner och i EU-lagstiftningen. Tortyrförbudet utgör även sedvanerätt, vilket innebär att alla stater är skyldiga att säkerställa att tortyrförbudet efterlevs. Trots detta fortsätter människor – män, kvinnor, gamla och barn – falla offer för tortyrens grymhet i många av världens länder.

Det skydd och de rättigheter som ges utlänningar i svensk lagstiftning bygger i hög grad på rättigheter som ges dem i internationell rätt, så som i flyktingkonventionen, tortyrkonventionen och andra internationella och regionala instrument, t.ex. EU-direktiv och förordningar. Migrationsrättens utveckling präglas numera i hög utsträckning av den rättsutveckling som sker utanför Sveriges gränser. Europadomstolen och kommittéer som övervakar efterlevnaden av olika FN-konventioner har fått en allt större betydelse på området. Med den ökade harmoniseringen av migrationsrätten inom EU kan EU-domstolen förväntas komma att spela en allt större roll. Detta ställer nya krav på dem som kommer i kontakt med migrationsrätt. En betydande del av denna rapport ägnas åt att belysa utvecklingen i internationell praxis och att studera hur den har påverkat nationell praxis.

1.1 Syfte och frågeställningar

Svenska Röda Korsets övergripande syfte med rapporten är att öka kunskapen hos lagstiftaren, rättstillämparen och andra berörda parter om tortyröverlevares särskilda behov, så att möjligheten för tortyröverlevare att tillvarata sina intressen och rättigheter förbättras. Genom att öka kunskapen eftersträvar Röda Korset att bidra till att säkerställa att de personer som riskerar tortyr inte avvisas eller utvisas ur Sverige.

Rapporten inleds med en kortare översikt över den rättsliga reglering som är av betydelse på området, samt ett kort informationsavsnitt om vad en tortyrskadeutredning är. Sedan följer en redogörelse för viss relevant praxis.

Av särskild intresse är Europadomstolens avgörande *R.C. mot Sverige*[1]. Målet, som vi redogör för närmare nedan, har stor betydelse bl.a. för bedömningen av myndighetens/domstolars utredningsskyldighet samt av bevisbördans placering.

Därefter följer en analys av de krav som ställs på Migrationsverkets och domstolars bedömning av uppehållstillståndsärenden som berör asylsökande personer som hävdar att de har utsatts för tortyr. Utgångspunkten för analysen är de krav som ställs på de beslutsfattande instanserna i nationell och internationell lagstiftning och praxis.

Analysen fokuserar på områden som är särskilt viktiga i asylärenden där risk för tortyr åberopas; Migrationsverkets och migrationsdomstolars utredningsskyldighet, Migrationsverkets och migrationsdomstolars trovärdighets- och tillförlitlighetsbedömningar, samt Migrationsverkets och migrationsdomstolars bedömning av dokumentation av tortyr och annan grym och förnedrande behandling med särskilt fokus på sexuellt våld. Genom analysen önskar Svenska Röda Korset även lyfta fram de dilemman som beslutsfattaren möter under handläggningen och beslutsfattandet.

Frågeställningarna utvecklas i respektive avsnitt men är i korthet följande:

Hur ser bevisvärderingen samt trovärdighets- och tillförlitlighetsbedömningarna ut i beslut där tortyrrelaterade asylskäl åberopas och är de anpassade till det tortyrrelaterade traumats komplexa karaktär? Hur bedöms och värderas den skriftliga bevisningen av tortyr och i synnerhet tortyrskadeutredningar? Tas det hänsyn till uppgifter om sexuellt våld som en form av tortyr?

1.2 Metod

Rapporten tar sin utgångspunkt i Svenska Röda Korsets samlade erfarenheter och arbete med enskilda ärenden och tortyrskadeutredningar. Underlaget för vår analys är ett antal beslut och domar från Migrationsverket och landets migrationsdomstolar i uppehållstillståndsärenden. Analysen av domar och beslut utgår från en i huvudsak konventionell rättsvetenskaplig metod, med särskilt fokus på hur de krav som rättslig reglering och praxis ställer på beslutsfattaren, efterföljs i praktiken.

1 Europadomstolens för mänskliga rättigheter dom den 9 mars 2010 i målet *R.C. mot Sverige* (appl. no. 41827/07).

Det kan tyckas att analys framförallt borde göras av Migrationsöverdomstolens avgöranden, eftersom det i princip endast är dessa som på nationell nivå kan sägas vara vägledande för rättstillämpningen. Vi har dock valt att lägga tyngdpunkten på Migrationsverkets och migrationsdomstolarnas avgöranden.

Dessa är av betydelse av det skälet att tyngdpunkten i asylprocessen, liksom inom andra rättsområden, ska ligga i första instans. Lagstiftaren framhåller också att det är av stor vikt för den enskilde att Migrationsverket får möjlighet att göra prövningen på ett så komplett beslutsunderlag som möjligt.[2] Migrationsdomstolarnas domar är också av särskilt intresse då migrationsdomstolen i de allra flesta fall är sista instans i migrationsmål – procentuellt sätt är det i väldigt få ärenden som Migrationsöverdomstolen beviljar prövningstillstånd.

1.2.1 Fakta om omnämnda domar och beslut

Besluten och domarna är från perioden **2009–2013**. Således finns i materialet avgöranden från såväl före som efter Europadomstolens dom *R.C. mot Sverige* (se ovan och Kap. 2.4.1.3) från år 2010.

En del av avgörandena är beslut i ärenden som Svenska Röda Korset har drivit eller driver juridiskt. I en del av dessa ärenden har Svenska Röda Korsets behandlingscentrum för tortyr- och krigsskadade varit ansvariga för tortyrskadeutredningen. Andra avgöranden har vi fått tillgång till av Svenska sektionen av Amnesty International. Majoriteten av besluten berör sökande från Demokratiska Republiken Kongo, Etiopien, Iran och statslösa (Syrien). Övriga beslut rör sökanden som kommer från följande länder: Afghanistan, Azerbajdzjan, Bangladesh, Guinea, Irak, Kosovo, Libanon, Nigeria, Pakistan, Ryssland, Somalia, Sudan, Syrien, Ukraina och Uzbekistan. Vissa beslut rör personer som är statslösa från de palestinska områdena såväl som från Kuwait.

Totalt har vi granskat ett 80-tal avgöranden från Migrationsverket och migrationsdomstolarna. Av dessa härrör 48 avgöranden från Svenska Röda Korsets juridiska migrationsrådgivning. I en del av dessa ärenden har Svenska Röda Korset genomfört tortyrskadeutredningar i enlighet med Istanbulprotokollet. Resterande avgöranden har vi fått tillgång till genom svenska sektionen av Amnesty International. Vi har inte haft tillgång till samtliga handlingar i ärendena utan främst tittat på besluten från Migrationsverket och/eller domstolen. I vissa ärenden har vi läst protokollen från utredningarna

2 Prop. 2004/05:170, *Ny instans- och processordning i utlännings- och medborgarskapsärenden,* s. 154.

för att erhålla en mer heltäckande bild. Denna information är inte med i analysen men finns exemplifierad i något stycke. Avgörandena vi erhållit från Amnesty har vi, på grund av sekretesskäl, endast studerat på plats och inte haft tillgång till under sammanställandet av rapporten. Det har inte skett något urval av ärenden utan vi har sökt identifiera de avgöranden som inkommit till respektive organisation under given tidsperiod där tortyr på något sätt berörts.

I samtliga ärenden har den asylsökande, under någon fas av migrationsprocessen, anfört att han eller hon utsatts för tortyr eller annan omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning. Det föreligger vidare, enligt den asylsökande, ett skyddsbehov bl.a. eftersom det finns en risk för att han eller hon ska utsättas för tortyr i framtiden.

I majoriteten av avgörandena har Migrationsverket eller migrationsdomstolen bedömt att utlänningen inte har ett sådant skyddsbehov som motiverar att han eller hon ska beviljas uppehållstillstånd. I något fall har migrationsdomstolen beslutat att återförvisa ärendet till Migrationsverket för ny prövning.

Majoriteten av avgörandena härrör från grundstadiet i asylprocessen. Några av avgörandena är beslut i s.k. verkställighetsärenden. Med verkställighetsärenden menar vi ärenden där utlänningen, efter att ha fått ett slutgiltigt avgörande i sitt uppehållstillståndsärende och har fått beslut om att han/hon ska lämna landet, anför att det inte går att verkställa beslut om avvisning eller utvisning, t.ex. för att det föreligger risk för tortyr. **Genom att bägge ärendetyper utgör del av undersökningsmaterialet möjliggörs en analys av hur tortyrrelaterade uppgifter bedöms dels under asylprocessen, dels efter det att asylprocessen är slut (i verkställighetsstadiet).** Röda Korset har inte kunnat göra någon uppföljning av huruvida den enskilde utlänningen numera har fått uppehållstillstånd p.g.a. skyddsbehov eller annan anledning, om utlänningen befinner sig illegalt i landet eller numera har lämnat landet. Vi har inte heller funnit det nödvändigt att göra en sådan uppföljning – fokus i rapporten ligger på Migrationsverkets och migrationsdomstolens bedömningar i de utvalda avgörandena, inte på utgången för den enskilde individen.

2. Regleringen av tortyrförbudet och dess konsekvenser

Detta kapitel redogör för regleringen av tortyr och tortyrförbudet i internationell såväl som nationell rätt. Vi kommer initialt gå igenom de olika definitioner av tortyr som finns och hur de skiljer sig åt, sedan följer en redogörelse av det absoluta förbudet mot tortyr och mot att utvisa personer som riskerar tortyr och rätten till uppehållstillstånd för denna grupp personer. Kapitlet avslutas med en genomgång av relevant praxis från internationella och nationella forum.

2.1 Definitionen av tortyr och tortyrförbudet

Förbudet mot tortyr eller annan omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning finns i flera internationella instrument både inom området för de mänskliga rättigheterna och inom den humanitära rätten. Det återfinns i FN-traktater, i regionala konventioner och även i EU-lagstiftningen. Tortyrförbudet anses dessutom utgöra sedvanerätt, vilket innebär att alla stater är skyldiga att se till att tortyrförbudet efterlevs även om de inte är part i traktater som förbjuder tortyr. Det finns dock ingen enhetlig definition av tortyr inom den internationella rätten. Definitioner med samma kärna men med något olika kvalificerande omständigheter har utvecklats i anslutning till de olika sammanhang där frågor om tortyr har aktualiserats. Nedan beskrivs de viktigaste sammanhangen i vilka tortyrförbudet återfinns.

2.1.1 FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna

I FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna anges i artikel 5 att ”ingen får utsättas för tortyr eller grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning”.

Den allmänna förklaringen är inte juridiskt bindande för de stater som skrivit under den (som Sverige), men den innebär ett moraliskt åtagande för staterna. Någon definition av tortyr finns inte i förklaringen.

2.1.2 FN:s internationella konvention om medborgerliga och politiska rättigheter

Även FN:s internationella konvention om medborgerliga och politiska rättigheter innehåller ett förbud mot tortyr (artikel 7). Inte heller i detta instrument finns någon definition av tortyr. Sverige är part i konventionen.

2.1.3 Tortyrkonventionen

Konventionen mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning (tortyrkonventionen) är den FN-konvention som särskilt behandlar tortyrförbudet och dess konsekvenser. Enligt artikel 1 i Tortyrkonventionen definieras tortyr som:

”… varje handling genom vilken allvarlig smärta eller svårt lidande, fysiskt eller psykiskt, medvetet tillfogas någon antingen för sådana syften som att erhålla information eller bekännelse av honom eller en tredje person, att straffa honom för en gärning som han eller en tredje person har begått eller misstänks ha begått eller att hota eller tvinga honom eller en tredje person eller också av något skäl som har sin grund i någon form av diskriminering, under förutsättning att smärtan eller lidandet åsamkas av eller på anstiftan eller med samtycke eller medgivande av en offentlig tjänsteman eller någon annan person som handlar såsom företrädare för det allmänna. Tortyr innefattar inte smärta eller lidande som uppkommer enbart genom eller är förknippade med lagenliga sanktioner.”

Enligt tortyrkonventionen kan inte allvarliga övergrepp som fristående privata aktörer företar utgöra tortyr. Saknas det en central statsmakt i ett land gäller skyddet även mot grupper som har tagit över funktioner som en stat har.[3] Definitionen av tortyr och tortyrförbudets konsekvenser har utvecklats i praxis från FN:s tortyrkommitté (CAT, se nedan). Sverige är part i konventionen (SÖ 1986:1, prop. 1985/86:17).

2.1.4 Europakonventionen

Europarådet antog år 1950 Europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen). Europakonventionens artikel 3 stadgar att ”Ingen får utsättas för tortyr eller annan omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning”.

Tortyrförbudet i Europakonventionen är absolut, d.v.s. det finns inga undantag från förbudet (artikel 15.2). Konventionen har ingen definition av tortyr och ställer inga särskilda krav på tillvägagångssätt för att säkerställa att ingen utsätts för tortyr. Definitionen av tortyr och tortyrförbudet har sedan dess utvecklats i praxis från Europadomstolen (se nedan). Sverige är part i konventionen (prop. 1951:165). Europakonventionen kan sägas ha särskild betydelse i svensk rättsprocess eftersom den gäller som lag i landet (SFS 1994:129 och 1995:462).

3 CAT:s granskning (1999-05-25) av målet *Elmi mot Australien*, (Communication 120/1998).

2.1.5 Jugoslavientribunalen (ICTY) och Rwandatribunalen (ICTR)

Under 1990-talet inrättade FN, med stöd av kapitel VII i FN-stadgan, icke-permanenta internationella tribunaler - den internationella tribunalen för f.d. Jugoslavien (Jugoslavientribunalen, ICTY) från 1993 och Internationella Rwandatribunalen för Rwanda (Rwandatribunalen, ICTR) från 1994. FN:s syfte var att säkerställa utredning och eventuell lagföring av de mycket allvarliga brott mot folkrätten så som folkmord, brott mot mänskligheten och tortyr, och som följer av Genèvekonventionerna samt sedvanerätten. Det finns omfattande praxis från respektive tribunal. Även om denna praxis inte är omedelbart bindande för stater utgör den ett viktigt bidrag till stöd för tolkning och tillämpning av det underliggande regelverket.[4] Praxis klargör bl.a. deras definition av tortyr samt tolkning av tortyrförbudet. Det här är främst kopplat till straffrättsligt ansvar för tortyr och är knutna till förhållanden vid krigsförbrytelser, folkmord eller brott mot mänskligheten, vilket av förklarliga skäl kan se något annorlunda ut än staters ansvar att förhindra att människor utsätts för tortyr.

2.1.6 Romstadgan

2002 trädde Stadgan för Internationella Brottmålsdomstolen (Romstadgan) i kraft. Genom stadgan inrättas Internationella brottmålsdomstolen, den första permanenta brottmålsdomstol som har jurisdiktion över de mest allvarliga brotten, såsom folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser. Stadgan innehåller även förbud mot tortyr. Artikel 7 beskriver t.ex. vad som anses som ett brott mot mänskligheten. Det är ett antal gärningar som när de begås som en del av ett vidsträckt eller systematiskt angrepp riktat mot civilbefolkningen, anses vara ett brott mot mänskligheten. Tortyr är en av dessa uppräknade gärningar. Det är viktigt att framhålla att definitionen av tortyr skiljer sig något åt, beroende på vilket brott som åsyftas (t.ex. brott mot mänskligheten eller krigsförbrytelse). Det är i sammanhanget viktigt att komma ihåg att de definitioner av tortyr som kopplats till Romstadgans internationella brott är omgärdade av flera kvalificerade omständigheter (såsom t.ex. förekomsten av en väpnad konflikt) utöver själva tortyrgärningen och därför på olika sätt avviker från Tortyrkonventionens definition. Den Internationella brottmålsdomstolen (ICC) ska vara ett komplement till de nationella domstolarna. ICC tar endast vid när en nationell domstol inte fullgör sin uppgift vad gäller utredande eller dömande av dessa allvarliga brott. Sverige har tillträtt Romstadgan.

4 Prop. 2013/14:146, *Straffansvar för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser,* s. 27 f.

2.1.7 Internationella rödakorskommittén (ICRC)

Internationella rödakorskommittén (ICRC) är en opartisk, neutral och oberoende enskild humanitär organisation och en självständig del av den internationella rödakors- och rödahalvmånerörelsen, med huvudansvar för rörelsens arbete i väpnade konflikter och andra våldssituationer.[5] ICRC har genomfört en studie av sedvanerätten inom området för den humanitära rätten.[6] I studien identifieras förbudet mot tortyr som en del av sedvanerätten. Vidare uppmärksammas att tortyrförbudet erkänns i en mängd internationella överenskommelser, och att tortyr bl.a. utgör allvarliga överträdelser av Genèvekonventionerna samt brott enligt Romstadgan. Förbudet finns även i en mängd traktater inom området för de mänskliga rättigheterna. Förbudet har vidare fastställts i både nationell och internationell rättspraxis, såväl som i annan nationell praxis.

Enligt ICRC:s policy om tortyr, som bl.a. är en utgångspunkt för ICRC:s arbete, utgör tortyr tillfogande av (1) allvarlig smärta eller svårt lidande, fysiskt eller psykiskt, (2) i syfte att erhålla information eller bekännelse, utöva påtryckning, hota eller förnedra personen.[7] Eftersom det i ICRC:s definition inte läggs vikt vid vem som har utfört handlingen, kan den sägas utgöra en bredare definition av tortyr än den som finns i Tortyrkonventionen. Det är en definition som Svenska Röda Korset använder sig av i sitt vårdarbete med tortyroffer. Vårdbehovet är inte beroende av vem som utfört gärningarna.

2.1.8 Europeiska Unionens stadga om de grundläggande rättigheterna

I Europeiska Unionens (EU:s) stadga om de grundläggande rättigheterna anges de grundläggande rättigheterna som varje människa har och som är tillämpliga på EU-nivå. Stadgan kan sägas utgöra en sammanfattning av de rättigheter som redan finns inom EU genom fördragen och EU-domstolens praxis. Stadgans artikel 3 anger att ingen får utsättas för tortyr eller omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning. Stadgan gäller för EU:s institutioner samt även för EU-länder när de tillämpar EU-lagstiftningen. Alla rättigheter som härleds ur EU-ländernas gemensamma konstitutionella traditioner måste tolkas i enlighet med dessa traditioner. EU-rätten tolkas av EU-domstolen i Luxemburg. Det kan i detta sammanhang nämnas att EU-domstolen ofta hänvisar till Europakonventionen i sina domar, samt att alla EU:s länder har ratificerat Europakonventionen.

---

5 Mandatet för organisationen är konventionsbaserat i Genèvekonventionerna och dess tilläggsprotokoll.

6 *Customary International Humanitarian Law,* Jean-Marie Henckaerts, Louise Doswald-Beck, Cambridge University Press, 2005. En uppdaterad version publicerades 2007.

7 International Committee of the Red Cross (ICRC) policy on torture and cruel, inhuman or degrading treatment inflicted on persons deprived of their liberty (9 June 2011).

2.1.9 EU:s skyddsgrundsdirektiv

EU:s skyddsgrundsdirektiv har som syfte att i EU:s medlemsstater införa miniminormer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska betraktas som flyktingar eller som personer som av andra skäl behöver internationell skydd, samt innehållet i det beviljade skyddet.[8] Två av kategorierna som ges rätt till det som kallas internationellt skydd är flyktingar[9] och personer som uppfyller kraven för att betecknas som alternativt skyddsbehövande. Av den senare kategorin avses enligt artikel 2 en person som inte uppfyller kraven för att betecknas som flykting, men där det finns grundad anledning att förmoda att den berörda personen, om han eller hon återsänds till sitt ursprungsland[10], skulle utsättas för en verklig risk att lida allvarlig skada enligt artikel 15 och som inte omfattas av vissa undantag, och som inte kan, eller p.g.a. en sådan risk inte vill begagna sig av det landets skydd. Med allvarlig skada menas bl.a. tortyr eller omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning av en sökande i ursprungslandet (artikel 15).

Skyddsgrundsdirektivet innehåller även bestämmelser om vilka aktörer som kan utöva förföljelse eller tillfoga allvarlig skada samt om internt skydd. Därutöver finns bestämmelser om hur bedömningen av ansökan om internationellt skydd görs. Av intresse i den delen är även EU:s asylprocedurdirektiv.[11] Praxis från Europadomstolen vad gäller tillämpningen av denna och andra EU-direktiv och EU-förordningar är även av betydelse. Skyddsgrundsdirektivet och asylprocedurdirektivet har genomförts i svensk rätt och påverkade svensk rätt på så sätt att bl.a. utlänningslagen ändrades.[12]

---

8 Rådets direktiv 2004/83/EG av den 29 april 2004 om miniminormer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska betraktas som flyktingar eller som personer som av andra skäl behöver internationellt skydd samt om dessa personers rättsliga ställning och om innehållet i det beviljade skyddet (EUT L 304, 30.9.204, s. 12, efter ompublicering EUT L 204, 5.8.2005, s. 24).

9 Definitionen för flykting följer i princip den som följer av flyktingkonventionen.

10 Eller, vad avser statslösa, till det land där han eller hon tidigare hade sin vanliga vistelseort.

11 Rådets direktiv 2005/85/EG av den 1 december 2005 om miniminormer för medlemsstaternas förfaranden för beviljande eller återkallande av flyktingstatus (EUT L 326, 13.12.2005, s. 13), hädanefter asylprocedurdirektivet.

12 Prop. 2009/10:31, *Genomförande av skyddsgrundsdirektivet och asylprocedurdirektivet.* Författningsändringar som trädde i kraft den 1 januari 2010. Ett ”nytt” skyddsgrundsdirektiv, det omarbetade skyddsgrundsdirektivet, trädde i kraft den 9 januari 2012 (Direktivet 2011/95/EU om normer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa ska anses berättigade till internationellt skydd, för en enhetlig status för flyktingar eller personer som kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande, och för innehållet i det beviljade skyddet (omarbetning, EUT L 337, 20.12.2011, s. 9). Prop. 2013/14:248, *”Genomförandet av det omarbetade skyddsgrundsdirektivet”* beskriver vilka författningsändringar som behöver göras i svensk rätt. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2015. Syftet med det omarbetade skyddsgrundsdirektivet är att i förhållande till det första direktivet åstadkomma en ökad harmonisering, samt ett förtydligande och ett förenklande av reglerna inom EU för skydd och skyddets innehåll.

Det är mot bakgrund av de ovan nämnda reglerna, förståeligt att det är svårt att ta fram ett entydligt tortyrbegrepp som i alla situationer och över tid omfattar alla internationella förpliktelser i förhållande till tortyrförbudet och dess uttolkning av internationella organ. Det är därmed inte sagt att det är omöjligt att fastställa staters förpliktelser när det gäller tortyrförbudet i anslutning till hanteringen av asylsökande och flyktingar.

2.2 Förbudet mot att utvisa personer som riskerar tortyr

FN:s flyktingkonvention från 1951 angående flyktingars rättsliga ställning (flyktingkonventionen) och dess tilläggsprotokoll från 1967 kan sägas definiera vem som är flykting, vilka rättigheter som en flykting har, samt i vilka undantagsfall dessa rättigheter inte tillfaller flyktingar. Med flykting avses i art. 1 A(2) den som med anledning av välgrundad fruktan för förföljelse p.g.a. sin ras, religion, nationalitet, tillhörighet till viss samhällsgrupp eller politiska åskådning befinner sig utanför det land som den är medborgare i inte kan, eller p.g.a. sin fruktan inte vill, begagna sig av det landets skydd. Art. 1 A(2) måste läsas tillsammans med artiklarna 1C-F som anger i vilka fall en person är utesluten från flyktingskap och när flyktingskap enligt konventionen upphör. Sverige är part i konventionen.

Flyktingkonventionens artikel 33 förbjuder stater att utvisa eller avvisa en flykting till gränsen mot område där hans eller hennes liv eller frihet skulle hotas *(principen om non-refoulement)*. Bestämmelsen gäller inte i vissa fall, bl.a. när en utlänning har dömts för ett synnerligen grovt brott eller om personen hotar tillflyktslandets säkerhet.

Enligt art. 3 första stycket tortyrkonventionen förbinder sig konventionsstaterna att inte utvisa, återföra eller utlämna en person till en annan stat, i vilken det finns grundad anledning att tro att han skulle vara i fara att utsättas för tortyr. Förbudet är undantagslöst och gäller således oavsett om utlänningen t.ex. har dömts för allvarliga brott eller utgör en säkerhetsrisk. Skyddet är i detta hänseende alltså mer långtgående än flyktingkonventionens skydd i enlighet med *principen om non-refoulement.*

I andra stycket av samma artikel 3 pekas särskilt på att myndigheterna – för att fastställa om det finns anledning att befara tortyr – har att beakta bl.a. ”förekomsten i den berörda staten av ett konsekvent handlingsmönster av grova, uppenbara eller talrika kränkningar av de mänskliga rättigheterna”.

Europadomstolen har genom sin rättspraxis slagit fast att Europakonventionens artikel 3 innebär ett förbud mot att avvisa eller utvisa en person till en plats där hon riskerar att utsättas för tortyr, om det finns grundad anledning att anta att utlänningen riskerar att utsättas för tortyr eller omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning.[13] Europadomstolen har i bl.a. *Chahal mot Storbritannien*[14] formulerat när denna skyldighet att inte utvisa åligger staten, som när *"substantial grounds have been shown for believing that the person concerned faces a real risk of being subjected to torture or to inhuman or degrading treatment or punishment in the receiving country"*.

I 12 kap. Utlänningslagen (2005:716, UtlL) finns bestämmelser om verkställighet av beslut om avvisning och utvisning. Av 12 kap. 1 § UtlL följer att avvisning och utvisning aldrig får verkställas till ett land om det finns skälig anledning att tro att utlänningen skulle vara i fara att straffas med döden eller att utsättas för kroppsstraff, tortyr eller annan omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning, eller att utlänningen inte är skyddad i det landet eller skulle sändas vidare till ett land där utlänningen skulle vara i sådan fara.

Denna möjlighet till verkställighetshinder ska beaktas vid en fråga om avvisning eller utvisning i ett uppehållstillståndsärende (8 kap. 15 § UtlL). Bestämmelsen får dock främst betydelse när verkställighetshindret uppkommer efter det att lagakraftvunnet beslut om avvisning eller utvisning föreligger.[15] Detta förbud mot återsändande kan sägas följa direkt av Sveriges åtaganden enligt Europakonventionen och tortyrkonventionen.

2.3 Rätten till uppehållstillstånd för personer som riskerar tortyr

Flyktingkonventionen innehåller ingen uttrycklig bestämmelse om att konventionsstaterna är skyldiga att ta emot flyktingar. Konventionen ger dock ett skydd mot utvisning eller avvisning (se ovan). Enligt svensk rätt finns en rätt till uppehållstillstånd för vissa utvalda, bl.a. för flyktingar och alternativt skyddsbehövande. Utlänningslagens definition av flykting, vilken i stort sett följer flyktingkonventionens definition, finns i 4 kap. 1 § UtlL. Av bestämmelsen framgår att bedömningen av skyddsbehovet är framåtsyftande. Förföljelse definieras varken i flyktingkonventionen eller i utlänningslagen.

13 Europadomstolens för mänskliga rättigheter dom den 7 juli 1989 i målet *Soering mot Storbritannien* (appl.no. 14038/88).
14 Europadomstolens för mänskliga rättigheter dom den 15 november 1996 i målet *Chahal mot Storbritannien* (appl. no. 22414/93), para. 73-74.
15 Prop. 2004/05:170, s. 296.

Vägledning för hur begreppet ska tolkas finns bl.a. i UNHCR:s handbok[16] och i UNHCR:s exekutivkommittés konklusioner. Att riskera att utsättas för tortyr borde i de allra flesta fall uppfylla kraven för risk för förföljelse. För att kvalificeras som flykting krävs också att den sökande riskerar förföljelse på grund av en av de uppräknade grunderna (se ovan).

I de fall en sökande inte uppfyller alla kriterierna för att få flyktingstatus görs en bedömning om den sökande har rätt till alternativ skyddsstatus. Av 4 kap. 2 § första punkten UtlL följer att en sökande är alternativt skyddsbehövande om det finns grundad anledning att anta att utlänningen vid ett återvändande till hemlandet skulle löpa risk att straffas med döden eller att utsättas för kroppsstraff, tortyr eller annan omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning. Avgörande för om en asylsökande ska ges uppehållstillstånd är inte om personen tidigare varit utsatt för skyddsgrundande behandling utan vad personen riskerar vid ett återvändande till hemlandet. Det föreligger däremot en presumtion för att en sökande riskerar skyddsgrundande behandling om den sökande tidigare har blivit utsatt för sådan behandling i hemlandet.[17]

Flyktingar och alternativt skyddsbehövande har enligt 5 kap. 1 § UtlL rätt till uppehållstillstånd. I normalfallet beviljas permanent uppehållstillstånd. En utlänning som inte beviljats uppehållstillstånd i Sverige, kan som tidigare nämnt, vända sig till något internationellt fora, såsom Europadomstolen och CAT. Sverige och andra ratificerande stater har en ovillkorlig skyldighet att respektera Europadomstolens domar (artikel 46 punkten 1, Europakonventionen). Någon motsvarande skyldighet finns inte vad avser beslut meddelade av CAT eller andra av FN:s övervakningskommittéer. Även om det enligt lagstiftaren skulle räcka att i de fall Sverige fälls, säkerställa att ett avvisnings- eller utvisningsbeslut inte verkställs, finns ett starkt politiskt intresse av att kommitténs avgöranden i enskilda ärenden respekteras.[18] Det följer därför av 5 kap. 4 § UtlL att i de fall ett internationellt organ som har behörighet att pröva klagomål från enskilda finner att ett beslut om avvisning eller utvisning strider mot ett svenskt konventionsåtagande, ska uppehållstillstånd ges till den som omfattas av beslutet, om inte synnerliga skäl talar emot att uppehållstillstånd ges.

16 *UNHCR:s handbok om förfarandet och kriterierna vid fastställande av flyktingars rättsliga ställning,* 1996, para. 51-53.
17 UNHCR:s handbok, para. 45, och Skyddsgrundsdirektivet, art. 4.4.
18 Prop. 2004/05:170, s. 278.

2.4 Relevant praxis

2.4.1 Praxis från Europadomstolen

Europadomstolen kan ta emot klagomål från enskilda personer, enskilda organisationer eller grupper av enskilda som anser att deras fri- och rättigheter enligt konventionen eller något av tilläggsprotokollen blivit kränkta. Ett klagomål måste avse en kränkning som har drabbat klaganden personligen. För att klaga till Europadomstolen måste den klagande ha uttömt alla inhemska rättsmedel, vilket innebär att han eller hon måste ha fått sitt ärende prövat hos Migrationsverket och migrationsdomstolarna.

Europadomstolens har i sin omfattande praxis bl.a. försökt sätta ramarna för vad som är att anse som statens ansvar i förhållande till tortyr. Bl.a. har domstolen i sin praxis försökt definiera gränserna mellan acceptabel och icke acceptabel behandling. Europakonventionen anger, som nämnts ovan i artikel 3, att ingen får ”utsättas för tortyr eller omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning”. Förbudet är absolut. Artikeln nämner tre förbjudna sätt att behandla någon: behandling som utgör tortyr, omänsklig behandling och förnedrande behandling. För att en gärning överhuvudtaget ska falla under artikel 3 måste den grymma behandlingen under alla omständigheter kännetecknas av en viss grad av grymhet och svårighetsgrad *(a minimum level of severity)*. Syftet med en sådan lägstanivå är att utesluta både triviala klagomål och i sig icke önskvärda eller olagliga åtgärder där den plåga eller förödmjukelse som offret utsatts för inte är av allvarligt slag. Bedömningen av hur allvarlig en gärning anses vara måste dock alltid göras från fall till fall utifrån omständigheter såsom varaktighet, fysiska och psykiska konsekvenser och ibland även också beroende på offrets kön, ålder, hälsa, etc.[19]

Om en gärning kan anses utgöra en sådan grad av grymhet att den faller under artikel 3, görs en bedömning över vilket av de tre förbjudna sätt att behandla någon som det faller under. Förnedrande behandling förutsätter att gärningarna är sådana att de väcker känslor av skräck, ångest och underlägsenhet och som kan förnedra och försvaga och möjligen bryta ner en persons psykiska eller moraliska motstånd. Begreppet omänsklig behandling inbegriper sådana gärningar där någon orsakats, om inte fysiska skador, så åtminstone fysiskt eller psykiskt lidande som i den föreliggande situationen måste anses vara oberättigat. Tortyr utgör en grov form av omänsklig behandling.

19 Europadomstolens för mänskliga rättigheter dom den 18 januari 1978 i målet *Irland mot Storbritannien* (appl. no. 5310/71), para. 162, Europadomstolen för mänskliga rättigheter dom den 12 juli 2005 (slutgiltig version daterad 30 november 2006) i målet *Moldovan m.fl. mot Rumänien,* (appl. no. 411381/98 och 64320/01), para. 100.

På frågan om var gränsen för tortyr går har domstolen angett att det uttryckliga syftet med de olika kategorierna i artikel 3 är att ge ett ”särskilt stigma” åt tortyr som bara kan kopplas till uppsåtligt tillfogande av ett mycket svårt och grymt lidande *(serious and cruel suffering)*. Skillnaderna mellan de tre förbjudna sätten att behandla någon enligt artikel 3 härleds därmed som utgångspunkt från en skillnad i den smärta och det lidande som gärningen orsakat. Inom denna hierarkiska indelning är det svårt att dra upp gränser på förhand, särskilt mellan tortyr och annan omänsklig behandling. Att bestämma var gränsen går är även extra svårt då gärningen ofta innefattar element av fler än en av de tre förbjudna kategorierna.[20]

Domstolen har också betonat att Europakonventionen är ett levande instrument som ska tolkas i ljuset av rådande förhållanden och slagit fast att även gränsen mellan tortyr och annan omänsklig behandling således kan komma att förändras med tiden. Det som inte tidigare ansågs vara tortyr kan i framtiden komma att klassificeras som sådan.[21] Med andra ord har domstolen inte skapat en ”lista” med gärningar som alltid ska anses utgöra tortyr, eller falla under någon av de andra kategorierna i artikel 3, utan istället gett sig själv viss flexibilitet i bedömningarna.

Europadomstolen kräver starka bevis på behandling som påstås vara i strid med artikel 3 i konventionen. Det måste stå bortom rimligt tvivel *(”beyond reasonable doubt”)* att staten är ansvarig för den påstådda behandlingen.[22] I sina beslut hänvisar domstolen allt oftare till rapporterna från CAT som bevisning för en påstådd kränkning.[23] Bevisningen kan anses vara tillräcklig när de slutsatser som kan dras utifrån de faktiska omständigheterna och parternas argument är tillräckligt övertygande, klara och enhetliga eller när det råder obestridligt samförstånd kring de faktiska omständigheterna.

Nedan följer referat av vissa Europadomstolsärenden i vilka en asylsökande har hävdat att ett återsändande till hemlandet skulle utgöra ett brott mot artikel 3 Europakonventionen.

---

20 *Irland mot Storbritannien,* para. 167.

21 Europadomstolens för mänskliga rättigheter dom den 28 juli 1999 i målet *Selmouni mot Frankrike* (appl. no. 25803/94), para. 102.

22 Europadomstolens för mänskliga rättigheter dom den 6 juli 2005 i målet *Nachova m.fl. mot Bulgarien* (appl. no. 43577/98 och 43579/98), para. 147.

23 Europadomstolens för mänskliga rättigheter dom den 15 juli 2002 i målet *Kalashnikov mot Ryssland* (appl. no. 47085/99), para. 97.

2.4.1.1 N. mot Finland[24]

En man från Demokratiska Republiken Kongo ansökte om asyl i Finland. Han uppgav att han hade arbetat för den tidigare presidenten Mobutos säkerhetstjänst och ingått i hans innersta krets. Han hade också agerat som en infiltratör i oppositionella studentföreningar. Den finska första instansen beslutade att N skulle utvisas och bedömde att hans påståenden var motstridiga, att han inte förmått styrka sin identitet samt att han inte ansågs löpa någon verklig risk att utsättas för en behandling i stred mot artikel 3 i konventionen vid ett återvändande. N överklagade till nästa instans men fick avslag. Därefter avslog Högsta förvaltningsdomstolen N:s överklagande med motiveringen att såväl N:s identitet som etniska ursprung fortfarande var oklara samt att N inte på ett trovärdigt sätt kunnat visa att han varit kvar i Demokratiska Republiken Kongo till den 17 maj 1997, som han påstått. I Europadomstolen hävdade N att han skulle utsättas för omänsklig behandling om han utvisades till Demokratiska Republiken Kongo. Domstolen konstaterade att den, i likhet med finska myndigheter och beslutsfattare, inte fäste tilltro till alla delar av hans berättelse, bl.a. till hans redogörelse för resan till Finland. Domstolen gjorde dock en bedömning av hela hans berättelse och satte den i relation till en framtida risk för tortyr. En avgörande vikt fästs vid N:s särskilda aktiviteter som infiltratör och uppgiftslämnare i president Mobutus speciella säkerhetsstyrka där N rapporterat direkt till högt uppsatta officerare nära presidenten. Domstolen bedömde det som ”tillräckligt trovärdigt” att N tillhört presidentens innersta krets. Domstolen fann att N på grund av dessa aktiviteter fortfarande löpte en verklig risk att utsättas för behandling i strid med artikel 3 om han nu skulle utvisas till Demokratiska Republiken Kongo. Vikten av den sammantagna bedömningen, vilken innefattar ny bevisning som inte tidigare varit tillgänglig, framgår särskilt av följande citat:

“In light of the overall evidence now before it the Court finds however that the applicant’s account of his background in the DRC must, on the whole, be considered sufficiently consistent and credible.”[25]

2.4.1.2 F.N. m.fl. mot Sverige[26]

En familj från Uzbekistan sökte asyl i Sverige och anförde att mannen i familjen, F.N., hade varit politisk aktiv i hemlandet. Kort tid efter en demonstration hade F.N. gripits i sitt hem och frihetsberövats i fyra dagar. Under denna period hade han blivit utsatt för tortyr. De svenska myndigheterna

24 Europadomstolens för mänskliga rättigheter dom den 26 juli 2005 i målet *N. mot Finland* (appl. no. 38885/02).
25 Ibid., para. 155.
26 Europadomstolens för mänskliga rättigheter dom den 18 december 2012 i målet *F.N. m.fl. mot Sverige* (appl. no. 28774/09).

ansåg inte att hans berättelse var trovärdig. Europadomstolen konstaterade i sitt beslut att de sökande hade vidhållit huvuddragen i sina berättelser även om de hade lämnat några motstridiga uppgifter samt gjort vissa tillägg. Vid ett återvändande var det sannolikt att de sökande skulle gripas och förhöras av myndigheterna i landet. En utvisning av familjen skulle därmed utgöra en kränkning av artikel 3 i Europakonventionen.

2.4.1.3 R.C. mot Sverige[27]

Målet rörde en man som hade ansökt om asyl i Sverige p.g.a. risk för förföljelse från de iranska myndigheternas sida vid ett återvändande. Han berättade att han hade arresterats i samband med en studentdemonstration år 2001 och hållits frihetsberövad i två år innan han lyckades fly. Till Migrationsverket uppgav den sökande att han hade blivit utsatt för tortyr under frihetsberövande i hemlandet och lämnat in ett flertal läkarintyg som redogjorde för de skador han blivit utsatt för. I ett av läkarintygen, angav en läkare vid en vårdcentral att de skador och ärrbildningar som R.C. hade på sin kropp mycket väl kunde härröra från den av honom beskrivna tortyren. Migrationsverket avslog asylansökan och angav i sitt beslut att det ingivna läkarintyget inte bevisade att R.C. torterats. Vidare fann Migrationsverket att han, med beaktande av att han inte varit partipolitiskt aktiv och inte haft en ledande roll vid några demonstrationer, inte förmått göra sannolikt att han vid ett återvändande till Iran riskerade att utsättas för illabehandling eller tortyr. R.C. överklagade beslutet till migrationsdomstolen som avslog överklagandet. Domstolen fann bl.a. att R.C. trappat upp sina asylskäl, att hans berättelse inte var trovärdig när det gällde flykten från fängelset och att han inte visat att han hade utsatts för tortyr i sitt hemland. Domen överklagades till Migrationsöverdomstolen, som beslutade att inte bevilja prövningstillstånd.

R.C. anmälde därefter ärendet till Europadomstolen. På domstolens begäran inkom han med ett läkarintyg utfärdat av en legitimerad läkare och specialist i rättsmedicin vid Kris- och Traumacentrum på Danderyds sjukhus. Enligt intyget kunde de skador som R.C. åberopat mycket väl ha uppkommit år 2001 och de ärrbildningar som noterats på hans kropp hade ett utseende och en placering som väl överensstämde med uppgifterna om hur skadorna tillfogats honom. Undersökningsresultaten gav stöd åt slutsatsen att skadorna orsakats helt eller i stor utsträckning av andra personer och på det sätt som han hävdat. Enligt läkarintyget fanns det starka indikationer på att R.C. hade torterats.

27 Europadomstolens för mänskliga rättigheter dom den 9 mars 2010 i målet *R.C. mot Sverige* (appl. no. 41827/07).

I sin dom fann Europadomstolen att det förekom en del oklarheter i R.C.:s berättelse, bl.a. angående hans flykt från fängelset. De fann dock ingen anledning att ifrågasätta hans allmänna trovärdighet.

Domstolen fann vidare att läkarintyget utgjorde en ganska stark indikation på att R.C.:s ärr och skador kunde ha orsakats av illabehandling eller tortyr. Migrationsverket borde enligt domstolen i det aktuella fallet ha inhämtat ett expertutlåtande angående den troliga orsaken till ärrbildningarnas uppkomst. Då R.C.:s berättelse vann stöd av den ingivna rättsmedicinska bevisningen och av oberoende rapporter om situationen för regimkritiker i Iran hade han uppfyllt sin bevisbörda och därmed styrkt sitt påstående om att han gripits och torterats av iranska myndigheter efter en demonstration i juli 2001. Under sådana förhållanden låg bördan, enligt Europadomstolen, på staten att visa att det inte förelåg någon risk för att R.C. skulle bli föremål för behandling som stred mot artikel 3 i Europakonventionen efter ett återvändande till hemlandet. Med hänsyn till det försämrade läget avseende respekten för mänskliga rättigheter i Iran och att R.C. lämnat landet illegalt, varför han sannolikt skulle komma att uppmärksammas vid en inresa, fann Europadomstolen att det förelåg välgrundad anledning att tro att R.C. skulle komma att utsättas för en verklig risk att frihetsberövas och behandlas i strid med artikel 3 om han tvingades återvända till Iran. En verkställighet av utvisningsbeslutet skulle därför innebära en kränkning av artikel 3 i Europakonventionen.

2.4.2 Praxis från CAT

FN:s tortyrkommitté (Committee against Torture, CAT) har till uppgift att övervaka att stater lever upp till sina åtaganden enligt konventionen. Sverige har erkänt CAT:s rätt att ta emot och pröva klagomål från enskilda personer under berörd konventionsstats jurisdiktion (artikel 22, SÖ 1986:1, prop. 1985/86:17).

Enligt CAT måste det finnas mer än endast en misstanke om att personen riskerar att utsättas för tortyr samt krävs att sannolikheten för att det ska inträffa är högre än bara att det är teoretiskt möjligt. Det behöver däremot inte vara högst sannolikt att en person kommer att utsättas för tortyr.[28] Finns det grundad anledning att tro att en person riskerar att bli torterad vid ett återvändande till sitt hemland föreligger det ett absolut förbud mot att avvisa personen enligt konventionen. Enligt kommittén måste det finnas en verklig och förutsebar risk för att den sökande kommer att bli utsatt för tortyr vid ett

28 CAT, General Comment 1, Communications concerning the return of a person to a State where there may be grounds he would be subjected to torture (article 3 in the context of article 22) A/53/44, annex IX, punkten 6.

återvändande och denna risk måste vara personlig. Det räcker inte med att förhållandena i hemlandet är allvarliga och att det pågår kränkningar av mänskliga rättigheter, utan det måste även finnas en individuell risk.[29]

Kommittén har framhållit att det inte går att förvänta att ett tortyroffers berättelse kommer att vara helt sammanhängande, felfri eller fullständigt riktig. Hänsyn måste tas till om den sökande personen har PTSD. Motsägelser i berättelsen behöver därför inte rubba den sökandes allmänna trovärdighet.[30]

Av CAT:s praxis följer att det heller inte är anmärkningsvärt att det framkommer att den sökande har varit utsatt för tortyr i ett sent skede av processen.[31] Har klaganden tidigare lämnat andra uppgifter ska det inte påverka trovärdigheten om den enskilde har lämnat en logisk förklaring till varför det inte har nämnts tidigare. En berättelse bör dessutom läggas till grund för bedömningen om det inte finns några tvivel kring den klagandes allmänna trovärdighet.[32] Nedan följer referat av en del särskilt viktiga avgöranden från CAT.

2.4.2.1 Haydin mot Sverige[33]

Haydin sökte asyl i Sverige men fick avslag, varför han vände sig till CAT och åberopade att en utvisning av honom till Turkiet skulle innebära en kränkning av Sveriges åtagande enligt tortyrkonventionen. Han anförde att han hade varit aktiv i ett kurdiskt parti i hemlandet och att han p.g.a. sin politiska aktivitet hade suttit fängslad i fyrtio dagar. Under fängelsevistelsen hade han blivit utsatt för tortyr. Haydin lämnade in ett läkarintyg till CAT för att styrka de skador som uppkommit av tortyren. CAT konstaterade att den medicinska bevisningen visade att klaganden led av PTSD och menade att detta var något som måste tas hänsyn till vid bedömningen av berättelsen. Vidare gav bevisningen en indikation på att mannen hade blivit torterad i hemlandet. CAT konstaterade att det inte går att kräva fullständig felfri berättelse från tortyroffer. Berättelsen gav inte CAT skäl att ifrågasätta mannens allmänna trovärdighet. CAT bedömde att mannen riskerade att bli utsatt för tortyr vid ett återvändande.

29 CAT:s granskning (1998-05-06) av målet *X, Y och Z mot Sverige* (Communication No. 61/1996).
30 CAT:s granskning (1996-05-08) av målet *Muzonzo mot Sverige* (Communication No. 41/1996), CAT:s granskning (1996-11-15) av målet *Tala mot Sverige* (Communication No. 43/1996).
31 CAT:s granskning (1994-11-15) av målet *Khan mot Kanada* (Communication No. 15/1994).
32 CAT:s granskning (1998-11-12) av målet *Orhan Ayas mot Sverige* (Communication No. 97/1997).
33 CAT:s granskning (1998-12-16) av målet *Halil Hayden mot Sverige* (Communication No. 101/1998).

2.4.2.2 A.S. mot Sverige[34]

A.S. sökte asyl i Sverige och uppgav att hon av en iransk domstol dömts till döden genom stening för äktenskapsbrott. Hon vägrades uppehållstillstånd av såväl Migrationsverket som dåvarande Utlänningsnämnden, och vände sig därefter till CAT. Inför CAT ifrågasatte regeringen, i likhet med Migrationsverket och Utlänningsnämnden, klagandens trovärdighet och anförde bl.a. att hon inte hade förmått presentera kontrollerbara uppgifter eller bevisning till stöd för sina påståenden. CAT erinrade om att det i princip är klaganden som har bevisbördan för sitt påstående om risken att utsättas för tortyr men ansåg att klagandens berättelse innehöll tillräckligt många detaljer som kunde ha kontrollerats av svenska myndigheter för att bevisbördan skulle övergå till staten. Enligt kommitténs bedömning hade den svenska regeringen inte gjort tillräckliga ansträngningar för att avgöra om det fanns grundad anledning att tro att klaganden vid ett återsändande till Iran riskerade att utsättas för tortyr. Kommittén, som ansåg att klaganden lämnat rimliga förklaringar till att hon inte förmått lämna vissa uppgifter och som konstaterade att hennes berättelse överensstämde med dess kännedom om situationen beträffande mänskliga rättigheter i Iran, drog därför slutsatsen att Sverige hade en skyldighet enligt artikel 3 i konventionen att inte återsända klaganden till Iran.

2.4.2.3 C.T. & K.M. mot Sverige[35]

C.T. från Rwanda, etnisk hutu, sökte asyl i Sverige tillsammans med sitt barn. Hon gjorde gällande att hon med anledning av sin politiska verksamhet i hemlandet hade frihetsberövats. Under frihetsberövandet utsattes hon för upprepade våldtäkter och blev gravid. C.T ingav ett läkarintyg till styrkande av våldtäkterna. Såväl myndigheter, Migrationsverket som därefter Utlänningsnämnden (tidigare andra instans i migrationsärenden) fann anledning att ifrågasätta C.T.:s trovärdighet. Avgörande för beslutsfattande myndigheter var dock inte hennes trovärdighet, utan att hennes anförda skäl inte var tillräckliga för att de vid tiden för bedömningen skulle leda till att kvinnan ansågs ha ett skyddsbehov. Myndigheterna hade då beaktat den förändrade politiska situationen i hemlandet. CAT noterade i sin granskning av ärendet att varken de svenska myndigheterna eller regeringen hade bestritt att kvinnan utsatts för upprepade våldtäkter under fångenskapen och att myndigheterna i sina beslut inte verkade ha kommenterat den medicinska utredningen i målet. Inte heller hade myndigheterna klargjort om de övervägt den omständigheten att kvinnan blivit våldtagen och vilka konsekvenser det medfört för henne och sonen. Angående kvinnans trovärdighet fann

34 CAT:s granskning (2001-02-15) av målet *A.S. mot Sverige* (Communication No. 149/1999).
35 CAT:s granskning (2006-11-17) av målet *C.T. och K.M. mot Sverige* (Communication No. 279/2006).

kommittén att det inte kunde krävas att ett offer för tortyr skulle kunna lämna en i alla delar fullständig berättelse om sina upplevelser. Kommittén anförde vidare att utredningen i målet visade att det fortfarande förekom etniska spänningar i Rwanda, vilket ansågs öka risken för kvinnan att utsättas för tortyr vid ett återsändande dit. Kommittén fann därför att det fanns grundad anledning att tro att klaganden riskerade att utsättas för tortyr vid återsändande till Rwanda. CAT fann att en avvisning till Rwanda således skulle innebära en kränkning av artikel 3.

2.4.2.4 S.M, H.M. och A.M. mot Sverige[36]

En familj från Azerbajdzjan sökte asyl i Sverige första gången 2002 men fick avslag. Beslutet verkställdes och de fick återvända till hemlandet i augusti 2004. Klagandena anförde att de utsatts för förföljelse, trakasserier och övergrepp i hemlandet, på grund av faderns delvis armeniska etnicitet. De uppgav även att de utsattes för övergrepp när de återsändes till Azerbajdzjan första gången och att det inte kan uteslutas att de riskerar nya övergrepp om de skulle utvisas igen. Därtill åberopades bl.a. en medicinsk utredning.
I samband med utvisningen hade den svenska polisen överlämnat dokument till familjen som indikerade att mannen hade sitt ursprung i Armenien. Dessa dokument fann myndigheterna på flygplatsen, vilket ledde till att familjen blev förhörd på plats och utsatt för våld och sexuella övergrepp. I december 2004 sökte familjen återigen asyl i Sverige men fick även denna gång avslag på ansökan. De vände sig till CAT och anförde att det inte kunde uteslutas att de riskerade att utsättas för nya övergrepp om de skulle utvisas igen. CAT kom fram till att en utvisning skulle stå i strid med artikel 3. CAT konstaterade att familjens berättelse och påståenden om att de utsatts för tortyr hade stöd i ovan nämnda medicinska utredning. Vidare beaktades bl.a. den allmänna situationen för personer av armenisk etnicitet i Azerbajdzjan och uppgifterna om vad familjen utsatts för i samband med att de utvisades till sitt hemland i augusti 2004.

2.4.3 Praxis från Migrationsöverdomstolen

2.4.3.1 MIG 2007:12

En asylsökande fick avslag på asylansökan av Migrationsverket och migrationsdomstol och överklagande till Migrationsöverdomstolen (MiÖD). MiÖD bedömde att han hade lämnat oriktiga uppgifter om sin identitet och därmed inte lyckats göra sin identitet sannolik. MiÖD prövade ändå målet mot det uppgivna hemlandet eftersom ingen part hade motsatt sig detta. Mannen hade dessutom lämnat in handlingar som enligt domstolen var falska och minskade tilltron till den sökandes uppgifter i övrigt, men konstaterade

36 CAT:s granskning (2011-11-21) av målet *S.M., H.M. och A.M. mot Sverige* (Communication No. 374/2009).

ändå att en helhetsbedömning av berättelsen måste göras. Domstolen konstaterade att berättelsen var vag och detaljfattig. Den sökande kunde inte lämna några närmare detaljer kring omständigheterna vid frihetsberövandet. Berättelsen hade i vissa avseenden ändrats både under asylutredningen och under domstolsprocessen. Vid flera förhör hade den sökande uppgett att han hade agerat försiktigt samt försökt hålla sig undan, trots detta uppgett att han deltagit i demonstrationer och delat ut flygblad. MiÖD fann att den sökande inte var trovärdig och han kunde därför inte få fördelen av bevislättnadsregeln.

2.4.3.2 MIG 2011:6

Ett ungt par från norra Irak sökte asyl i Sverige och uppgav att de var i behov av skydd på grund av deras utomäktenskapliga relation. Kvinnans familj hade hotat med att döda dem båda. De hade inte styrkt sina identiteter men gjort sannolikt att de kom från norra Irak. MiÖD, som tog upp målet till prövning efter avslag hos Migrationsverket och migrationsdomstol, fann att det förelåg trovärdighetsbrister i ärendet. De sökande hade berättat att mannen hade blivit beskjuten vid ett tillfälle men deras uppgifter om omständigheterna kring händelsen stämde inte överens. I övrigt hade de båda lämnat trovärdiga berättelser. Det fanns därför inte skäl att ifrågasätta deras allmänna trovärdighet på grund av en enskild händelse. Det bedömdes inte heller finnas något effektivt myndighetsskydd för hedersrelaterade hot i området. De sökande beviljades status som alternativt skyddsbehövande.

2.4.3.3 MIG 2012:2

En kort tid efter Europadomstolens avgörande i *R.C mot Sverige* fann MiÖD i ett mål att utredningsansvaret aktualiserats efter det att den sökande lämnat in ett läkarintyg som styrkte de uppgivna tortyrskadorna. I målet sökte en man från Angola asyl i Sverige och uppgav att han hade varit politiskt aktiv i hemlandet, att han fängslats samt att han under frihetsberövandet hade utsatts för tortyr. Han bedömdes inte vara skyddsbehövande av Migrationsverket. Mannen överklagade beslutet till migrationsdomstolen och gav in ett läkarintyg. Migrationsdomstolen avslog överklagandet. Domstolen framhöll att det läkarintyg han hade lämnat in var kortfattat och utfärdat av en vikarierande distriktsläkare utan särskild kompetens beträffande tortyrskador. Intyget styrkte inte mannens uppgifter om att han hade blivit utsatt för tortyr. Det ansågs heller inte nödvändigt med vidare utredning i målet. Domstolen framhöll vidare särskilt i sin bedömning att den sökandes berättelse hade i viss mån trappats upp, att den innehöll motstridiga uppgifter i väsentliga delar och även ett flertal trovärdighetsbrister. Mannen överklagade domen till

Migrationsöverdomstolen, som i sitt avgörande bl.a. konstaterade att målet hade stora likheter med *R.C. mot Sverige.* Domstolen menade vidare att det fanns trovärdighetsbrister i asylberättelsen, men att de inte var så stora att berättelsen helt saknade trovärdighet. Läkarintyget, som visserligen inte var utfärdat av en specialist, gav en indikation på att den sökandes skador med stor sannolikhet hade uppkommit på det sätt som sökanden hade beskrivit. Av den anledningen borde migrationsdomstolen enligt MiÖD ha inhämtat ett utlåtande från en expert på egen hand eller låtit Migrationsverket göra en motsvarande utredning. MiÖD återförvisade därför målet till migrationsdomstolen för ny prövning.

3. Resultat av studien – utredningsskyldighet i ärenden där tortyr åberopas

Detta kapitel berör Migrationsverkets och migrationsdomstolarnas skyldighet att utreda av sökanden åberopad risk för tortyr. Först följer en allmän redogörelse kring hur långtgående utredningsskyldigheten är i asylärenden där tortyr åberopas. Därefter berörs hur utredningsskyldigheten efterlevs i de ärenden som har granskats i rapporten.

3.1 Allmänt om utredningsansvar i asylprocessen

I asylärenden vilar bevisbördan på den sökande. Det krävs att den asylsökande gör sannolikt att det finns ett skyddsbehov gentemot hemlandet. Migrationsverket har ett delat ansvar tillsammans med den sökande för att alla i ärendet relevanta omständigheter prövas i första instans. Det finns inte något lagstadgat utredningsansvar för Migrationsverket men den kan sägas följas av *officialprincipen*, som betraktas som en allmän förvaltningsrättslig grundsats som gäller för alla förvaltningsmyndigheter.[37] Principen innebär att det är den beslutande myndighetens ansvar att se till att målet blir utrett efter vad dess beskaffenhet kräver. Det finns skäl att tillämpa ett större utredningsansvar i asylärenden än vad som är vanligt i andra typer av ansökningsmål eftersom ett skyddsbehov kan föreligga.[38]

Utredningsansvaret behöver inte nödvändigtvis innebära att myndigheten själv ska se till att särskild bevisning tas in som en del av bedömningsmaterialet. I utredningsansvaret kan generellt sägas att det kan ingå att myndigheten ger den sökande tillfälle att själv komplettera ansökan med vissa uppgifter, eller att myndigheten beslutar om muntlig handläggning. Vad gäller uppehållstillståndsärenden är muntlig handläggning hos Migrationsverket obligatorisk, något som stipuleras i kapitel 13 i utlänningslagen. Vid den muntliga utredningen ska de omständigheter som behöver utredas tydliggöras och klarläggas. Utlänningen ska också ges möjlighet att redogöra för sin ståndpunkt. Oklarheter som har en betydelse för ärendets utgång måste utredas. Det är myndigheten som har det övergripande ansvaret för att den sökandens skäl och grunder har blivit tillräckligt utredda.[39] I MIG 2006:1 klarlades det att den sökande har bevisbördan för de omständigheter som åberopas i asylärenden.

37 Prop. 2004/05:170 s. 155.
38 Prop. 2004/05:170 s. 155.
39 Prop. 2004/05:170 s.154 ff.

Samtidigt poängterade MiÖD att domstolarnas officialprövning påverkas av de speciella förhållanden som gäller för dessa mål:

> I detta sammanhang har det givetvis också betydelse att besluten är oåterkalleliga, att de har stor betydelse för enskildas liv samt att misstag kan leda till att enskilda utsätts för allvarliga kränkningar av sina mänskliga rättigheter. […] I sammanhanget kan dessutom läggas till att S gjort gällande att han kan komma att utsättas för tortyr, vilket ytterligare understryker behovet av ett komplett beslutsunderlag.[40]

Enligt skyddsgrundsdirektivet är det medlemsstaternas skyldighet att i samarbete med den sökande bedöma de relevanta faktorerna i ansökan.[41] Även UNHCR:s handbok föreskriver att det ska vara en delad skyldighet mellan utredaren och den sökande när det gäller att ta reda på och värdera all relevant fakta.[42]

Migrationsverkets uppehållstillståndsbeslut kan överklagas till migrationsdomstol (14 kap. UtlL). Migrationsdomstolarna är allmänna förvaltningsdomstolar och deras utredningsansvar regleras av 8 § förvaltningsprocesslagen (1971:281, FPL). Bestämmelsen föreskriver att domstolen ska se till att målet blir så utrett som dess beskaffenhet kräver. Det innebär att beslutsunderlaget ska vara tillräckligt och utredningen fullgod för att målet ska kunna avgöras. Avgörande för vad som är en fullgod utredning enligt 8 § beror på vilken typ av mål som det handlar om. I en del typ av mål är officialprincipen starkare vilket leder till att utredningsansvaret för domstolen kan bli mer långtgående.[43] Det beror på vad målet gäller i sak och vilka intressen som finns representerade i processen. Domstolen har större utrymme att ge ledning till den enskilde om motparten är en myndighet, vilket är fallet i asylärenden. Det finns större anledning för domstolen att utreda brister som riskerar att drabba den enskilde negativt.[44]

Det måste ställas höga krav på beslutsunderlaget i asylärenden eftersom ett negativt beslut kan innebära stora konsekvenser för den sökande. Trots att det råder brist på resurser och svårigheter att inhämta information, är det dock viktigt att myndigheten använder alla sina till buds stående medel för att säkerställa en rättssäker prövning.[45] Att målet blir så utrett som dess

40 MIG 2006:1.
41 Artikel 4.1.
42 UNHCR:s handbok, para. 196.
43 Prop. 2012/13:45, *En mer ändamålsenlig förvaltningsprocess,* s. 113-116.
44 Wennergren & von Essen, *Förvaltningsprocesslagen m.m. – En kommentar,* kommentaren till 8 §.
45 Diesen, C, ”Bevisvärdering i flyktingärenden”, Kapitel IV, i Diesen, C., Lagerqvist Veloz Roca, A., Lindholm Biling, K., Seidlitz, M., Wahren, A., *BEVIS 8 – Prövning av migrationsärenden,* 2007, s. 194-195. Se även UNHCR:s handbok para. 196.

beskaffenhet kräver ska ses som en minimistandard och den utredande myndighetens ambition bör vara att överskrida denna minimistandard.[46]

Europadomstolen har i målet *Singh och andra mot Belgien*[47], konstaterat att dokument som enkelt kan verifieras av myndigheterna inte får avfärdas. Det strider mot kravet på en omfattande utredning av nationella myndigheter. I målet hade klaganden lämnat in dokument från UNHCR som belgiska myndigheter anförde var lätta att förfalska. Europadomstolen ansåg att det hade varit enkelt att kontakta UNHCR för att verifiera informationen som klaganden hade gett in.[48] Europadomstolen har tidigare uttalat att det krävs att staterna gör en *"rigorous scrutiny"* av ärenden som rör artikel 3.[49] Enligt UNHCR:s s.k. CREDO-rapport[50] innebär det att om den beslutande myndigheten kan anskaffa bevis som kan bekräfta eller vederlägga fakta i målet och det kan göras genom rimliga ansträngningar ska myndigheten göra detta.[51] I rättsdoktrinen har det argumenterats för att *principen om non-refoulement* måste vara utgångspunkt för prövningen av ett asylärende. Det innebär att den utredande handläggaren måste ha en skyldighet att söka information och utredande myndighet måste på egen hand säkerställa att utvisningar inte sker i strid mot principen.[52]

3.2. Särskilt om utredningsansvar i ärenden där tortyr åberopas

Europadomstolen har i *R.C. mot Sverige*[53] särskilt tagit upp frågan i vilken situation som myndigheterna måste utreda risken för tortyr vidare då sökandens berättelse inte ensamt kan ligga till grund för bedömningen. Kvarstår trovärdighetsbrister även efter att sökanden har lämnat in ett läkarintyg, ska myndigheterna inhämta ett expertutlåtande.[54] Europadomstolens resonemang bekräftades av Migrationsöverdomstolen i MIG 2012:2.[55] MiÖD menade att ärendet hade betydande likheter med *R.C. mot Sverige* och precis som i det fallet borde migrationsdomstolen ha inhämtat ett expertutlåtande då det

46 Ibid. Diesen, s. 194-195.
47 Europadomstolens för mänskliga rättigheter dom den 2 oktober 2012 (slutgiltig version daterad 2 januari 2013) i målet *Singh m.fl. mot Belgien* (app. no 33210/11).
48 Ibid., para. 104.
49 Europadomstolens för mänskliga rättigheter dom den 11 juli 2000 i målet *Jabari mot Turkiet* (appl. no. 40035/98).
50 UNHCR, *Beyond Proof Credibility Assessment in EU Asylum Systems,* 2013.
51 UNHCR, *Beyond Proof Credibility Assessment in EU Asylum Systems,* s. 132.
52 Popovic, A, *Evidentiary Assessment and Non-refoulement: Insights from Criminal, 2005, Procedure. Se även Noll, G, Evidentiary assessment and the EU qualification directive, 2005,* s. 6.
53 Läs mer om *R.C. mot Sverige* i Kap 2.5.1.4.
54 *R.C. mot Sverige*, para. 53.
55 Läs mer om MIG 2012:2 i Kap 2.5.3.2.

fanns en indikation, i form av ett läkarintyg, på att sökandes skador kan ha uppkommit som ett resultat av tortyr eller illabehandling.[56]

Ett rättsligt ställningstagande (RCI) angående medicinska utredningar av åberopade skador[57], meddelades efter avgörandet från Migrationsöverdomstolen. Ställningstagandet, som ska tjäna som stöd vid verkets handläggning och bedömning av uppehållstillståndsärenden, klargör att den som åberopar skador efter tortyr eller annan skyddsgrundande behandling och inkommer med ett intyg som indikerar att han/hon tidigare blivit utsatt för sådan behandling bör beviljas vidare utredning. Undantag kan göras bl.a. då skadorna inte ifrågasätts, då den sökande ändå kommer att beviljas uppehållstillstånd eller då sökandens berättelse uppvisar omfattande trovärdighetsbrister.

Enligt praxis läker inte alltid en medicinsk utredning alla trovärdighetsbrister i målet.[58] Det påpekas dock i Migrationsverkets ställningstagande att trovärdighetsbedömningen måste göras med försiktighet, då det kan röra sig om personer som utsatts för traumatiska upplevelser och som kan ha svårt att framföra en fullständig och detaljerad berättelse.[59] Enligt ställningstagandet ska en sökande, som vid asylutredningen åberopar fysiska eller psykiska skador på grund av tortyr, även informeras om att han/hon har möjlighet att på egen bekostnad skaffa ett intyg från sjukvården som stödjer hans/hennes påståenden. Enligt Migrationsverket ska informationen lämnas för att uppfylla myndighetens serviceskyldighet.[60]

UNHCR, FN:s flyktingkommissariat, genomförde i samverkan med Migrationsverket år 2011, en studie angående myndighetens utredning av beslut om internationellt skydd.[61] I slutrapporten konstaterade UNHCR att nästan hälften av de asylsökande i de observerade utredningarna åberopade att han eller hon hade blivit utsatt för tortyr och/eller fysiskt och sexuellt våld. I rapporten anger UNHCR att många av dessa asylsökande uppvisade kroppsliga skador och tydliga tecken på traumatisering. Vidare bad flera av de asylsökande uttryckligen om att få göra en medicinsk utredning av tortyrskadorna samt efterfrågade hälso- och sjukvård. UNHCR kunde konstatera att Migrationsverket, trots sitt utvidgade utredningsansvar i tortyrärenden, i flera

56 MIG 2012:2.
57 RCI 20/2012, Rättsligt ställningstagande angående medicinska utredningar av åberopade skador.
58 Europadomstolens för mänskliga rättigheter beslut den 10 februari 2009 i målet *S.M. mot Sverige* (appl. no. 47683/08) och Migrationsöverdomstolens beslut/dom av den 21 juni 2012, mål UM 10509-10.
59 RCI 20/2012 s. 5.
60 RCI 20/2012 s. 5.
61 UNHCR, *Kvalitet i svensk asylprövning – En studie av Migrationsverkets utredning av beslut om internationellt skydd,* 2011.

fall inte utredde uppgifterna om tortyr tillräckligt.[62] Vad avser de 200 ärendena i deras studie, kunde UNHCR vidare konstatera att 95 sökande (47,5%) åberopade att de blivit utsatta för tortyr och/eller annat fysiskt våld. Endast 32 av dessa sökanden (ca 34 procent) beviljades skyddsstatus.[63] Någon tortyrskadeutredning hade inte genomförts i något av de 200 beslut som UNHCR hade tagit del av. Endast i ett av de ärenden, under vilket UNHCR deltog under asylutredningen, gjordes en tortyrskadeutredning.[64] Slutsatsen av granskningen var att medicinska tortyrutredningar inte företogs rutinmässigt och att det orsakade problem för bedömningen av personer som uppgav att de hade blivit utsatta för tortyr. UNHCR konstaterade också att det rådde oklarheter om när en medicinsk utredning ska göras och hur det medicinska underlaget sedan ska användas i bevisvärderingen.[65]

3.3 Utredningsansvar i de granskade ärendena

3.3.1 Få hänvisningar till Europadomstolens praxis

Bedömningen som görs av Europadomstolen i *R.C. mot Sverige*, och som även bekräftas av Migrationsöverdomstolen, bör anses ha stor betydelse vid prövningen av den här typen av mål. Endast i ett fåtal av de granskade avgörandena har emellertid beslutsfattande instans särskilt hänvisat till någon av dessa domar. I ett avgörande har Migrationsdomstolen gjort en tydlig hänvisning till domen från Europadomstolen:

> Den medicinska utredningen, som är gjord vid Röda Korsets behandlingscenter för krigsskadade och torterade, ger vidare ett betydligt stöd för S uppgifter om hur hon misshandlats. I målet har inte åberopats någon annan utredning som vederlägger vad som framkommit (jfr Europadomstolens dom den 9 mars 2010 i mål 41827/07, R.C. ./. Sverige). Mot denna bakgrund framstår, enligt migrationsdomstolens mening, risken för fortsatta övergrepp vid ett återvändande till Etiopien som överhängande.[66]

Detta avgörande gäller dock en medicinsk utredning i dess helhet, det vill säga en tortyrskadeutredning, som redan är genomförd och inte endast en indikation i form av ett allmänt läkarintyg.

62 Ibid., sid. 73.
63 Ibid., sid. 171.
64 Ibid., sid. 74-75.
65 Ibid., sid. 188.
66 SRK44b.

I ett annat fall återförvisade migrationsdomstolen ett mål till Migrationsverket för vidare utredning av den åberopade tortyren med hänvisning till *R.C. mot Sverige*.[67] Beslutet från Migrationsverket[68] var i det här fallet fattat före Europadomstolens avgörande. Sökanden hade för Migrationsverket berättat i detalj om hur han hade utsatts för tortyr under frihetsberövandet. I beslutet konstaterade domstolen att sökanden, under ärendets handläggning hos Migrationsverket, anfört att han hade utsatts för tortyr, att han hade inkommit med ett läkarintyg till domstolen och att det fanns en stark indikation på att dokumenterade skador skulle kunna ha orsakats av tortyr. ”Det åvilar således svenska myndigheter att noggrant utreda huruvida X har utsatts för tortyr på det sätt han anfört[69]”, skrev domstolen i sin bedömning. Domstolen bedömde vidare att det borde utföras en tortyrskadeutredning.

3.3.2 Behovet av skriftlig bevisning

Det finns flera exempel på ärenden där personer i detalj berättar om hur och under vilka omständigheter de har blivit utsatta för tortyr i hemlandet. I ett ärende berättade t.ex. en sökande under utredningen hos Migrationsverket hur han vid upprepade tillfällen blivit torterad under sin fängelsevistelse. Tortyren bestod bl.a. av att han blivit utsatt för våldtäkt av myndighetspersonerna i fängelset. Sökande berättade att han hade fått ärr och märken efter att ha blivit knivskuren. Foto bifogades i inlaga till Migrationsverket.[70] Trots detta genomfördes ingen ytterligare utredning av Migrationsverket om den uppgivna tortyren. Den sökande bedömdes såväl av Migrationsverket som migrationsdomstolen ha lämnat motstridiga uppgifter om bl.a. sin politiska aktivitet i hemlandet och beviljades inte uppehållstillstånd. Berättelsen var inte tillförlitlig och kunde enligt migrationsdomstolen därför inte läggas till grund för bedömningen. **Varför inte en vidare tortyrskadeutredning företogs, då indikationer i form av fotografier etc. ingavs, motiveras ej i besluten.**

I ett annat ärende anförde en man från Etiopien att han riskerade förföljelse p.g.a. politisk uppfattning.[71] Han berättade hur han torterats i militärläger, bl.a. med hett vatten, och att tortyren resulterat i kroppsliga skador. Det offentliga biträdet yrkade på att tortyrskadeutredning borde utföras av Migrationsverket, varpå Migrationsverket upplyste biträdet om att verket inte ex officio skulle företa någon utredning, utan att verket ansåg att det i första hand åligger sökande att inkomma med handlingar eller annan bevisning som styrker berättelsen om tortyr. Migrationsverket avslog asylansökan.

67 SRK20.2b.
68 SRK20.2a.
69 SRK20.2b.
70 AI934.
71 AI795.

I beslutet ifrågasattes inte landrapporteringen, men verket fann hans berättelse, bl.a. rörande hans fängelsevistelse, osannolik. I avslagsbeslutet skrev Migrationsverket:

> ”Migrationsverket noterar även att du trots att du uppgivit att du har skador efter den tortyr du säger dig ha utsatts för, inte har inkommit med något läkarintyg som styrker detta.”[72]

Mannen fick avslag på sitt överklagande till migrationsdomstolen, som bedömde att hans berättelse inte var trovärdig. Därefter gav mannen in bl.a. vad som benämndes som rättsmedicinskt utlåtande från en docent i rättsmedicin samt ett rättsmedicinskt protokoll från Kris- och Traumacentrum (KTC). Mannen beviljades därefter uppehållstillstånd och flyktingstatus. Migrationsverket menade i detta beslut att det vid en sammantagen bedömning gjorts sannolikt att han utsatts för fängslande och våld p.g.a. tillskriven politisk uppfattning. Att det offentliga biträdet initialt anfört behovet av en tortyrskadeutredning ansågs inte tillräckligt trots de fysiska skador som den sökande uppvisade. **Att någon typ av skriftlig dokumentation bedöms nödvändig borde tydligt framkomma under handläggningen på Migrationsverket och i kommunikationen med sökanden innan avslagsbeslut fattas.**

I ett annat fall redogjorde den sökande under asylutredningen detaljerat för hur han utsatts för tortyr under ett flertal frihetsberövanden. Han berättade att han bl.a. misshandlats, piskats över ryggen samt att hans könsorgan utsatts för el. Han uppgav att han alltjämt har synliga brännskador och ärr på könsorgan och skuldra. Sökande torterades i syfte att ge information om det politiska parti han tillhörde. Under asylutredningen uppmanades han att kontakta Röda Korset och inkomma med dokumentation om skadorna samt att informera om att det var brådskande.[73] Efter att utredningen genomförts fick det offentliga biträdet tre veckor på sig att inkomma med ett slutligt yttrande. Migrationsverket ansåg inte att någon vidare utredning var nödvändig i ärendet och att beslut fattas efter att biträdets slutyttrande inkommit. **Detta kan inte anses vara tillräckligt med tid för att inkomma med en tortyrskadeutredning.** I avslagsbeslutet, som fattades fem veckor efter den första utredningen, skrev Migrationsverket att sökanden uppmanats kontakta Röda Korset angående ”dokument enligt Istanbulprotokollet som visar […] tortyrskador” samt att han skulle meddela Röda Korset att ärendet var brådskande. Verket konstaterade att han inte inkommit med någon sådan dokumentation och inte heller med information om huruvida han kontaktat exempelvis Röda Korset för att få

72 Ibid.
73 SRK53.

skadorna dokumenterade. Migrationsverket skrev i beslutet att verket ”finner mot denna bakgrund att det är anmärkningsvärt att du inte inkommit med sådan dokumentation. Enligt Migrationsverkets bedömning ligger det i den sökandes intresse att inkomma med sådan dokumentation för det fall den sökande verkligen har utsatts för tortyr.[74]” Biträdet anförde i överklagandet av beslutet att sökanden lämnat detaljerade upplysningar om sin politiska verksamhet i hemlandet, om frihetsberövande samt om den tortyr han utsatts för.

Sökanden hade även visat upp en del av de tortyrskador som fortfarande fanns på kroppen, och i detalj beskrivit hur dessa uppstått. Ombudet påpekade även att den sökandes berättelse styrktes av den landinformation som fanns tillgänglig. Ombudet hade bekräftat att den sökande inte önskade göra en tortyrskadeutredning på grund av trauma. Sökande hade dock därefter fått kraft att genomgå en sådan. Svenska Röda Korset genomförde sedermera en tortyrskadeutredning och migrationsdomstolen beviljade därefter den sökande uppehållstillstånd. **Det framstår som att Migrationsverkets avslag främst berodde på att den sökande inte hade inkommit med någon dokumentation. Detta är ett tydligt exempel på när ett stort ansvar för utredningen hamnar på den enskilde sökanden och där Migrationsverket anser att de inte har något ansvar för att en medicinsk utredning genomförs och tillförs ärendet trots det faktum att detta är skäl för avslag. Att enbart hänvisa till extern part och ge den enskilde tre veckor för detta kan inte anses vara tillräckligt för att fullgöra sitt ansvar i enlighet med den praxis som finns.**

3.3.3 Svårigheterna att erhålla läkarintyg eller tortyrskadeutredning

En tortyrskadeutredning utgör en betydande kostnad.[75] Genom *R.C. mot Sverige* torde situationerna då staten bekostar utredningar av detta slag ha ökat. Staten ska bekosta utredningen om det faller in under statens utredningsskyldighet. Finns det starka indikationer på att den sökande riskerar att utsättas för tortyr, genom att sökanden exempelvis lämnat in ett läkarintyg, och myndigheterna anser att frågan borde utredas vidare, ska den utredningen bekostas av staten. Inträder inte Migrationsverkets utredningsansvar har den sökande alltid rätt att själv genomföra och bekosta en tortyrskadeutredning.[76] Oklarheter kring vem som ska stå för kostnaden av en utförd utredning medför svårigheter att begära att biträdet ska initiera en utredning om kostnaden i slutändan riskerar att hamna på biträdet.

74 SRK53.
75 Läs om tortyrskadeutredningar i kap 5.2.2.
76 RCI 20/2012, s. 6.

De offentliga biträdenas kunskap om tortyr och tortyrskadeutredningar varierar mycket. **Att lägga ett så pass stort utredningsansvar på den enskilde, och därigenom det offentliga biträdet, kan därför i denna typ av ärenden ifrågasättas.** Det finns även ett problem med att de offentliga biträdena inte får ersättning för allt arbete som de lägger ner på ett ärende.[77] Offentliga biträden får exempelvis inte ersättning för tiden de lägger ner på att söka efter landinformation.[78] Det kan därför vara svårt för det offentliga biträdet att, i varje enskilt fall, ta ställning till om en tortyrskadeutredning ska aktualiseras eller inte.

I ett fall berättade en asylsökande om hur han blivit utsatt för tortyr i ett etiopiskt fängelse. Han hade bl.a. blivit utsatt för upphettade spikar samt hugg med svärd i benen. I kontakt med Migrationsverket anförde biträdet, med hänvisning till *R.C. mot Sverige*, att det vore önskvärt att den sökande fick genomgå en tortyrskadeutredning.[79] Handläggaren svarade att biträdet hade rätt att på egen hand besluta om sådan utredning och bedöma om den är av betydelse för bedömningen av asylansökan, samt att det var biträdet som fick stå risken utifall det inte skulle anses vara det. I inlagan till Migrationsverket skrev sedan biträdet, återigen med hänvisning till *R.C. mot Sverige*, att om myndigheten ifrågasätter uppkomsten av skadorna faller det under myndighetens utredningsskyldighet att föranstalta om en tortyrskadeutredning. Detta avslogs med motiveringen att det inte inkommit någon medicinsk dokumentation i ärendet. Även asylansökan avslogs då sökandes berättelse inte bedömdes som trovärdig. **Att myndigheten i detta fall helt överlåter åt den enskilde att företa utredning på eget initiativ medför problem. Att helt hänvisa till skriftlig dokumentation och inte ta hänsyn till annan bevisning i ärendet, såsom den muntliga utsagan, aktuell landinformation etc. är olyckligt då detta kan medföra väsentliga rättsförluster för den enskilde.**

I de fall som granskats är det, förutom i några få undantag, först vid Migrationsverkets avslag som en indikation ges av att den sökandes berättelse inte anses vara trovärdig. Den sökande och dennes offentliga biträde får således inte någon indikation på att läkarintyg behövs förrän Migrationsverket har meddelat ett avslag. Processen att få fram ett läkarintyg eller genomföra en tortyrskadeutredning måste således äga rum under överklagandetiden till migrationsdomstolen. Då överklagandetiden börjat löpa blir tidsramen således begränsad även om domstolen givetvis kan bevilja anstånd. **Svenska Röda Korsets erfarenhet visar att det kan vara svårt att få läkarintyg från vårdcentraler. Det är få som utför läkarintyg av detta slag och det är tidskrävande.**

77 UNHCR, *Kvalitet i svensk asylprövning,* s. 54.
78 Migrationsverket, ”Offentligt biträde”, uppdaterad 2014-04-03 i Migrationsverket, *Handbok i migrationsärenden,* 2014-05-12.
79 AI765.

Migrationsöverdomstolen har i ett mål ansett att migrationsdomstolen begått grovt handläggningsfel när domstolen inte gav sökanden möjlighet att hinna inkomma med en tortyrskadeutredning innan överklagandetiden löpte ut.[80] **Detta gör att även det initiala läkarintyget som i många fall anses helt nödvändigt för att överhuvudtaget överväga en hel tortyrskadeutredning, eller i varje fall skifta bevisbördan till myndigheten, i praktiken är svåra och tidskrävande att frambringa. Andra typer av indikationer, såsom foton, landinformation, muntlig utsaga etc., borde således i högre utsträckning användas för att myndigheten ska identifiera behovet av ytterligare medicinsk utredning/bevisning. Detta skulle också medföra att man i högre utsträckning lägger fokus på första instans, vilket också är själva syftet med processen.**

Myndigheten bör bli bättre på att vägleda den sökande att i grundprövningen inhämta nödvändiga intyg.

3.3.4 När initieras en tortyrskadeutredning?

De tortyrskadeutredningar som i studien genomförts av Svenska Röda Korset har i princip alla initierats av den sökande eller dennes biträde. I ett fall tog Migrationsverket initiativ till en tortyrskadeutredning genom att kontakta Röda Korset.[81] Sökanden hade berättat om att han hade blivit utsatt för tortyr under en lång fängelsevistelse men Migrationsverket ansåg att det förelåg trovärdighetsbrister i ärendet. Svenska Korset genomförde en tortyrskadeutredning och sökanden beviljades därefter permanent uppehållstillstånd som flykting. I Migrationsverkets beslut omnämns dock utredningen som ”en utredning från Röda Korset i Sverige”, och inte som en tortyrskadeutredning. I beslutet menar Migrationsverket att han ”genom sin berättelse och genom de ingivna handlingarna” gjort sannolikt att han varit fängslad och blivit utsatt för diverse övergrepp. Enligt Migrationsverket föreligger en verklig risk att han ånyo utsätts för tortyr vid ett eventuellt återvändande.[82] **Ärendet illustrerar hur trovärdighetsbrister kan ”läkas” genom att en tortyrskadeutredning genomförs och således styrker den sökandes berättelse.**

Som nämnts ovan har Migrationsöverdomstolen i ett beslut[83] slagit fast att migrationsdomstolen gjorde fel när den inte beviljade ett tillräckligt långt anstånd för att möjliggöra för en asylsökande att inkomma med en tortyrskadeutredning. Mannen hade hävdat att han vid ett återvändande till Azerbajdzjan riskerade att utsättas för tortyr. Den sökande begärde anstånd i två månader hos migrationsdomstolen för att inge en tortyrskadeutredning.

80 Migrationsöverdomstolens beslut av den 18 januari 2013, mål UM 9002-12.
81 SRK48.
82 SRK48.
83 UM 9002-12.

Skälet till begäran var att Kris- och Traumacentrum, som utför tortyrskadeutredningar, hade stängt under dessa månader. Migrationsdomstolen beviljade dock endast anstånd i en månad. Migrationsöverdomstolen undanröjde underinstansens dom och återförvisade målet till migrationsdomstolen för ny handläggning. MiÖD menade att de journalblad, som hade ingivits till Migrationsverket, indikerade på att han skulle kunna ha utsatts för tortyrliknande behandling. Att i det fallet förvägra mannen att inkomma med en tortyrutredning utgjorde enligt MiÖD, mot bakgrund av avgörandena *R.C. mot Sverige* och MIG 2012:2, ett grovt handläggningsfel.

3.3.5 Vikten av tidigare tortyr för utredningsansvaret

I skyddsgrundsdirektivet finns bestämmelser som ska tillämpas vid bedömningen av ansökningar om internationellt skydd. Artikel 4 handlar om bedömning av fakta och omständigheter. Artikel 4.4 anger att tidigare förföljelse eller allvarlig skada utgör en allvarlig indikation på att den sökandes fruktan för förföljelse är välgrundad eller att det finns en verklig risk för att han eller hon kommer att lida allvarlig skada vid ett återvändande. Bestämmelsen i direktivet medförde inte någon författningsändring men den tillämpas i asylärenden.[84] Liknande resonemang finns i *R.C. v Sverige*.[85]

Det föreligger därmed ett minskat behov av omfattande utredningar kring den framtida risken om sökande har varit utsatt för tortyr vid ett tidigare tillfälle. Det innebär också att det är myndigheterna som måste presentera ”goda anledningar” för att förföljelsen inte kommer att upprepas. Försiktighet måste iakttas i denna del av bedömningen.[86]

Enligt *R.C. mot Sverige* ska det finnas en stark indikation på att den sökande har torterats, vilket ett läkarintyg av en icke-specialist anses vara, för att statens utredningsansvar ska aktualiseras. Förutom läkarintyg uttalar sig inte Europadomstolen om det finns andra omständigheter som kan aktualisera ett utökat utredningsansvar. Frågan är hur Migrationsverket ska hantera andra typer av indikationer om tortyr. Att den sökande berättar om tortyr under asylutredningen är givetvis en indikation som kan föranleda vidare utredning. Redan i MIG 2006:1 konstaterade Migrationsöverdomstolen (MiÖD) att uppgifter om tortyr understryker behovet av utredning. MiÖD har även uttalat att en sökande som hade lämnat in journalanteckningar med dokumenterade skador utgjorde en viss indikation på tidigare tortyr.[87] I en sådan situation kan domstolen inte neka sökanden tid för att inkomma med en

84 Prop. 2009/10:31, s. 130.
85 Läs mer i kapitel 2.5.1.3.
86 Noll, G, *Evidentiary assessment and the EU qualification directive,* s. 11-12.
87 UM 9002-12.

tortyrskadeutredning. När migrationsdomstolen gjorde detta begicks ett grovt handläggningsfel. Att felet dessutom anges som grovt talar för att MiÖD såg allvarligt på händelsen och det kan även indikera att domstolen ansågs ha åsidosatt sitt utredningsansvar. En mer inskränkt utredningsskyldighet där större ansvar vilar på den sökande innebär att den beslutande myndigheten accepterar att en asylsökande ibland inte når upp till beviskravet trots att personen i själva verket riskerar skyddsgrundande behandling i hemlandet. Något som exemplifieras av ett fall som nämnts tidigare där en sökande beviljades flyktingstatus av Migrationsverket.[88] Förutom den nya bevisningen i form av en omfattande medicinsk utredning hade inget ändrats i ärendet. För att kunna avgöra om Migrationsverkets första beslut var felaktigt eller inte måste det klargöras om myndighetens utredning i ärendet var fullgott vid första beslutstillfället. Blir svaret på den frågan nekande skulle det innebära att Migrationsverket inte uppfyllt sitt utredningsansvar.

88 AI795.

4. Resultat av studien – bevisprövning i ärenden där tortyr åberopas

I skyddsgrundsdirektivet, liksom i svenska förarbeten och praxis, läggs stor vikt vid prövningen av den sökandes trovärdighet. Det här kapitlet belyser bevisprövningen i beslut och domar där tortyr åberopas. Av stort intresse är hur trovärdighets- och tillförlitlighetsbedömningen görs i de analyserade avgörandena och vilka kriterier som används för att göra dessa bedömningar.

4.1. Allmänt om beviskrav och bevisvärdering

Enligt svensk rätt ska beslutande myndighet bedöma om sökandens berättelse i sig är tillräcklig för att skyddskriterierna ska vara uppfyllda. Dessutom ska berättelsen vara sannolik genom åberopad bevisning, eller genom att sökanden bedöms vara trovärdig och därför tillerkänts förmånen av uppkommet tvivelsmål *(benefit of the doubt)*.[89]

Enligt artikel 4.1. i skyddsgrundsdirektivet har sökanden en skyldighet att så snart som möjligt lägga fram alla faktorer som behövs för att styrka hans eller hennes ansökan om internationellt skydd.[90] I artikeln anges även att medlemsstaterna är skyldiga att bedöma ansökan i samarbete med den sökanden. De faktorer som medlemsstaterna får ålägga sökanden att lägga fram räknas upp i artikel 4.2. Däremot ska inte myndigheten vid bedömningen av skyddsbehovet enbart ta hänsyn till de omständigheter som uppräknas i artikel 4.2.

Vad gäller praxis är fallen MIG 2007:12 och MIG 2011:6[91] av särskilt intresse eftersom MiÖD lägger fram grundprinciperna för bevisprövning av asylskäl. I MIG 2007:12 ska i första hand sökandes identitet och hemvist prövas, och därefter om de åberopade skälen är tillräckliga. Slutligen ska prövningen av uppgifternas trovärdighet göras. Migrationsöverdomstolen anger att man bör skilja mellan prövningen av bevismedel och den sökandes muntliga utsaga när man utför sannolikhetsprövningen. Dessutom anges att ”det ligger i sakens natur att många av de förhållanden som åberopas av asylsökande inte kan göras sannolika med skriftlig eller annan bevisning” och att den sökande ska ges bevislättnad om den sökande lämnat en ”trovärdig berättelse”. Migrationsöverdomstolen skiljer även vidare på den allmänna trovärdighetsbedömningen och specifika trovärdighetsbrister i vissa delar i MIG 2011:6.

89 Prop. 2009/10:31, s. 127. Se även MIG 2007:37 och MIG 2007:12.
90 Skyddsgrundsdirektivet, Art 4.1.
91 Läs mer om dessa i kapitel 2.5.3.1 och 2.5.3.2.

I målet ansåg Migrationsöverdomstolen att de befintliga trovärdighetsbristerna inte var av sådant slag att de skulle kunna utgöra grund för att ifrågasätta den sökandes allmänna trovärdighet. Därefter har Migrationsöverdomstolen i MIG 2007:33, som också hänvisar till MIG 2007:12, angett att den sökandes berättelse får godtas om den framstår som trovärdig och sannolik. Av detta kan utläsas att domstolen i detta fall diskuterar trovärdighet i förhållande till berättelsen, inte till själva personen. Domstolen anger vidare att man i bedömningen av trovärdigheten bör fästa vikt vid att berättelsen är sammanhängande och att den inte präglas av motstridiga uppgifter, samt att berättelsen till sina huvuddrag förblir oförändrad under asylprövningens gång i olika instanser. Vid prövningen av om en sökande ska tillerkännas förmånen av uppkommet tvistemål ska först prövas om en sökande kunnat göra sin berättelse sannolik genom den bevisning han eller hon har åberopat. Först därefter blir det aktuellt med en trovärdighetsbedömning. Domstolen skriver, med hänvisning till det överklagade beslutet, att man inte först ska gå in på en bedömning av den sökandes allmänna trovärdighet innan bevisningen värderats. Migrationsverket och domstolarna måste också noga skilja på vad som utgör bevismedel och vad som är sökandens utsaga.

I juni 2013 publicerade Migrationsverket ett rättsligt ställningstagande[92], som ska tjäna som stöd vid verkets handläggning och bedömning av uppehållstillståndsärenden, som behandlar metoden för prövning av tillförlitlighet och trovärdighet i asylärenden. Migrationsverkets arbete med att utforma den nya metoden för trovärdighetsbedömningar har influerats av UNHCR:s s.k. CREDO-projekt under vilket UNHCR undersökte hur trovärdighetsbedömningar görs i förstainstansprövningen i olika länder i Europa.[93]

4.2. Särskilt om beviskrav för bedömningen av flyktingstatus

För att en sökande ska anses vara flykting krävs det att han/hon känner en *välgrundad fruktan för förföljelse.* Bedömningen är individuell och innefattar två element, det s.k. subjektiva elementet (fruktan) och det s.k. objektiva elementet (välgrundad). UNHCR:s handbok definierar det subjektiva elementet som ”ett sinnestillstånd och en subjektivt upplevt belägenhet” och det objektiva elementet som ”ett objektivt underbyggande av fruktan”.[94]

92 Migrationsverket, RCI 09/2013 – Rättsligt ställningstagande angående metod för prövning av tillförlitlighet och trovärdighet.
93 UNHCR, *Beyond Proof Credibility Assessment in EU Asylum Systems,* 2013.
94 UNHCR:s handbok, para. 37-42.

Däremot finns det inte någon enhetlig tolkning av beviskravet för ”välgrundad fruktan”, varken beträffande terminologi eller dess faktiska betydelse, eller vad gäller sannolikhetsbedömningen.[95]

UNHCR:s studie från 2011[96] visade att det behövdes ytterligare förtydligande från Migrationsverket, men även eventuellt från MiÖD, om hur man ska tolka ”välgrundad fruktan” samt hur sannolikhetsbedömningen applicerad på olika typer av ärenden ska göras. **Detta är någonting som även observeras i de analyserade avgörandena i den här studien. I de tolv beslut där det inte inges någon skriftlig bevisning, anses det faktum att skriftlig bevisning saknas, anledning nog att dra slutsatsen att sökande inte gjort sitt skyddsbehov sannolikt.**

I en fjärdedel av besluten anges att inlämnade handlingar har lågt bevisvärde på grund av att de är av enkel beskaffenhet. Detta görs utan en bedömning av personliga omständigheter i ärendet eller de eventuella svårigheter som den sökanden kan ha för att skaffa skriftlig eller annan bevisning. I ett ärende[97] hävdade en man från Azerbajdzan att han utsatts från trakasserier från myndigheter efter att han vägrat att sälja sin fabrik, trots att män från ett av landets ministerier så krävde. Han frihetsberövades och utsattes för tortyr. Som bevisning lämnade han in journalhandlingar från sjukhuset samt en efterlysning från polisen i hemlandet. Båda handlingarna ansågs ha lågt bevisvärde på grund av att de inte var originalhandlingar.

Enligt UNHCR bör kopior av originalhandlingar inte automatiskt avvisas som bevismaterial.[98] Migrationsöverdomstolen ansåg i detta avseende att med hänsyn till de problem en sökande kan ha att tillhandahålla bevisning kan Migrationsverket och i vissa fall även en migrationsdomstol – trots att sökanden har den initiala bevisbördan – i vissa fall få dela ansvaret att fastställa vissa fakta bl.a. avseende inhämtande av landinformation.[99] Vidare angav Migrationsöverdomstolen att utredningsansvaret avseende fakta också kan innebära att Migrationsverket måste bistå den sökande med att undersöka originalhandlingars tillförlitlighet.

Enligt Migrationsverkets RCI 09/2013 innebär den fria bevisvärderingen att alla bevis ska beaktas, även de som har ett lågt bevisvärde.[100]

95 UNHCR (2011), Kvalitet i svensk asylprövning – En studie av Migrationsverkets utredning av beslut om internationellt skydd, UNHCR, s. 182.
96 Ibid.
97 AI824.
98 UNHCR, Kvalitet i svensk asylprövning, s. 182.
99 MIG 2007:12.
100 Migrationsverket, RCI 09/2013- Rättsligt ställningstagande angående metod för prövning av tillförlitlighet och trovärdighet, s. 7.

I *R.C. mot Sverige* hade ett läkarintyg inlämnats och i *F.N. och andra mot Sverige* hade anställningsböcker, läkarintyg från hemlandet och en kallelse till polismyndigheten ingetts. Europadomstolen ansåg i båda dessa fall att den materiella bevisningen gav sådana indikationer att den inte helt kunde underkännas utan till viss del borde stödja den muntliga utsagan.[101] **Kopior av originalhandlingar eller handlingar som anses ha ett lågt bevisvärde ska således inte automatiskt avvisas som bevismaterial i ärendet utan dessa bör beaktas och utredas vidare då de kan utgöra en indikation på att sökandens fruktan för förföljelse är välgrundad.**

En annan aspekt när det gäller förföljelsebevisprövningen är att den har prognoskaraktär, d.v.s. att det görs en prövning av fruktan för förföljelse vid ett framtida återvändande. Det avser därför en bedömning av en framtida, ännu inte inträffad situation. Tidigare förföljelse utgör, som tidigare nämnts, alltjämt en presumerande omständighet för en sådan framtida risk. Artikel 4.4 i skyddsgrundsdirektivet stipulerar att det faktum att en sökande redan har varit utsatt för förföljelse eller annan allvarlig skada, eller för direkta hot om sådan förföljelse eller skada, är en *allvarlig indikation* på att sökandens fruktan för förföljelse är välgrundad eller att det finns en verklig risk för att han eller hon kommer att lida allvarlig skada, såvida det inte finns goda skäl att anta att sådan förföljelse eller allvarlig skada inte kommer att upprepas.[102] Detta har ansetts innebära en viss bevislättnad för sökanden då tidigare erfarenheter kan minska behovet av ytterligare bevisning om framtida risk. Istället måste myndigheten ange ”goda skäl” för att förföljelsen och skadan inte kommer att upprepas[103], något som också framgår av MiÖD:s praxis.[104]

Det finns även omfattande praxis från CAT där vikten av tidigare förföljelse sätts i relation till den framtida risken.[105] Av UNHCR:s handbok framgår att ”[s]om regel kan man utgå från att en person som redan förföljts på grund av något av de skäl som räknas upp i flyktingkonventionen, hyser en välgrundad fruktan för förföljelse”.[106] Även förföljelse av nära anhörig, vänner eller kollegor till sökanden i hemlandet utgör en omständighet som beaktas vid prövningen av ansökan om skydd.[107]

---

101 Ibid.
102 Prop. 2009/10:31, s. 86.
103 SOU 2006:6. *Skyddsgrundsdirektivet och svensk rätt.* En anpassning av svensk lagstiftning till EG-direktiv 2004/83/EG angående flyktingar och andra skyddsbehövande, s 90. Se även prop. 2009/10:31, s. 130. UNHCR, s. 182.
104 MIG 2007:16.
105 Se t.ex. Orhan *Ayas mot Sverige.*
106 UNHCR:s handbok, para. 45.
107 UNHCR:s Handbok, para. 43.

Det finns ett antal beslut och domar i studien där den beslutande myndigheten inte tar hänsyn till tidigare förföljelse. I dessa fall görs framför allt en bedömning av den framtida risken utan att tidigare förföljelse sätts i relation till den framtida risken. Även om förföljelsebevisprövningen har en prognoskaraktär och tidigare förföljelse inte är en förutsättning för framtida risk är det viktigt att beslutande myndigheter sätter dessa i relation till varandra – i synnerhet när det gäller uppgifter om tortyr, vilket är fallet i de analyserade avgörandena i den här rapporten. Det är därför centralt att man tar hänsyn till att tidigare förföljelse kan vara en presumerande omständighet för en framtida risk.

4.3. Särskilt om beviskrav vid bedömningen av risk för tortyr och annan omänsklig och förnedrande behandling

Vad gäller risk för tortyr och annan grym, omänsklig och förnedrande behandling eller bestraffning anger förarbetena att beviskraven inte ska ställas alltför högt eftersom det oftast inte är möjligt att lägga fram fullständig bevisning.[108]

Migrationsöverdomstolen betonade i MIG 2011:6 att även om den som ansöker om uppehållstillstånd således initialt har bevisbördan kan givetvis bevisbördans placering förändras i ett senare skede om den sökande framställer de förhållanden han åberopar som sannolika. I MIG 2011:6 fastställde MiÖD tillvägagångssättet för bedömningen av risken för tortyr och omänsklig behandling, vilket innebär att sökande ska göra sitt behov av skydd sannolikt.

Europadomstolen har slagit fast att bevisbördan för att visa rekvisitet ”grundad anledning”, vid tillämpningen av artikel 3 av konventionen, initialt ligger på den sökande på samma sätt som i asylrätt. Domstolen ansåg dock att, på grund av de svårigheter som den sökande kan ha att erhålla skriftlig bevisning, behöver han/hon endast göra det ”to the greatest extent practically possible”.[109] När sökanden har uppfyllt sin plikt att substantiera sin ansökan går bevisbördan över på staten, som har en skyldighet att skingra alla tvivel om tillämpningen av artikel 3. Som tidigare nämnts har Europadomstolen bedömt frågan om bevisvärdering av ärenden där tortyr åberopas i *R.C. mot Sverige* från 2010:

108 Prop. 1996/97:25, *Svensk migrationspolitik i globalt perspektiv,* s. 102.

109 Europadomstolens för mänskliga rättigheter dom beslut 22 maj 1995 i målet *Bahaddar mot Nederländerna* (appl. no.25894/94), para. 49.

> the applicant initially produced a medical certificate before the Migration Board as evidence of his having been tortured. Although the certificate was not written by an expert specializing in the assessment of torture injuries, the Court considers that it, nevertheless, gave a rather strong indication to the authorities that the applicant's scars and injuries may have been caused by ill-treatment or torture. In such circumstances, *it was for the Migration Board to dispel any doubts* that may have persisted as to the cause of such scarring. In the Court's view, the Migration Board ought to have directed that an expert opinion be obtained as to the probable cause of the applicant's scars in the circumstances where he had made out a prima facie case as to their origin […]. While the burden of proof rests on the applicant, the Court disagrees with the Government's view that it was incumbent upon him to produce such expert opinion. In cases such as the present one, *the State has a duty to ascertain all the relevant facts, particularly in circumstances where there is a strong indication that an applicant's injuries may have been caused by torture* [författarens kursivering].[110]

Även CAT gäller vägledning i denna fråga i *A.S. mot Sverige* från 2001:

> The Committee notes that the State party questions the author's credibility primarily because of her failure to submit verifiable information […] The Committee notes the State party's position that the author has not fulfilled her obligation to submit the verifiable information that would enable her to enjoy the benefit of the doubt. However, the Committee is of the view that the author has submitted sufficient details regarding her sighe or mutah marriage and alleged arrest, such as names of persons, their positions, dates, addresses, name of police station, etc., *that could have, and to a certain extent have been, verified by the Swedish immigration authorities, to shift the burden of proof.* In this context the Committee is of the view that the State party has not made *sufficient efforts to determine whether there are substantial grounds for believing that the author would be in danger of being subjected to torture* [författarens kursivering].[111]

Enligt FN:s tortyrkommitté (CAT) betyder ”grundad anledning” att risken för tortyr ska vara mer än bara en misstanke men det behöver inte ”nå upp till högst sannolikt”.[112] Dessutom har CAT flera gånger påpekat att fullständig överensstämmelse i sökandes utsaga sällan kan förväntas av någon som utsatts för tortyr.[113]

110 R.C. mot Sverige, para. 53.
111 A.S. mot Sverige, para. 8.6.
112 CAT, General Comment 1, A/53/44, annex IX, punkten 6.
113 Tala mot Sverige (se ovan). Se även C.T. och K.M. mot Sverige.

4.4. Trovärdighets- och tillförlitlighetsbedömningen

Trovärdighetsbedömningen har visat sig avgörande för utgången av frågan om uppehållstillstånd i majoriteten av de analyserade avgörandena. Studien visar att i dessa beslut får trovärdighetsbedömningen större betydelse och utrymme än tillförlitlighetsbedömningen. **Oftast görs en allmän trovärdighetsbedömning utan att man genomför en grundlig tillförlitlighetsbedömning. Istället måste tillförlitligheten av berättelsen och bevisningen värderas innan trovärdigheten i allmänhet överhuvudtaget kan bedömas.**

Enligt Migrationsverket ska en asylprövning i huvudsak göra en bedömning av om det finns tillförlitlighetsbrister i uppgifterna. Den sökandens trovärdighet är en betydligt mer begränsad fråga.[114] I MIG 2007:33 fastställde Migrationsöverdomstolen att det inte är lämpligt att göra en bedömning av den sökandes ”allmänna trovärdighet” innan bevisningen värderats och tillförlitligheten av denna prövats. Detta uttalande ligger i linje med internationell praxis som också talar om *”general credibility”*, men först sedan all bevisning, i synnerhet den muntliga berättelsen, har analyserats.

Det finns flera beslut i rapporten där enbart bedömningen av trovärdigheten av en eller ett fåtal händelser, vilka anses osannolika eller icke trovärdiga, medför slutsatsen att asylberättelsen i sin helhet underkänns.[115] I ett tidigare omnämnt ärende angående en man från Demokratiska Republiken Kongo[116] fann Migrationsverket att han lämnat motstridiga uppgifter angående några fotografier. Mannen hade under utredningen berättat att han, som aktiv i en MR-organisation, arbetade med att sprida information om MR-kränkningar. Han distribuerade foton som sedan publicerades. Han efterlystes, anklagades för andra brott, frihetsberövades och torterades. Han redogjorde i detalj för den tortyr han utsatts för. I avslagsbeslutet menade Migrationsverket att hans berättelse angående fotografierna var motstridig. Eftersom detta utgjorde den huvudsakliga anledningen till varför han gripits och fängslats och detaljerna kring dessa händelser var motstridiga, bedömde verket hela hans berättelse som motstridig och icke trovärdig. Migrationsverket ansåg vidare det som ”osannolikt att en för den sökande okänd person skulle hjälpa honom att fly från fängelset”.[117] I ett annat beslut ansåg Migrationsverket att uppgifter om hur den sökande hade lämnat fängelset var oklara och framstod som osannolika – något som medförde att berättelsen i sin helhet ej ansågs trovärdig och därför inte kunde ligga till grund för en bedömning.[118]

114 Migrationsverket, RCI 09/2013, Rättsligt (ställningstagande) angående metod för prövning av tillförlitlighet och trovärdighet, s. 8.
115 AI934, AI795, AI816.
116 AI934.
117 Ibid.
118 AI795.

I ovan nämnda beslut anses tillförlitlighetsbrister i enskilda uppgifter, kring bl.a. flykten eller frigörandet från fängelset, tillräckliga för att underkänna sökandens allmänna trovärdighet. Det är således endast enskilda händelser, vid sidan av kärnan i berättelsen, som anses tillräckliga för att underkänna en i övrigt tillförlitlig berättelse. På så sätt får de centrala delarna i ansökan, dvs. de uppgifter som rör orsakerna till varför den sökande fruktar förföljelse, det politiska engagemanget, fängslandet samt den omfattande tortyren under fängelsetiden, mindre betydelse i bedömningen.

I de analyserade bedömningarna görs ofta ingen åtskillnad mellan centrala omständigheter som har betydelse för helheten och omständigheter som måste anses vara perifera i bevisfrågan. I många avgöranden redovisas dessa bedömningar på ett ostrukturerat sätt där mindre relevanta omständigheter får stor betydelse för helheten. Dessutom är det vanligt att endast ifrågasätta ett bevistema i den sökandes utsaga för att anföra tillförlitlighetsbrister i hela berättelsen.

Detta sätt att utforma motiveringen av beslutet kan sägas stå i strid med gällande praxis. Migrationsöverdomstolen framhåller[119] som tidigare nämnts, att beviskraven för den sökande inte kan ställas alltför högt när det gäller påståenden om risk för förföljelse, eftersom någon fullständig bevisning som klart styrker att det finns en sådan risk sällan kan läggas fram. Sökandens berättelse får därför godtas om den framstår som trovärdig och sannolik.[120] Den så kallade bevislättnadsregeln till förmån för den asylsökande, tvivelsmålets fördel *(benefit of the doubt)*, förutsätter att den asylsökande har gjort ett ärligt försök att styrka sin berättelse och att hans eller hennes allmänna trovärdighet inte ifrågasätts. Vid bedömningen av trovärdigheten i sökandes utsaga bör fästas vikt fästas vid att berättelsen är sammanhängande och inte präglas av motstridiga uppgifter och att berättelsen till sina huvuddrag förblir oförändrad under asylprövningens gång i olika instanser.[121] I MIG 2011:6 fann Migrationsöverdomstolen att det inte fanns grund att ifrågasätta sökandens allmänna trovärdighet endast på grund av att en specifik händelse haft uppenbara tillförlitlighetsbrister. MiÖD fann att sökande i stora drag hade lämnat tillförlitliga uppgifter i enlighet med gällande landinformation eller andra kända förhållanden i hemlandet.

I *R.C. mot Sverige* ifrågasatte den utredande myndigheten flykten från ett fängelse, men inte fängslandet i sig. Därför ansåg Europadomstolen att utredande myndighet får en fortsatt utredningsskyldighet för det som personen åberopar har inträffat i fängelset. Ett liknande exempel är *F.N. och andra*

119 MIG 2011:6.
120 Prop. 1996/07:25, *Svensk migrationspolitik i globalt perspektiv,* s. 98 och 294.
121 jfr MIG 2007:12.

mot Sverige där den beslutande myndigheten endast ifrågasatte omständigheter vid sidan av kärnan av berättelsen. Därför bedömdes tillförlitlighetsbristerna inte vara så omfattande att sökandena inte ansågs göra sin berättelse sannolik. FN:s Tortyrkommitté (CAT) har ett antal gånger uppmärksammat Sveriges brister i trovärdighetsbedömningen. Till exempel ansåg CAT i *Muzonzo mot Sverige* att de motsägelser som fanns i sökandens berättelse inte var av substantiell karaktär och inte kunde ge upphov till tvivel om den allmänna trovärdigheten eftersom hon alltjämt var föremål för politisk förföljelse i hemlandet.[122]

Den ovan nämnda praxisen visar att det måste finnas tillförlitlighetsbrister i de relevanta *delarna* av berättelsen för att den allmänna trovärdigheten ska underkännas. Även UNHCR betonar att trovärdighetsbedömningen ska utgå från de centrala och relevanta delarna av den sökandes berättelse.[123] De centrala delarna i en ansökan om skydd är de uppgifter som rör orsakerna till varför den sökande fruktar förföljelse. Obetydliga detaljer i den sökandes utsaga ska inte utgöra grunden för trovärdighetsbedömningen.[124]

Dessutom är det viktigt att bedömningen görs med hänsyn till hela bevisningen som presenterats. Beslutsfattande myndigheter bör vara försiktiga att fatta beslut om trovärdighetsbedömningen baserat på enskilda bevisteman. UNHCR har betonat att ”taking isolated incidents out of context may be misleading. *The cumulative effect* of the applicant’s experience must be taken into account” [författarens kursivering].[125] Europadomstolen har även fastställt att “[i]n determining whether it has been shown that the applicant runs a real risk of suffering treatment proscribed by Article 3, the Court will assess the issue in light of *all the material* placed before it, or, if necessary, material obtained proprio motu” [författarens kursivering].[126] CAT har också betonat vikten av att bedöma “the full set of circumstances” i varje fall.[127]

122 Se även Orhan Ayas mot Sverige.

123 UNHCR, Note on Burden and Standard of Proof in Refugee Claims, 16 december 1998, par. 9. Se även Hungarian Helsinki Committee, *Credibility Assessment in Asylum Procedures – A Multidisciplinary Training Manual* V. 1, 20013, s. 45.

124 UNHCR, *Interpreting Article 1 of the 1951 Convention Relating to the Status of Refugees,* 2001, para. 10.

125 UNHCR:s handbok, para. 201.

126 Europadomstolens för mänskliga rättigheter dom den 23 februari 2012 i målet *Hirsi Jamaa m.fl. mot Italien* (appl. no. 27765/09), para. 116.

127 CAT General Comment No. 1: Implementation of Article 3 of the Convention in the Context of Article 22 (Refoulement and Communications). Adopted at the Sixteenth Session of the Committee Against Torture, on 21 November 1997 (contained in document A/53/44, annex IX), para. 9 (b).

I studien återfinns ett antal beslut där sökandens berättelse, eller delar av den, av Migrationsverket bedöms som högst osannolik eller osann.[128] I besluten anser även beslutsfattaren att det är osannolikt att händelsen har hänt på grund av den är ovanlig, konstig eller inte passar in i den bild som beslutsfattaren har av den sökandes hemland. Händelser som i dessa fall ansågs som högst osannolika var t.ex. att sökanden hade lyckats fly från fängelse, behövde muta fängelsepersonal för att bli frisläppt eller hade fått besök av underrättelsetjänsten en period efter fängslandet. UNHCR skriver i CREDO-studien:

> A fact need not be implausible because it is exceptional or remarkable. Exceptional events occur. A fact may appear inherently implausible but be true, and another fact may appear wholly plausible but be untrue. […] A fact is not implausible because it would not occur in the personal life of the decision-maker. Instead, it might be wholly plausible when considered in the context of the applicant's gender, age, sexual orientation, gender identity, education, or social and cultural background.[129]

Det är således viktigt att i varje asylberättelse identifiera relevanta bevisteman som i sin tur ska analyseras och bedömas.[130] Det viktigaste instrumentet för att säkerställa en korrekt och välbalanserad prövning är att bevisstrukturen kartläggs, dvs. att bedömaren gör klart för sig vad som är centrum och periferi i bevisfrågan.[131] **Det är därför centralt att varje bevistema värderas för sig innan beslutsfattaren gör en sammanvägning av bevis och drar en slutsats. Om detta inte görs finns stor risk att mindre relevanta omständigheter eller händelser som exemplen från studien visar ovan, får för stor betydelse för helheten.**

UNHCR:s Handbok understryker att osanna påståenden i sig inte är skäl nog att vägra en person uppehållstillstånd.[132] Osanna uppgifter kan ha olika orsaker, som rädsla eller bristande förtroende för myndigheter, eller att den sökande skyddar någon annan och har blivit tillsagd att undanhålla vissa uppgifter. Brister i rekvisitet ”fruktan” kan kompenseras av bevis när det gäller rekvisitet ”välgrundad”.[133] Både de subjektiva och objektiva elementen bör vägas in i bedömningen i varje enskilt ärende samt resonemanget runt dem motiveras sakligt.

---

128 SRK58, SRK60, AI934, AI698, AI816 och AI824.

129 UNHCR, *Beyond Proof – Credibility Assessments in EU Asylum Systems,* May 2013, UNHCR, s. 179.

130 UNHCR, *Credibility Assessment*, research document, 2002, s. 4.

131 Diesen, C., *”Bevisvärdering i flyktingärenden”*, Kapitel IV, i Diesen, C., Lagerqvist Veloz Roca, A., Lindholm Biling, K., Seidlitz, M., Wahren, A., *BEVIS 8 – Prövning av migrationsärenden,* 2007, s.222.

132 UNHCR:s Handbok, para. 199.

133 Diesen, C., *Bevisvärdering i flyktingärenden*, Kapitel IV, s.233.

4.5. Användning av landinformation: det objektiva elementet

För att bedöma huruvida asylansökan är välgrundad ska landinformation kopplas till de rättsliga elementen i en asylberättelse. Det finns riktlinjer och checklistor för hur beslutande myndigheter inhämtar och använder landinformation.[134] För att avgöra huruvida landinformationen har tillräcklig kvalitet måste man bedöma dess relevans, tillförlitlighet, balans, noggrannhet och aktualitet, samt transparens och återkallelse.[135] Dessutom ska beslutande myndigheter ta hänsyn till fyra processuella kvalitetskrav: ”equality of arms”-principen, användandet av offentlig landinformation, opartiskhet och neutralitet i efterforskning och skydd för sökandens personuppgifter”.[136]

Den landinformation som används i de analyserade besluten och domarna varierar i kvalitet. I ett antal beslut finns inte någon källhänvisning till landinformationen eller den del av landinformationen som används i ärendet. I majoriteten av de granskade besluten där det fanns källhänvisning hänvisas framför allt till Migrationsverkets egna rättsliga ställningstaganden och rapporter. Vad gäller utländska källor hänvisas oftast till landrapporter från brittiska Home Office. Därutöver hänvisas i ett stort antal beslut och domar till UNHCR:s handbok och UNHCR:s rapporter. Däremot hänvisas inte i alls lika hög utsträckning till icke-statliga organisationer (t.ex. Human Rights Watch, Amnesty International, Minority Rights Groups eller International Crisis Group). Detta tyder på att majoriteten av landinformationen som används hämtas från statliga rapporter och källor.

Landinformation utgör bevisning som måste delges och därför bör primärkällor och citerade rapporter lätt kunna kontrolleras igen. Enligt asylprocedurdirektivet[137] ska exakt och aktuell information erhållas från olika

134 Se European Union, *“Common EU Guidelines for Processing Country of Origin Information (COI)2”,* 2008. Se även IARLJ, “Judicial Criteria for Assesssing Country of Origin Information (COI): A Checklist”, *International Journal of Refugee Law,* 2009. Se även Austrian Red Cross, “Researching Country of information –A training Manual”, 2004. *Accord Manual.* http://www.coi-training.net/handbook/Researching-Country-of-Origin-Information-2013-edition-ACCORD-COI-Training-manual.pdf. Se även Migrationsverket, *Handbok för migrationsärenden,* 2014-05-12.

135 UNHCR, *Kvalitet i svensk asylprövning*, s. 182.

136 Gábor Gyulai, *“Country of Origin Information in Asylum Procedures. Quality as a Legal Requirement in the EU”*. Accord, 2007.

137 Rådets Direktiv 2005/85/EG av den 1 december 2005 om miniminormer för medlemsstaternas förfaranden för beviljande eller återkallande av flyktingstatus (Asylprocedurdirektivet). Ett omarbetat asylprocedurdirektiv har antagits (Asylprocedurdirektivet (2013/32/EU)) som ska vara genomförd i svensk rätt senast i mitten av 2015.

källor, t.ex. UNHCR, om det allmänna situation som råder i de asylsökandes ursprungsländer och, vid behov, i de länder som de asylsökande har rest igenom.[138] Det är viktigt för tillförlitlighetsbedömningen att utredaren har tillgång till och använder sig av en mängd olika källor.

I de protokoll från Migrationsverket som har granskats inom ramen för den här studien kan det uppmärksammas att utredare inte alltid ställer de frågor som är relevanta och specifika till just den sökandes omständigheter och bakgrund. Detta är i synnerhet fallet när det gäller kvinnor, deras politiska engagemang och/eller den faktiska möjligheten att anmäla sexuella brott i landet. I ett antal beslut har observerats att, i bedömningen av statens förmåga att erbjuda ett effektivt skydd, används landinformation grundad på rättssäkerheten i landet utan att man tar hänsyn till den faktiska tillämpningen eller sökandens verklighet och erfarenheter av myndigheternas agerande i praktiken.[139]

I ärenden vi granskat ser vi att utredaren endast utgår från det som är allmänt känt om landet avseende politiskt deltagandet (i synnerhet utifrån en manlig norm) och statens förmåga att beredda skydd. I dessa beslut hänvisas till allmän landinformation där det står att staten inte saknar viljan och förmågan att bereda skydd. Detta görs utan att utreda vidare vilka anledningar sökanden hade för att inte polisanmäla sexuellt våld. Dessutom tar man inte hänsyn till relevant landinformation gällande t.ex. kvinnor som betonar de svårigheter som ofta finns för att få ett effektivt skydd från myndigheter gällande könsrelaterat våld.[140] Därför är det viktigt för beslutande myndigheter att ha tillgång till tillförlitlig, relevant och uppdaterad landinformation redan under den muntliga utredningen. Att utredaren är väl förberedd och har god kunskap om förhållanden som råder i ursprungslandet är centralt för att underlätta utredningen och den senare bedömningen av skyddsskälen. **Som vi sett i de ovan nämnda fallen kan en bristfällig eller ofullständig utredning ofta ha en negativ påverkan på asylbedömningen.** Det faktum att sökanden inte har vänt sig till polisen för att anmäla övergrepp före flykten till Sverige kan ha en negativ påverkan på bedömningen. Vi har observerat att beslutande myndigheter i bedömningen inte gör någon analys av varför sökanden valt att inte polisanmäla händelsen. Det tas inte heller någon hänsyn till hur faktorer som trauma, rädsla eller skam kan påverka möjligheten att polisanmäla sexuella övergrepp.[141]

138 Asylprocedursdirektivet, art. 8.2 (b).
139 För exempel från studien kring detta se kapitel 6.3.3.
140 Se Migrationsverket, ”Skyddsbehov p.g.a. Kön – Utredning och bedömning”, kap. 40.1., Uppdaterat 2010-02-08, i *Handbok för migrationsärenden,* 2014-05-12.
141 Se även kapitel 6 för en mer detaljerad analys kring bedömningen av könsrelaterade asylskäl.

I vissa av de studerade besluten bedömer Migrationsverket berättelsen utifrån hur man anser det vara rimligt att agera. Migrationsverket ”stannar” då i sin bedömning och gör ingen uttömmande värdering av andra anförda omständigheter, såsom omständigheter om att en utlänning utsatts för tortyr. I ett ärende[142] hävdade en etiopisk man att han gripits och under frihetsberövande torterats, p.g.a. politisk aktivitet i en förbjuden politisk organisation. Migrationsverket ifrågasatte att han hade visat en förbjuden kanal i sin restaurang. Verket fann det vidare anmärkningsvärt att sökanden upphört med sin restaurangverksamhet p.g.a. rädsla men fortsatt den politiska verksamheten. Migrationsverket anförde i beslutet att trovärdighetsbristerna medförde att berättelsen inte kunde läggas till grund för beslutet. Någon värdering av vad den asylsökande uppgett ha drabbat honom under frihetsberövandet och tortyren gjordes dock inte. **Den här typen av bedömning bygger oftast på egna antaganden utan referens till landinformation eller andra objektiva källor för påståendena. I sådana fall utgår beslutsfattaren av vad man vet, eller anser sig veta, om situationen i landet, traditioner eller andra förhållanden i ursprungslandet. Att använda sig av dessa kriterier kan vara otillförlitligt och kan lämna ett alltför stort utrymme för spekulativa argument.**

Det finns även exempel på beslut där en sökande inte har haft kunskap, eller detaljerad kunskap, om sina anhörigas aktiviteter i ursprungslandet, något som har påverkat sökandens trovärdighet. Detta görs utan att ta hänsyn till att det kan anses relativt vanligt att anhöriga inte känner till sina anhörigas politiska aktiviteter. Detta kan bero på olika faktorer såsom säkerhetsskäl, mer traditionella könsrollsstrukturer etc. I dessa fall kan sökanden ändå riskera förföljelse på grund av tillskriven politisk uppfattning, trots begränsad eller ingen kunskap om den anhörigas politiska aktivitet. Ett ärende berörde en asylsökande tjänsteman med familj hemmahörande i Ryssland.[143] Mannen hävdade att han arbetat med bekämpning av brottslighet och terrorism samt att han hade frihetsberövats och torterats med anledning av att han vägrat delta i tortyr av misstänkta. Migrationsverket bedömde i sitt beslut att hans berättelse uppvisade trovärdighetsbrister. I bedömningen framhöll verket bl.a. att hans berättelse inte stämde överens med den som kvinnan lämnat och drog slusatsen, och drog slutsatsen att mannen överdrivit hotbilden mot honom.

Trots att landinformationen har betydelse för tillförlitlighetsbedömningen är landinformationen framförallt central för bedömningen av förföljelserisken. Därför är det viktigt att landinformationen är relevant. Relevanskriteriet innebär att landinformationen måste kopplas till de rättsliga elementen i en

142 AI950.
143 AI943, där man ställer kvinnans berättelse emot mannens.

asylberättelse dvs. fruktan för förföljelse/risk för allvarlig skada och avsaknad av skydd. Relevanta uppgifter inkluderar inte bara lagstiftning och andra författningar i ursprungslandet, utan även dess tillämpning. Landinformation måste även relateras till den sökandes åberopade skäl och specifika omständigheter och bakgrund som utbildningsnivå, klasstillhörighet, ålder, etnicitet, ekonomisk situation, sexuell läggning, civilstånd osv.

4.6. Användningen av bevislättnadsregeln *(Benefit of the doubt)*

Att principen om *benefit of the doubt* ska tillämpas följer bl.a. av praxis från Migrationsöverdomstolen.[144] Enligt svensk praxis bör bevislättnadsregeln dock endast tillämpas när först tillräckligheten av asylberättelsen och därefter sannolikheten prövats och det inte finns skäl att betvivla den sökandes allmänna trovärdighet.[145]

Enligt skyddsgrundsdirektivets artikel 4.5. e ska den sökandes allmänna trovärdighet vara fastställd innan man tillämpar bevislättnadsregeln. Europadomstolen tillämpar även principen om tvivelsmålets fördel i bedömning av risk för tortyr, omänsklig behandling osv. enligt artikel 3: ”the Court acknowledges that, owing to the special situation in which asylum seekers often find themselves, it is *frequently necessary* to give them benefit of the doubt when assessing the credibility of their statements and the documents submitted thereof” [författarens kursivering].[146] Enligt UNHCR:s handbok ska den sökande ges fördel av det uppkomna tvivelsmålet om dennes redogörelse förfaller trovärdig och det inte finns goda skäl att anta det motsatta.[147]

144 Se t.ex. MIG 2007:12 och 2007:37.

145 Ibid.

146 Europadomstolens för mänskliga rättigheter beslut den 8 mars 2007 i målet *Collins och Akaziebie mot Sverige* (appl. no. 23944/05), Europadomstolens för mänskliga rättigheter dom den 21 juni 2005 i målet *Matsiukhina och Matsiukhin mot Sverige* (appl. no. 31260/04), Europadomstolens för mänskliga rättigheter dom den 20 januari 2009 i målet *F.H. mot Sverige* (appl. no. 32621/06), Europadomstolens för mänskliga rättigheter dom den 20 juli 2010 i målet *N. mot Sverig*e (appl. no. 23505/09), para. 53.

147 UNHCR:s handbok, para. 196, 203 och 204. Se även UNHCR, Note on Burden and Standard of Proof in Refugee Claims, 16 december 1998, par. 12.

Det är inte vanligt i de granskade besluten att finna att domstolen eller Migrationsverket i sin bedömning explicit tillämpar principen. En tolkning för den bristande hänvisningen kan vara att det anses vara en princip ”som endast kan tillämpas i undantagsfall”.[148] Enligt UNHCR verkar det finnas en myt om att tvivelsmålets fördel endast ska tillämpas undantagsvis, när faktum är att det frekvent faktiskt tillämpas i asylärenden. UNHCR anser, att man i flera beslut, tillämpar principen om tvivelsmålets fördel de facto, eftersom beslutsfattarna inte är medvetna om att slutsatsen av deras resonemang utmynnar i den faktiska tillämpningen av principen.[149]

148 UNHCR, *Kvalitet i svensk asylprövning,* s. 189.
149 Ibid.

5. Resultat av studien – bedömning av dokumentation av tortyr och annan grym eller förnedrande behandling

Föreliggande kapitel syftar till att undersöka hur bevisningen av tortyrrelaterade asylskäl, i synnerhet utredning och dokumentation av tortyr, bedöms av beslutande instanser. Avsikten är även att belysa om bedömningen är anpassad till det tortyrrelaterade traumats komplexa karaktär.

5.1. Att utreda personer med särskilda behov

I asylprocedurdirektivets artikel 17 ges uttryck för den allmänna principen att den speciella situationen för utsatta personer, till exempel underåriga, barn utan vårdnadshavare, funktionshindrade, äldre, gravida, ensamstående föräldrar med underåriga barn, och personer som utsatts för *tortyr, våldtäkt eller andra allvarliga former av psykologiskt, fysiskt eller sexuellt våld* ska beaktas [författarens kursivering]. Enligt UNHCR:s riktlinjer inbegriper asylsökande med särskilda behov personer som varit utsatta för tortyr och annan omänsklig och förnedrande behandling inklusive sexuellt våld, personer som lider av PTSD, kvinnor med särskilda behov, HBT-personer, minderåriga under 18 år, äldre, personer med funktionshinder och personer med psykiska och fysiska sjukdomar.[150]

Uppgifter om tidigare tortyr är viktiga för bedömningen av framtida förföljelse. Som påpekats tidigare i rapporten är stater således skyldiga, enligt internationell rätt, att utreda misstänkta fall av tortyr.[151] Europadomstolen har i sin praxis betonat att utredningsbördan skiftar till staten när den sökande har lämnat trovärdiga uppgifter om att han eller hon tidigare utsatts för tortyr eller omänsklig behandling.[152] FN:s tortyrkommitté (CAT) har även framhållit att bevisbördan flyttas från den sökande till staten i de fall den sökande har ansträngt sig och lämnar detaljerade uppgifter till stöd för sin ansökan.[153]

150 Se UNHCR, *Guidelines on International Protection: Gender-Related Persecution within the context of Article 1 A(2) of the 1951 convention and/or its 1967 Protocol relating to the status of refugees,* 7 maj 2002, s. 6.

151 United Nations High Commissioner för Human rights, *Istanbul Protocol,* New York and Geneva, 2004, par. 10 (h). För en mer detaljerad analys om psykologisk tortyr och dess konsekvenser se även Reyes, H, ”The worst scars are in the mind: psyshocological torture”, i *International Review of the Red Cross,* Vol. 89, No 867, September 2007, s. 598-600.

152 R.C. mot Sverige, para. 53-55.

153 Se bl.a. A.S. mot Sverige, para. 8.6.

Utredningen hos Migrationsverket spelar därför en grundläggande roll för att få fram relevanta fakta när sökanden åberopar att han eller hon har varit utsatt för tortyr.

Syftet med tortyren är oftast inte bara att lämna fysiska skador utan också att psykiskt och socialt skada den sökande:

> One of the central aims of torture is to reduce an individual to a position of extreme helplessness and distress that can lead to a deterioration of cognitive, emotional, and behavioural functions. […] Under such circumstances, the torturer strives not only to incapacitate a victim physically but also *to disintegrate the individual's personality.* The torturer attempts to destroy the individual's sense of being grounded in a family and society as a human being with dreams, hopes and aspirations for the future [författarens kursivering].[154]

Det finns en rad psykologiska, icke-fysiska metoder, av tortyr som innefattar metoder så som "sleep deprivation; solitary confinement; fear and humiliation; severe sexual and cultural humiliations; the use of threats and phobias to induce fear of death of injury; use of other techniques such as forced nudity, exposure to cold temperatures, light deprivation, etc."[155] Personer som har utsatts för tortyr lider ofta av olika former av fysiska och psykiska symptom som depression, oro, mardrömmar, sömnbesvär, kronisk huvudvärk och kroppslig smärta. Posttraumatiskt stressyndrom (PTSD) som orsakas av traumatisk och livshotande erfarenhet, är vanligt förekommande bland de som har varit utsatta för tortyr enligt forskningen. PTSD har en rad allvarliga symptom, bl.a. återupplevelse, undvikande, disassociation och överspändhet, som kan påverka sökandens förutsättningar för asylutredningen.[156]

154 Istanbulprotokollet, kap. 6, para. 235.
155 Reyes, H, *"The worst scars are in the mind: psychological torture"*, s. 598.
156 Hungarian Helsinki Committee. "PTSD and credibility- the problems of the traumatic memory" in *Credibility Assessment in Asylum Procedures –A Multidisciplinary Training Manual* V. 1, 20013, s. 87-102.

Bland de svårigheter som kan påverka utredningen finns sökandens möjlighet att minnas:

> Psychological research has consistently shown that memories of even the most important, traumatic, or recent life events can be difficult to retrieve and recall with any accuracy. Inconsistency, loss of detail, and gaps in recall area natural phenomenon of the way a person records, stores, and retrieves memories.[157]

Forskningen visar att personer med särskilda behov, vilket innefattar personer som har varit utsatta för tortyr, ofta har större svårigheter att minnas och berätta om de omständigheter som ligger till grund för deras asylansökan.[158] Tortyr resulterar ofta i att minnesfunktionen kraftigt försämras vilket är ett sätt för hjärnan att försöka överleva de traumatiska erfarenheterna.[159] Som nämnts tidigare har FN:s tortyrkommitté (CAT) uttalat sig kring oförmågan att minnas alla detaljer och den vanliga förekomsten av minnesluckor hos personer som har varit utsatta för tortyr.[160] Det är vanligt att tortyröverlevare lider av förvirring, desorientering och minnesluckor. Migrationsverkets Utlänningshandbok anger att handläggaren borde ”ha förståelse och respekt för att tortyroffer och människor som blivit utsatta för andra typer av våld kan ha svårt att minnas detaljer och kan i vissa sammanhang ha svårt att tala sammanhängande”.[161]

---

157 C A Morgan-III, et al., “Accuracy of Eyewitness Memory for Persons Encountered during Exposure to Highly Intense Stress” i *International Journal of Law and Psychiatry,* vol. 27, no. 3, 2004, p. 265–79; T Valentine, J Mesout, “Eyewitness Identification under Stress in the London Dungeon”, *Applied Cognitive Psychology,* vol. 23, no. 2, 2009, s. 151–61. Se även H Evans Cameron, “Refugee Status Determinations and the Limits of Memory”, *International Journal of Refugee Law,* 2010, vol. 22, no. 4, s. 469–511. Se Kapitel 4: Gathering the Facts, för mer detaljerad information om forskningen.

158 Cohen, Juliet, ”Questions of Credibility: Omissions, Discrepancies, and Errors or recall in the Testimony of Asylum Seekers”, in *International Journal of Refugee Law,* vol. 13, No. 3, s. 300, Oxford University Press. Se även Hungarian Helsinki Committee. “Memory and its limitations” in *Credibility Assessment in Asylum Procedures –A Multidisciplinary Training Manual* V. 1, 20013, s. 63-84. Se även UNHCR, “The limits and variations of human memory” in *Beyond Proof –Credibility Assessments in EU Asylum Systems,* May 2013, UNHCR, s. 57-65. Se även H Evans Cameron, “Refugee Status Determinations and the Limits of Memory”, *International Journal of Refugee Law,* 2010, vol. 22, no. 4, s. 469–511. Se Kapitel 4: Gathering the Facts, för mer detaljerad information om forskningen.

159 Cohen, Juliet, ”Questions of Credibility: Omissions, Discrepancies, and Errors or recall in the Testimony of Asylum Seekers”, in *International Journal of Refugee Law,* vol. 13, No. 3, s. 300, Oxford University Press. Se även Hungarian Helsinki Committee. “Memory and its limitations” in *Credibility Assessment in Asylum Procedures –A Multidisciplinary Training Manual* V. 1, 20013, s. 63-84. Se även UNHCR, “The limits and variations of human memory” in *Beyond Proof – Credibility Assessments in EU Asylum Systems,* May 2013, UNHCR, s. 57-65.

160 Muzonzo mot Sverige. C.T. och K.M. mot Sverige och CAT:s granskning (2007-01-07) av målet V.L. mot Schweiz (Communication No. 262/2005).

161 Migrationsverket, ”Muntlig handläggning”, 2012-05-23, s. 11 i *Migrationsverket, Handbok för migrationsärenden,* 2014-05-12.

I en stor del av de beslut som granskats anses asylberättelsen, eller delar av berättelsen, ”vag och detaljfattig”. I vissa av dessa beslut görs ingen vidare bedömning av vad som anses vara vagt och detaljfattigt och/eller varför sökanden borde ha varit mer detaljerad och konkret i just denna del:

> …”Han har lämnat vaga och detaljfattiga uppgifter”…
> …”Sökanden har varit vag, detaljfattig och osammanhängande”.
> …”Asylberättelsen är vag och detaljfattig”.
> …”Asylberättelsen är vag och otydlig”
> …”Redogörelsen om medlemskapet i XX partiet är för vagt för att anses trovärdig”.[162]

I besluten motiveras inte huruvida det anses råda brister i kärnfrågorna i ärendet eller varför förklaringarna (om de har begärts) inte anses tillräckliga eller rimliga. I ett beslut, som rörde tortyrrelaterade uppgifter som kom upp under asylutredningen, skriver Migrationsverket att ”sökandens svar om misshandeln i fängelse var påfallande diffusa”.[163] Detta påstående motiveras inte vidare och beslutsfattaren tar inte heller hänsyn till de eventuella svårigheter som sökande kan ha upplevt när han berättat om våldet på ett mer konkret sätt.

I ovan nämnda beslut berörde asylberättelsen uppgifter om tortyr eller våld i fängelset. I bedömningen har inte beaktats att personer som har varit utsatta för traumatiska upplevelser kan ha svårt att framföra en fullständig och detaljerad berättelse. **Detta kan tyda på att myndigheten har haft orimliga krav på vad den sökande borde kunna komma ihåg och hur detaljerad berättelsen om fängelseuppgifterna måste vara för att inte sökandens allmänna trovärdighet ska ifrågasättas.** Att det är vanligt förekommande att beslutsfattarna har orimliga krav på vad sökanden borde minnas är något som även CREDO-rapporten särskilt belyser.[164]

Europadomstolen har i sin praxis uttalat att det ligger ett ansvar på utredaren att ge den asylsökande en möjlighet att förklara motstridiga, vaga och osammanhängande påståenden.[165] Detta framgår även av UNHCR:s handbok.[166] Migrationsverket anser att sökanden vid utredningen ska uppmanas att beskriva vaga uppgifter mer i detalj och om utredaren inte hinner med detta

162 T.ex. beslut nr. AI934, AI943, AI824, SRK42.
163 AI765.
164 H Evans Cameron, “Refugee Status Determinations and the Limits of Memory”, in *International Journal of Refugee Law,* 2010, vol. 22, no. 4, p 469–511.
165 Se t.ex. Matsiukihina och Matriukhin mot Sverige.
166 UNHCR:s handbok, s. 199.

vid den muntliga utredningen ska en ny utredning hållas.[167] Förklaringarna till de brister som påtalats måste därefter bedömas.

I besluten som nämns ovan har inte förklaringarna till de påstådda bristerna vävts in i bedömningen. **Detta kan tolkas som att utredaren har bett om förklaringar eller att dessa ingår i det offentliga biträdets inlaga, men att dessa inte har inkluderats i motiveringen av bedömningen. Det kan också tolkas som att det inte har begärts några förklaringar till de uppfattade bristerna i asylberättelsen och att de därför inte har inkluderats i bedömningen. Oavsett varför går det inte att utläsa från besluten om Migrationsverket eller domstolen har begärt och sedan beaktat förklaringarna av uppfattade brister i bedömningen av de ovan nämnda besluten eller inte efterfrågat dem alls, något som tydligt borde framgå i syfte att göra avgöranden begripliga för den enskilde.** Sverige har tidigare fått kritik av Europadomstolen, i t.ex. *FN och andra mot Sverige,*[168] för att de nationella prövningsinstanserna tagit alltför liten hänsyn till sökandens förklaringar av bristerna i den åberopade bevisningen.

Det är således viktigt att man under utredningen rörande tortyr beaktar att svaren kan vara motstridiga, vaga, oprecisa eller komma först senare i processen på grund av traumats effekter. **I de avgöranden som har studerats kan man konstatera att, oaktat om den sökande åberopat att han eller hon utsatts för tortyr, utredningen och utredningstekniken inte har anpassats utifrån den sökandes särskilda behov. Detta var i varje fall inget som nämndes i bedömningen eller i motiveringen av densamma.**

5.2. Utredning och dokumentation av tortyr och annan grym och förnedrande behandling

I en stor del av de analyserade besluten har den sökande redan vid asylutredningen angivit uppgifter om att han/hon utsatts för tortyr. Det finns också ett antal beslut där sökande under utredningen uppvisat fysiska skador som enligt honom/henne uppkommit som en följd av tortyren.

Frågan är vad Migrationsverket har för ansvar när sökanden framför uppgifter om tidigare tortyr eller uppvisar tortyrrelaterade skador under asylutredningen. Migrationsverket har i alla ärenden, genom regleringen i förvaltningslagen, en allmän serviceskyldighet som – även om den sökande i merparten av asylärendena har tillgång till ett offentligt biträde – inte helt kan åsidosättas eftersom det rör sig om en kategori av sökande som är särskilt

167 Se RCI 09/2013, s. 9.
168 Se kapitel 2.4.1.2.

utsatta.[169] Det ligger således i myndighetens serviceskyldighet ”att stödja och råda” den sökande under handläggningen:

> […] Mot bakgrund därav *bör den sökande*, som vid asylutredningen åberopar fysiska eller psykiska skador på grund av tortyr, *informeras* om att han/hon har möjlighet att på egen bekostnad, skaffa ett intyg från sjukvården som stödjer hans/hennes påstående. Denna information är *endast en serviceåtgärd och är därför inte en del av myndighetens utredningsansvar* [författarens kursivering].[170]

Tortyröverlevare har även rätt till medicinsk och psykologisk rehabilitering enligt FN:s Tortyrkonvention och andra internationella instrument.[171]

I flera beslut har det varit tydligt att Migrationsverket inte uppfyller sin serviceskyldighet när asylsökande nämner eller åberopar tortyrrelaterade uppgifter.[172] **Detta kan tyda på att Migrationsverket ofta anser att ansvaret att informera om möjligheten att begära en läkarundersökning och läkarintyg ligger hos det offentliga biträdet.**

5.2.1 Läkarintyg

Läkarintyg, medicinska utlåtanden eller intyg från specialenheter för traumatiserade flyktingar är, enligt Migrationsverkets handbok, värdefulla bevis i ett ärende:

> Vad ett läkarintyg kan visa är att de skador sökanden påstår har uppstått efter tortyr kan vara en följd av tortyr. Om det är en kombination av både fysiska och psykiska skador till följd av tortyr stärker detta sökandens berättelse.[173]

Europadomstolen gjorde bedömningen i *R.C. v. Sverige* att asylärendet inte blev tillräckligt utrett av nationella myndigheter eftersom dessa inte genomförde tillräcklig utredning rörande åberopade skador. Även

169 RCI 20/2012, s. 5.
170 Ibid.
171 FN:s tortyrkonvention anger att personer som har utsatts för tortyr har rätt till upp-rättelse och till kompensation inklusive vård för att möjliggöra rehabilitering. Se International Rehabilitation Council for Torture Victims, *Action Against Torture, A practical guide to the Istanbul Protocol – for lawyers,* 2009, s. 40.
172 Se kap. 3 för mer detaljerad redovisning.
173 Migrationsverket, ”Asylärenden där tortyr åberopas”, 2012-05-13, s. 9 i Migrationsverket, *Handbok för migrationsärenden,* 2014-05-12.

Migrationsöverdomstolen[174] har bedömt att en migrationsdomstols utredningsansvar aktualiseras när ett läkarintyg som indikerar tortyr har inkommit.

Migrationsverket skriver i sitt ställningstagande angående medicinska utredningar av åberopade skador att myndighetens utredningsansvar inträder när sökande inkommer med ett läkarintyg där en bedömning görs att de fysiska skadorna kan vara en följd av tortyr eller annan skyddsgrundande behandling.[175]

I ett antal av de beslut som studien granskat informerar Migrationsverket om vikten av att inkomma med läkarintyg.[176] Det anses som negativt för trovärdigheten i ärenden där asylsökanden inte har skaffat sig ett läkarintyg trots åberopade tortyruppgifter. I ett ärende gjordes senare en tortyrskadeutredning och med denna som grund beviljades sökande flyktingstatus av migrationsdomstolen.[177]

Migrationsverket avslår offentliga biträdets yrkande om tortyrskadeutredning med hänvisning till att läkarintyg saknas trots att sökande kunde uppvisa fysiska ärr som enligt honom/henne uppkommit efter tortyr.[178] I beslutet bedöms att biträdet ska stå för risken huruvida ett läkarintyg eller utredning ska företas i ärendet.

Det finns även exempel på där asylsökande presenterat läkarintyg från ett annat land som visar på att sökande legat på sjukhus efter att ha flytt från tortyr i ett fängelse.[179] Trots det initierade Migrationsverket inte någon vidare utredning, och det fördes heller inget resonemang kring det i beslutet.

Som det påpekats ovan avstår Migrationsverket vid upprepade tillfällen att informera sökanden om att han/hon har möjlighet att på egen bekostnad skaffa ett intyg från sjukvården som stödjer hans/hennes påstående. Som analysen från materialet visar i nästa avsnitt kan detta få betydande konsekvenser på hur bevisningen kring tortyrrelaterade asylskäl bedöms i ärendet.

174 MIG 2012:2 – (se kapitel 2.4.3.3).
175 RCI 20/2012, s. 5.
176 SRK60, AI795 AI765.
177 SRK42A.
178 AI765.
179 SRK42.

5.2.2 Tortyrskadeutredning enligt Istanbulprotokollet

Istanbulprotokollet är en manual för en effektiv medicinsk och juridisk utredning och dokumentation av tortyr och annan grym, inhuman och förnedrande behandling eller bestraffning. Det kan sägas utgöra en internationellt erkänd standard för hur utredning om tortyr och tortyrskador ska genomföras. Protokollet togs fram av en stor grupp rättsmedicinare, läkare, psykologer och jurister som tillsammans representerade cirka 40 olika organisationer och institutioner från över 15 länder. Det överlämnades 1999 till FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter, som publicerade det samma år.[180] Därefter har såväl FN:s generalförsamling som kommissionen för de mänskliga rättigheterna (sedan 2006 kallad FN:s råd för de mänskliga rättigheterna) uppmuntrat stater att ta till sig protokollet och att använda protokollet som ett verktyg för att bekämpa tortyr.[181] I *"Guidelines to EU Policy towards Third Countries on Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment"*, antagna 2001, görs en referens till Istanbulprotokollet.
I riktlinjerna anges att stater bör *"conduct prompt, impartial and effective investigations of all allegations of torture in accordance with the Istanbul Rules annexed to CHR resolution 2000/43"*.

Manualen används för att undersöka och dokumentera akuta och/eller kroniska skador till följd av tortyr och annan grym, inhuman och förnedrande behandling eller bestraffning. Manualen är uppdelad i dels ett längre textavsnitt, dels bilagor som behandlar de generella principerna för utredning och dokumentation, förslag på utformande av anatomiska teckningar för dokumentation av tortyr och tortyrskador samt riktlinjer för medicinsk bedömning av tortyr och tortyrskador.

Den medicinska utredningen enligt Istanbulprotokollet innehåller en psykosocial utredning, en psykologisk/psykiatrisk utredning samt en somatisk utredning. Den psykosociala utredningen är mycket detaljerad. Dels innehåller utredningen en beskrivning av individens sociala historia. Dels söker den finna svar på frågorna när, var och hur tortyren har skett. Inom ramen för utredningen tar man upp omständigheter som ledde till tortyren. Vidare berörs frågor om t.ex. själva gripandet eller det olovliga bortförandet, de ansvariga och de aktiva vid bortförandet och tortyren, platsen för tortyren, vad tortyren bestod av och vilka eventuella redskap som användes.[182]

180 UN Office of the High Commissioner for Human Rights (OHCHR), *Manual on the Effective Investigation and Documentation of Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment ("Istanbul Protocol"),* 2004, HR/P/PT/8/Rev.1.

181 Se bl.a. OHCHR:s resolution 2000/43 och Generalförsamlingens resolution 55/89, som följde efter FN:s särskilde tortyrrapportörs rekommendation under generalförsamlingens 56:e session, från februari 2000.

182 Istanbulprotokollet, para. 99 (i-x).

Den psykologiska/psykiatriska utredningen beskriver de psykologiska effekterna av tortyren. Den somatiska utredningen beskriver i sin tur den torterades somatiska, d.v.s. kroppsliga, status och eventuella skador. Dessutom beskrivs den påverkan dessa skador har på den torterade och dennes liv. Manualen behandlar särskilt en effekt av tortyr som är att det kan finnas svårigheter för den som utsatts för tortyr att återge sin berättelse, samt den risk för re-traumatisering som kan bli en följd av utredning. Manualen ger medicinska, juridiska samt etiska riktlinjer för hur dessa svårigheter ska bemötas och undvikas. Den behandlar också många praktiska frågor, såsom genderaspekter på utredningen, användandet av tolk, etc.

Svenska Röda Korsets fem behandlingscentrum för krigs- och tortyrskadade har genom åren genomfört över 80 tortyrskadeutredningar inom ramen för verksamheten. De två första delarna av utredningen, den psykosociala och den psykologiska, genomförs av psykologer och psykoterapeuter. Den somatiska delen genomförs av läkare.[183]

Hur går en utredning i enlighet med Istanbulprotokollet till? En psykolog vid ett av Röda Korsets behandlingscenter för krigs- och tortyrskadade berättar:

> ”Bedömningen av patientens psykiska tillstånd utgår från anamnes (patientens berättelse), information som samlats in via psykometriska bedömningsinstrument, samt observationer av beteenden i mötet med patienten, vilket framgår av tortyrskadeutredningen. Utifrån den insamlade informationen kan en diagnos ställas enligt de diagnoskriterier som finns uppställda i någon av de två internationellt erkända diagnosmanualerna för psykiatriska sjukdomar (DSM-IV eller ICD-10). Diagnosen kompletteras med en deskriptiv och en etiologisk diagnos. Den deskriptiva diagnosen är en sammanfattning av de symptom som framkommit genom anamnes (rapporterade upplevelser) och status (observerbart beteende). Den etiologiska diagnosen innebär att man uttalar sig om orsakerna till besvären. Det är ofta möjligt att fastställa orsaksmönster i breda kategorier, t.ex. psykogen orsak (psykiska symptom som uppstått genom människans upplevelser av sin omvärld, t.ex. symptom på posttraumatisk stress efter upplevelser av tortyr).[184] Att säga att den medicinska personalen på RKC utgår från den sökandes asylberättelse och att bedömningen av den anledningen inte kan anses utgöra en professionell bedömning är således ett påstående som

183 Årsrapport 2013, Vårdenheten, Svenska Röda Korset.
184 Se vidare Ottoson, J-O, *Psykiatri*, 2004, för beskrivning av klinisk bedömning och diagnostik.

bygger på felaktiga grunder, och som dessutom visar på begränsad förståelse för hur bedömning och värdering av en patients psykiska tillstånd går till i klinisk praktik.”

5.3. Bedömning av dokumentation av tortyr och annan grym och förnedrande behandling

Vid bedömning om risk för tortyr eller annan skyddsgrundande behandling fästs vikt vid om sökanden tidigare har utsatts för tortyr och hur nära detta ligger i tiden. Av betydelse är även ”medicinsk dokumentation som stöder att förekommande fysiska eller psykiska sviter härrör från tortyr, liksom annan bevisning i målet”.[185]

Därför är det viktigt att undersöka hur tortyrskadeutredningar, som en del av bevisningen för tortyrrelaterade asylskäl, bedöms av beslutande myndigheter.

I de analyserade beslut och domar där en tortyrskadeutredning har varit en del av bevisningen benämns dessa på varierande sätt, som t.ex. läkarintyg, tortyrutredning, uttalande från Svenska Röda Korset, ”ett omfattande läkarintyg” ingivet av Röda Korset, hälsoutredning, psykiatrisk och rättsmedicinsk utredning.[186] Detta tyder på att det råder en del förvirring och okunskap kring vad en tortyrskadeutredning bör kallas och vad den innebär.

Enligt praxis ska en tortyrskadeutredning inte genomföras om trovärdighetsbrister bedömts vara tillräckligt omfattande.[187] Det finns praxis som berör två fall från Demokratiska Republiken Kongo och i dessa avgöranden ansågs att det fanns så omfattande trovärdighetsbrister i ärendet att den tortyrskadeutredning som genomfördes inte förändrade bedömningen.[188] Enligt Migrationsverkets RCI 20/2012 ger dessa avgöranden från Europadomstolen och Migrationsöverdomstolen en viss vägledning i bedömningen om huruvida trovärdighetsbristerna ska bedömas vara omfattande.[189]

Det finns flera avgöranden i studien där beslutande instans anser att tortyrskadeutredningen har begränsat eller inget bevisvärde på grund av att den anses enbart bygga på den asylsökandes berättelse. I ett beslut ifrågasatte Migrationsverket tortyrskadeutredningens bevisvärde. Verket påpekade att

185 Se Wikrén, Gerhard; Sandesjö, Håkan, *Utlänningslagen med kommentarer,* 2010, s. 187.
186 Se t.ex. beslut nr. AI847, SRK17a.
187 R.C. mot Sverige, MIG 2012:2.
188 Se t.ex. S.M. mot Sverige och mål UM 10509-10 från Migrationsöverdomstolen.
189 Migrationsverket, *Rättsligt ställningstagande angående medicinska utredningar av åberopade skador,* RCI 20/2012, s. 4 och 5.

myndigheten ”endast tar ställning till professionella medicinska bedömningar”[190]. Verket angav vidare att i såväl den psykologiska bedömningen såväl som den somatiska utredningen utgick psykologen respektive läkaren i sina bedömningar av sökandens hälsotillstånd från mannens asylberättelse, vilken i centrala delar av verket inte ansågs trovärdig. Även den psykosociala utredningen och det bifogade intyget från en överläkare ifrågasattes av myndigheten.[191] Senare ansåg även domstolen att tortyrskadeutredningen, genomförd i enlighet med Istanbulprotokollet, hade begränsat eller inget bevisvärde då den enbart ansågs bygga på den asylsökandes berättelse, i vilken myndigheten och domstolen fann trovärdighetsbrister. Migrationsdomstolen anmärkte även att såväl den somatiska som den psykologiska utredningen utgick från sökandens egen asylberättelse, vilken i centrala delar redan hade bedömts som icke trovärdig av Migrationsverket. Därför ansåg migrationsdomstolen att tortyrskadeutredningen kunde tillmätas ett mycket begränsat bevisvärde. **Det går däremot inte att utläsa vilka delar som anses centrala för sökandens allmänna trovärdighet, något som hade främjat en bättre förståelse för beslutet och eventuellt kunnat bemötas eller förklaras närmare. Motiveringarna från beslutande myndigheter visar också på bristande förståelse och kunskap om tortyrskadeutredningar i allmänhet och s.k. Istanbulprotokollsutredningar i synnerhet.**

På grund av att tortyrskadeutredningen ansågs bygga på sökandens egen berättelse, och därför påstods ha ett mycket begränsat bevisvärde, sattes inte berättelsen i relation till metoden för Istanbulprotokollsutredningar, som borde varit en central del av bevisningen i fallet. En tortyrskadeutredning bygger inte sina slutsatser enbart på den asylsökandens berättelse. En tortyrskadeutredning, enligt Istanbulprotokollet, innehåller som beskrivet flera komplementära delar.[192] **Bedömningen tyder på att beslutande instanser har lite kunskap kring vad en tortyrskadeutredning är eller att Istanbulprotokollet är en vedertagen metod där de utredande experterna använder sig av flera verktyg förutom sökandens berättelse.**[193]

Trots att tortyrskadeutredningens slutsatser inte utgör avgörande bevisning måste de sättas i relation till den asylsökandes berättelse och dess eventuella eller uppfattade trovärdighetsbrister:

190 SRKE1.
191 SRKE1.
192 Se kapitel 5.2.2 för utförligare information om tortyrskadeutredningar enligt Istanbulprotokollet.
193 För en mer detaljerad beskrivning av den psykologiska delen av IP se IRCT (International Rehabilitation Council for Torture Survivors), “Psychological Evaluations of Torture Allegations: A practical guide to the Istanbul Protocol –for psychologists” in Istanbul Protocol: Manual on the Effect of the Investigation and Documentation of Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment.

> Expert medical evidence may not prove conclusively whether or not someone was tortured or had suffered serious physical or psychological injury. Rather, the medical report provides expert opinion on the degree to which the injuries or behavior presented correlate with allegations off torture/ill-treatment [författarens kursivering].[194]

Europadomstolen anger i *R.C. mot Sverige* att:

> the forensic medical report submitted at its request has documented numerous scars on the applicant's body. Although some of them may have been caused by means other than by torture, the Court accepts the report's general conclusion that the injuries, to a large extent, are consistent with having been inflicted on the applicant by other persons and in the manner in which he described, thereby strongly indicating that he has been a victim of torture. The medical evidence thus corroborates the applicant's story [författarens kursivering].[195]

Tortyrskadeutredningar kan därför bara stödja eller styrka sökandens berättelse genom att sättas i relation till den.

Det finns dock flera exempel på beslut där migrationsdomstolen ifrågasätter tortyrskadeutredningens medicinska slutsatser:

> Den inlämnade tortyrskadeutredningen visar att X:s skador och ärr kan ha uppkommit på sådant sett som han uppger. Det finns dock inget som säger att skadorna inte kunnat uppkomma på annat sätt, t.ex. i en olycka eller på grund av slagsmål.[196]

Beslutande myndigheter kan även ifrågasätta tortyrskadeutredningens bevisvärde på grund av att det inte har gjorts någon åldersdatering av ärren:

> RK:s tortyrutredning får anses bristfällig när det gäller dokumentationen av X:s fysiska skador såtillvida att någon åldersbestämning av förekommande märken efter läkta sår inte i något fall har gjorts.[197]

Migrationsdomstolen menade dock att tortyrskadeutredningen trots bristerna gav stöd för att sökanden hade utsatts för misshandel med såväl fysiska som

194 International Association of Refugee Law Judges (IARLJ), *Guidelines on the Judicial Approach to Expert Medical Evidence,* 2010., s. 3, para. 3.2.
195 *R.C. mot Sverige*, para. 53.
196 SRK60.
197 SRK38b.

psykiska skador. Utredningen gav däremot inget svar på vem som utförde misshandeln eller *när i tiden* den inträffade. Domstolen kommenterade även att, av döma av bilddokumentationen, så verkar ärren vara flera år gamla och inte alls tillfogade så nära i tiden som sökande hade uppgivit. **Det finns inget närmare resonemang eller motivering till hur domstolen kommer fram till den medicinska slutsatsen att ärren anses vara flera år gamla och inte så nära i tiden som tortyrskadeutredningen anger.** Enligt domstolen betyder det att utredningen inte utgjorde något självständigt bevis till stöd för de åberopade skyddsskälen. Därför skulle avgörande betydelse fästas vid sökandens egna uppgifter. Då han inte ansågs trovärdig kunde han heller inte beviljas ett permanent uppehållstillstånd.

De flesta tortyrskadeutredningarna genomförs en lång tid efter att sökanden har utsatts för tortyren – från ett till flera år. Det är väldigt sällan en tortyrskadeutredning i Sverige genomförs de följande sex månaderna efter tortyren. Därför bygger de flesta utredningar på vad som kallas en ”sen undersökning”. Forskningen visar att det är svårt att datera sår och ärr som är äldre än sex månader gamla:[198]

> Many will have been detained and tortured on several occasions, and so may have several generations of scars. It is extremely rare to see someone less than six months after he or she was tortured, and this is what is meant by the “late examination”.[199]

Det finns även exempel på fall i rapporten där tortyrskadeutredningen ansetts ha ett vägande bevisvärde. I ett beslut där Migrationsverket menade att tortyrskadeutredningen från Svenska Röda Korset inte kunde tillmätas något högre bevisvärde kom migrationsdomstolen fram till att sökanden, genom utredningen, gjort sannolikt att han blivit utsatt för tortyr eller tortyrliknande misshandel. Särskilt intressant var att domstolen skrev att den ansåg det som ”naturligt att [han] berättat mer ingående om den tortyr han utsatts för under de flera samtal som förts under utredningen vid Röda Korset än under den asylutredning på ca två timmar som tidigare hållits hos Migrationsverket.

198 “The presence of infection makes dating of a wound even more uncertain. After six months it is usually impossible to estimate the date the date of an injury with any degree of accuracy” Se Bruin, R & Reneman, M & Bloemen, E, “The physical after-effects of torture” in Care Full –*Medico-legal reports and the Istanbul Protocol in asylum procedures,* 2006, s. 32. För en mer detaljerad förklaring av ärr och dess utveckling se Bruin, R & Reneman, M & Bloemen, E, “The physical after-effects of torture” in Care Full – *Medico-legal reports and the Istanbul Protocol in asylum procedures,* 2006, s. 31-32. Se även *Freedom from Torture, Body of Evidence – Treatment of Medico-Legal Reports for Survivors of Torture in the UK Asylum Tribunal,* 2014, s. 39-43.

199 Se Peel, M., Hinshelwood, G., and Forrest, D., *The Physical and Psychological Findings Following the Late Examination of Victims of Torture,* 2000, ICRC, s. 1.

Härvid får också tas i beaktande [klagandens] hälsotillstånd, vilket också får antas ha påverkat hans möjligheter att fullständigt redogöra för händelseförloppet”.[200]

I det överklagade beslutet ifrågasatte även Migrationsverket att tortyrskadeutredningen inte var genomförd av en rättsläkare. Domstolen kom däremot fram till att detta inte hade någon betydelse. Det var för domstolen tillräckligt att läkaren i detta fall intygat att skadorna kunde ha uppkommit på det sätt som patienten uppgett.[201]

I ett avgörande från migrationsdomstolen nämndes inte alls att en tortyrskadeutredning hade genomförts i ärendet trots att denna varit en del av processmaterialet under prövningen hos Migrationsverket.[202]

5.3.1 Konstanskriteriet: Ändringar och upptrappningar i asylberättelsen

I de analyserade besluten, där uppehållstillstånd beviljats, har man oftast ansett att det inte förekommit trovärdighetsbrister eller om så varit fallet, att dessa varit få och av mindre betydelse. Dessutom anser man ofta att utsagan varit konstant och i stort sett oförändrad under asylprocessen. Detta visar på att det ställs stora krav kring det s.k. konstanskriteriet som innebär ”att berättelsen förblivit oförändrad till sitt sakinnehåll från processens början till dess slut”.[203]

I ett stort antal av de analyserade ärendena, där beslutande myndigheter har anfört att det föreligger trovärdighetsbrister, har man angett att sökande har ändrat sin berättelse eller utvidgat den inom ramen för tortyrskadeutredningen.

I majoriteten av avgöranden där detta har skett uppfattas den utvidgade informationen eller de nya omständigheterna som en ”upptrappning” av berättelsen eller modifikationer i utsagan. **En av de slutsatser som kan dras från analysen är att tillägg i berättelsen anses mindre tillförlitliga än tidigare presenterade uppgifter. Dessutom anses det i vissa beslut att sökanden inte ska få tillgodoräkna sig tvivelsmålets fördel på ändrade uppgifter eller uppgifter som kommit senare. Man kan tolka dessa bedömningar som att uppgifter som tillkommer i ett senare skede allmänt tillåts skada sökandens trovärdighet.**

200 SRK42b.
201 Ibid.
202 SRK17b.
203 Diesen, s. 238.

Det s.k. konstanskriteriet tillämpas ofta felaktigt då förändring i sig ses som en negativ faktor vid bedömningen av utsagan och det bortses från att det kan finnas många förklaringar till att information inte blivit korrekt eller komplett vid första utredningen. Det förekommer till exempel att språksvårigheter och bristfälliga tolkinsatser leder till otillförlitliga protokollföringar från utredningen, vilket kan leda till att omständigheter förändras vid inlagan eller senare under asylprocessen. Ett exempel på detta är ett ärende där den asylsökande, efter avslag i domstolen, ansökte om ny prövning hos Migrationsverket och anförde att han hade utsatts för tortyr under fängelsevistelsen i hemlandet. Han berättade att han inte vågat berätta om detta under grundprocessen eftersom han var rädd för att bli angiven av tolken. Till stöd för sin ansökan gav han in en tortyrskadeutredning utförd av Svenska Röda Korset. Migrationsverket avslog ansökan med motiveringen att det som nu hade anförts var modifikationer av tidigare prövade omständigheter och att skälet för att inte berätta tidigare inte ansågs utgöra giltig ursäkt. Migrationsdomstolen gör senare samma bedömning av de nya omständigheterna. Domstolen tar i sin bedömning, till skillnad från Migrationsverket, upp frågan om framtida risk och giltig ursäkt i förhållande till den asylsökande som tortyröverlevare.[204] Frågan om den genomförda tortyrskadeutredningen behandlade inte särskilt. **Att betrakta en tortyrskadeutredning, gjord i enlighet med internationell standard, som en modifikation av tidigare prövade omständigheter är anmärkningsvärt. Särskilt med tanke på hur den sökandes trovärdighet kan stärkas genom denna utredning samt utifrån bedömning av framtida risk.**

I en dom ansåg migrationsdomstolen att sökanden hade utvidgat sin berättelse i tortyrskadeutredningen som Svenska Röda Korset hade presenterat i målet:

> X har i samband med överklagandet trappat upp allvaret i sina asylskäl ytterligare och berättat om fler övergrepp som han ska ha utsatts för under tiden han har varit fängslad och som han tidigare inte nämnt.[205]

Som tidigare påpekats i rapporten är PTSD, depression och minnessvårigheter vanligt förekommande bland tortyröverlevare. Att en asylberättelse utvidgas, att det stegvis kommer mer information och detaljer, torde inte innebära att utsagan är osann eller icke trovärdig. Istället kan detta anses vara i överensstämmelse med hur minnet fungerar:

> Research has shown that a second recall of a memory will produce an elaboration of the original version with few verbatim repetitions and

204 SRK33.
205 SRK60.

> with much new detail added. Therefore, information not provided in an initial interview may be indicative, not of inconsistency, but of the normal functioning of memory.[206]

Det är vanligt att den sökande kommer med nya utvidgade uppgifter om sin bakgrund, t.ex. om sin politiska aktivitet eller om tidigare förföljelse vid den andra utredningen, i inlagan, överklagandet eller vid en ny ansökan. Det är inte anmärkningsvärt att bevisning från en person som utsatts för tortyr kommer först vid ett överklagande eller inför en verkställighet. Det är även vanligt att sökanden berättar mer ingående detaljer för psykologen under tortyrskadeutredningen, i ett mer tryggt terapisammanhang, än under ett par timmars utredning hos Migrationsverket. I ett beslut som överklagats ansåg migrationsdomstolen att den mer ingående berättelsen som gjorts under tortyrskadeutredningen, inte kunde anses vara en upptrappning av berättelsen såsom Migrationsverket hade bedömt. Enligt domstolen var det inte konstigt att ”sökanden hade berättat mer ingående om tortyren hos Röda Korset än vad han hade gjort under den endast två timmar långa asylutredningen” (se fotnot 204). I det här fallet fann även domstolen att kärnan i sökandens berättelse hade varit oförändrad.

Det finns flera exempel där sökanden först vid tortyrskadeutredningen berättat mer ingående, eller överhuvudtaget, om tortyrrelaterade uppgifter. I ett avgörande har en iransk asylsökande för Migrationsverket berättat att han gripits, frihetsberövats och torterats efter deltagande i en demonstration i samband med valet 2009. Han hade inte själv varit politisk aktiv under tiden före demonstrationen, men kom från en politisk aktiv familj. Familjens bostad hade använts som kampanjlokal i samband med valet. Genom sitt deltagande i demonstrationen, ville han uppvisa sitt missnöje med regimen. Han greps tillsammans med flertalet andra deltagare. Sökande hade, redan hos Migrationsverket, berättat att han hade utsatts för tortyr under frihetsberövandet. Det var dock först i samband med Svenska Röda Korsets tortyrskadeutredning som han berättade mer utförligt om tortyren; I den tog han upp att han blivit utsatt för våldtäkt, blivit bränd och fått sina tänder utdragna under tortyren, vilket därför också först kom med vid överklagandet till migrationsdomstolen. Han inger också landrapportering till domstolen, av vilken framgår att politisk oppositionella riskerar att dömas till fängelse på vagt beskrivna grunder.

206 UNHCR, *Beyond Proof – Credibility Assessments in EU Asylum Systems,* s. 58.

Migrationsdomstolen hänvisade i sitt avslagsbeslut särskilt till *R.C. mot Sverige* och redogjorde för delar ur tortyrskadeutredningen. Domstolen bedömde asylberättelsen som icke trovärdig då den, p.g.a. betydande brister, framstod som otydlig och motsägelsefull. Om tortyren och tortyrskadeutredningen skrev domstolen:

> [Klaganden] har inte genom det uppvisade läkarintyget styrkt att han utsattes för tortyr, men det kan inte uteslutas att hans skador har uppstått på det sätt som han uppgett. Den övriga skriftliga bevisningen i form av Röda Korsets ”Utredning och dokumentation av tortyr och annan grym och förnedrande behandling” belyser endast frågan i mera allmänna ordalag. […] Han har i samband med överklagandet trappat upp allvaret i sina asylskäl ytterligare och berättat om fler övergrepp som han ska ha utsatts för under tiden han varit fängslad och som han tidigare inte har nämnt. […] Även om en effekt av tortyr kan vara att det finns svårigheter för den som utsatts att återge händelseförloppet är det enligt migrationsdomstolens bedömning inte sannolikt att [klaganden] skulle kunna glömma eller underlåta att nämna förhållandet att han fick tänderna utdragna redan hos Migrationsverket, om detta verkligen inträffat. […] Det framstår därför närmast som osannolikt att [klaganden] varit politiskt verksam i hemlandet. Vidare bör det då finnas en alternativ förklaring till skadorna som han uppvisat för läkare i Sverige än att han torterats på grund av misshaglig politisk verksamhet. [Klaganden] har emellertid inte nämnt någon annan orsak än denna.[207]

I den här bedömningen tas således inte hänsyn till de svårigheter som asylsökanden kan ha för att berätta om tortyruppgifter under utredningen hos Migrationsverket eller i mötet med biträden. Det förefaller inte orimligt att, något så pass grovt som våldtäkt, kan vara något svårt att berätta om. Det görs inte heller någon hänvisning i bedömningen till landinformation som visar att tortyr är förekommande i landet och att myndigheter använder sig av tortyr som metod mot politiska motståndare. Det faktum att den asylsökande kommer från Iran, ett land där det är känt att tortyr är vanligt förekommande, synes inte uppmärksammas. Vidare kan det ifrågasättas att domstolen håller emot honom att han inte har presenterat någon alternativ förklaring till hans uppkomna skador. Hade han gjort det skulle det kanske snarare uppfattas som om att han själv betvivlade det han hade varit med om – tortyr i fängelset.

207 SRK60.

6. Resultat av studien – bedömning av könsrelaterat våld som form av tortyr

Det är väletablerat i internationell flyktingrätt att bedömningen av myndighetsskydd i hemlandet är ett av de viktigaste rekvisiten i flyktingbedömningen. I det här kapitlet kommer ett antal faktorer som måste beaktas i bedömningen av myndighetsskydd, i synnerhet när det gäller uppgifter om sexuellt våld som form av tortyr, att analyseras. Av särskilt intresse är hur man gör bedömningen om huruvida myndighetsskyddet är tillgängligt, effektivt och adekvat för den sökande samt vilka krav det ställs på den sökande för att bevisa att myndighetsskydd sökts innan hemlandet lämnats.

6.1. Könsrelaterat våld som en form av tortyr

Nästan alla former av tortyr inkluderar ett element av sexuellt våld, men det är svårt att uppskatta förekomsten av sexuellt våld som en form av tortyr eftersom rapporter oftast saknas. UNHCR:s kvalitetsstudie från 2011 visade att omkring hälften av de asylsökande (48 procent) i de observerade utredningarna åberopade att de hade varit utsatta för tortyr och/eller fysiskt eller sexuellt våld. Dessutom åberopade 58 procent av de kvinnliga sökandena och 48 procent av de manliga sökandena att de tidigare hade utsatts för fysiskt eller sexuellt våld.[208]

Såväl Europadomstolen, FN:s kommitté mot tortyr (CAT) och Interamerikanska kommissionen om mänskliga rättigheter har fattat avgöranden som rört våld mot kvinnor och där stater befunnits bryta mot internationell rätt. I Europadomstolens fall har man fastslagit att fysiskt och psykiskt våld av en kvinna i häkte kan utgöra brott mot rätten till frihet från tortyr eller omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning. FN:s kommitté mot tortyr och Interamerikanska kommissionen om mänskliga rättigheter har fastslagit att våldtäkt utförd av statsrepresentanter kan utgöra tortyr.[209]

208 UNHCR, Kvalitet i svensk asylprövning, s. 73. Se även kapitel 3.2.

209 Se t.ex. *Ana, Beatriz and Celia Gonzales Perez v. Mexico,* Inter-American Commission on Human rights Case 11.565, No. 53/01, 4 April 2001; Europadomstolens för mänskliga rättigheter dom den 22 oktober 2002 i målet *Algür mot Turkiet* (appl. no. 32574/96), CAT:s granskning (1996-02-12) av målet *Kisoki mot Sverige* (Communication No. 41/1996).

Den internationella brottsmålsdomstolens stadga, Romfördraget, har under brottskategorin ”brott mot mänskligheten” inkluderat åtalspunkter som berör sexuellt våld, såsom våldtäkt, sexuellt slaveri, tvångsprostitution och tvångsgraviditet, tvångssterilisering och annat sexuellt våld när det begås som en del av utbredda eller systematiska attacker mot en civilbefolkning.[210] Den internationella brottsmålsdomstolen för f.d. Jugoslavien har, liksom dess motsvarighet för Rwanda, fastslagit att våldtäkt och annat sexuellt våld utgör tortyr, brott mot mänskligheten och under vissa omständigheter en aspekt av folkmord.[211]

6.2. Utredning av överlevare av könsrelaterat våld

Personer som är överlevare av trauma och tortyr, inklusive sexuellt våld och annat könsrelaterat våld, kräver en stödjande miljö för att kunna lägga fram sina asylskäl.[212] Det är viktigt att utredaren är medveten om att könsrelaterade asylskäl många gånger är skuld- och skambelagda och svåra för sökanden att berätta om. Det finns ett nära samband mellan övergrepp och kränkningar som tortyr och våldtäkt och negativa känsloreaktioner som skam och förödmjukelse.[213] CAT hänvisar till vedertagen kunskap om psykologiska reaktioner hos personer som utsatts för sexuella övergrepp liksom om risken att bli utskämd och kanske utstött av partner eller familjemedlemmar.[214] Tortyr leder ofta till psykologiska konsekvenser som bl.a. oförmåga att känna tillit. Än svårare blir det att tala om övergreppen med myndighetspersoner. Därför krävs det en särskild lyhördhet från utredarens sida. I Migrationsverkets handbok anges att utredaren måste vara försiktig vid utredning av tidigare tortyr och annat fysiskt och sexuellt våld och vid vissa tillfällen kan det vara bättre om samtalet förs i ett sammanhang där sökanden känner sig trygg, t.ex. av biträdet eller med en professionell behandlare.[215]

Dessutom måste utredningen ta hänsyn till svårigheterna som överlevare av tortyr kan ha för att minnas och i synnerhet minnas detaljer kring tidigare förföljelse som berör sexuellt våld. Forskningen visar att minnen från

210 Rome Statute of the International Criminal Court, U.N. Doc. A/CONF.183/9.
211 Se t.ex. *The Prosecutor v. Jean-Paul Akayesu,* Case No. ICTR-96-4-T, 2 September 1998; *Prosecutor v. Dragoljub Kunarac, Radomir Kovac, and Zoran Vukovic* – Appeals chamber Judgement – IT-96-23 & 23/1 [2002]ICTY 2 (12 June 2002).
212 Läs mer i kapitel 5.1.
213 Bogner, D., Herlihy, J. & Brewing, C. R. “Impact of sexual violence on disclosure during Home Office interviews”, *British Journal of Psychiatry,* 2007, V 191, s. 75-81.
214 CAT:s granskning (2007-01-07) av målet *V.L. mot Schweiz* (Communication No. 262/2005).
215 Migrationsverket, ”Muntlig handläggning”, 2012-05-23, s. 11 i Migrationsverket, *Handbok för migrationsärenden,* 2014-05-12.

traumatiska händelser, som t.ex. sexuellt våld, skiljer sig från vanliga minnen.[216] Som tidigare påpekats har FN:s tortyrkommitté (CAT) flera gånger uttalat sig om svårigheter att minnas alla detaljer och att minnesluckor är vanligt förekommande för personer som har varit utsatta för tortyr.[217] CAT påpekar i fallet C.T och K.M v Sverige att man inte kan begära fullständig exakthet av tortyroffer vad gäller trovärdighet:

> complete accuracy is seldom to be expected by victims of torture and such inconsistencies as my exist in the complainant's presentation of the facts are not material and do not raise doubts about the general veracity of her claims, especially since it has been demonstrated that she was repeatedly subjected to rape in detention [författarens kursivering].[218]

För att kunna undvika bristfälliga trovärdighetsbedömningar är det viktigt att utredaren tar hänsyn till ovan nämnda svårigheter som tortyröverlevare kan ha för att lägga fram sina asylskäl.

6.3. Bedömning av sexuellt våld som form av tortyr

Det råder okunskap över att våldtäkt kan utgöra en form av tortyr och därmed förföljelse. Exempel på könsspecifik förföljelse som enbart eller företrädesvis drabbar kvinnor är, enligt förarbetena, våldtäkt, könsstympning och tvångsmässigt utförd abort. Ett exempel på en könsspecifik tortyrmetod som drabbar män är att mannens testiklar utsätts för elektriska stötar.[219] Europadomstolen har också påpekat att

> both the accumulation of acts of physical and mental violence inflicted on the applicant while in custody and *the especially cruel act of rape* to which she had been subjected had amounted to torture, in violation of Article 3 (prohibition of torture and inhuman or degrading treatment) of the Convention [författarens kursivering].[220]

216 J Herlihy, S Turner, 'The Psychology of Seeking Protection', *International Journal of Refugee Law,* vol. 21, no. 2, 2009, p 171–92 at p. 176; D Bogner, J Herlihy, C Brewin, 'Impact of Sexual Violence on Disclosure during Home Office Interviews', *British Journal of Psychiatry,* vol. 191, no. 1, 2007, p 75–81.

217 Muzonzo mot Sverige. Se även C.T. och K.M. mot Sverige.

218 C.T. och K.M. mot Sverige.

219 Prop. 2005/06:6, *Flyktingskap och förföljelse på grund av kön eller sexuell läggning,* s. 22 f.

220 Europadomstolens för mänskliga rättigheter dom den 25 september 1997 i målet *Aydin mot Turkiet* (appl. no. 23178/94).

I de analyserade besluten och domarna kan även observeras en bristande förståelse om våldtäktens funktion i olika kontexter. Bland de granskade avgörandena finns exempel på beslut där våldtäkter betraktas som slumpmässiga handlingar utförda av enskilda individer i ett politiskt vakuum. Det finns även exempel på beslut där Migrationsverket i avslagsbeslut har ansett att sökandens politiska engagemang varit på en alltför låg nivå för att utgöra en riskfaktor för våldtäkt. I ett avslagsbeslut skriver Migrationsverket:

> Du uppger att du torterades och våldtogs för att erkänna medlemskap i [X]- partiet. Anledningen till att du inte har pratat om det tidigare är att det fortfarande är väldigt plågsamt att prata om sådant. Det ter sig märkligt att du torterades och våldtogs om påhittade anklagelser om […]-medlemskap men att säkerhetstjänsten inte försökte tvinga till sig lösenordet utan nöjer sig med ditt svar om att datorn är lösenordsskyddad. Du har inte på ett godtagbart och trovärdigt sätt kunnat förklara din aktivitet och ställning i oppositionspartiet.[221]

Man kan därför frestas att dra slutsatsen att förövarens agerande inte hade någon politisk avsikt och att det inte heller genomfördes i ett politiskt sammanhang. Detta sker bland annat om sökanden är en kvinna som utsatts för våldtäkt på grund av att hon tillskrivits en politisk uppfattning med anledning av sin familj eller grupptillhörighet.[222]

I ovan nämnda beslut användes i många fall inte landinformation som var relevant, uppdaterad, kontextbunden och individspecifik för åberopade asylskäl. Utan någon hänvisning till relevant landinformation ur ett genusperspektiv placeras dessa erfarenheter av förföljelse, i synnerhet det sexuella våldet, utanför sin kontext och töms på sitt politiska sammanhang.[223]

6.3.1 Att berätta ”sent” om sexuellt våld i asylprocessen

Enligt Migrationsverket kan kränkningar på grund av kön vara förknippade med starka trauman, skuld- och skamkänslor samt också ofta tabuföreställningar. Den enskilde bär ofta med sig en sådan fördomsfull bild av sig själv

221 AI806.

222 Läs mer i bl.a Sandesh Sivakumaran, ”Sexual Violence Against Men in Armed Conflict” i *European Journal of International Law*, Vol. 18, 2007; Bexelius, Maria, *Asylrätt, kön och politik – en handbok för jämställdhet och kvinnors rättigheter,* Rådgivningsbyrån för asylsökande och flyktingar, 2008, s. 195. Se även Grände, Josefin, Lundberg, Lisa & Eriksson, Maria, I arbete med våldsutsatta kvinnor: handbok för yrkesverksamma, 1. uppl., Gothia, Stockholm, 2009. Grände, Josefin, *”Jag kallade det aldrig för våldtäkt”*: att möta våldtagna kvinnor, Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (ROKS), Stockholm, 2005.

223 AI806.

och det är därför viktigt att veta att sådant kan komma fram i ett senare skede av processen.[224] Precis som tidigare nämnts, visar beslutande myndigheter ofta lite förståelse för att dessa uppgifter tillkommer senare i asylprocessen.

I några av de analyserade besluten anses uppgifter kring sexuellt våld ha uppkommit i ett senare skede i asylprocessen. Migrationsverket ansåg i ett verkställighetsärende att det var märkligt att sökande inte tidigare hade berättat om uppgifter gällande tortyr och sexuellt våld:

> Hon har inte lämnat en godtagbar förklaring till varför hon först i ett så sent skede åberopar att hon har utsatts för tortyr och våldtäkt av säkerhetstjänsten i Sudan. Den omständigheten att man har blivit utsatt för tortyr torde vara det viktigaste asylskäl som en asylsökande har. Det är därför mycket anmärkningsvärt att [den asylsökande] inte åberopade detta i sin ursprungliga ansökan om asyl. Även om Migrationsverket till viss del kan ha förståelse för att [hon] kan ha upplevt det som svårt och obehagligt att berätta om de våldtäkter som hon åberopar och att hon ska ha utsatts för och därför sent i asylprocessen förmått berätta om vad som ska ha hänt, kan detta inte gälla hennes uppgifter om tortyr.[225]

Migrationsverket menar att sökandens berättelse har förändrats och eskalerat på ett väsentligt sätt långt efter att hennes beslut om utvisning vunnit laga kraft. Därför finner Migrationsverket starka skäl att ifrågasätta sökandens trovärdighet. Detta trots att sökanden inkommit med en tortyrskadeutredning där som visar att sökanden lider av minnessvårigheter. Beslutet överklagas och migrationsdomstolen beviljar ny prövning. Migrationsdomstolen anser inte att det framkommit brister av sådan karaktär i hennes berättelse som medför att hennes nu lämnade uppgifter inte skulle bedömas som trovärdiga och att det kan finnas hinder mot verkställighet. Med hänsyn till arten av de uppgifter som nu åberopas och omständigheterna i målet finner migrationsdomstolen att sökanden givit en godtagbar förklaring till varför hon inte lämnat in dem. I Migrationsverkets nya beslut anser man att den skriftliga bevisning som ingetts ger visst stöd åt att sökande utsatts för tortyr i hemlandet och att en godtagbar förklaring finns med hänvisning till landinformation samt effekter av tortyr och trauma.[226]

224 MIV:s handbok, s. 671. Se även, Migrationsverket, *Rättschefens rättsliga ställningstagande om förföljelse på grund av homo- eller bisexuell läggning,* 2009, RCI 04/2009.
225 AI847.
226 Ibid.

Utgången i ovan nämnda ärende illustrerar hur viktigt det är att en tortyrskadeutredning och dess slutsatser sätts i relation till sökandens berättelse, inhämtad landinformation och övrig bevisning för att bedöma om uppgivna skäl för dröjsmål med att berätta om våldtäkterna anses rimliga och trovärdiga.

6.3.2 ”Enskilda individer”

Sexuellt våld utfört av statsrepresentanter vid polisstation, fängelse eller husrannsakan anses, i ett antal av de analyserade besluten, som handlingar utförda av ”enskilda individer” som staten således inte bär ansvar för.[227] Följaktligen anses övergrepp i form av sexuellt våld som godtyckliga handlingar utförda av enskilda individer i ett politiskt vakuum.

I ett avgörande där sökanden våldtogs av säkerhetstjänsten för att erkänna medlemskap i ett politiskt parti ansåg Migrationsverket att ”angående övergreppen är dessa att se som brott utförda av enskilda individer och som det åligger myndigheterna i hemlandet att beivra”.[228] Dessa påståenden görs utan att ta hänsyn till relevant och uppdaterat landinformation som berör könsrelaterat våld i landet. Genom att påstå att våldet utförs av ”enskilda individer” utan någon koppling till staten placeras förföljelsen utanför sin kontext. I det här fallet töms övergreppet och ansvaret hos statsrepresentanter på sin politiska mening.

Stater ska avstå från att direkt eller indirekt begränsa eller hindra människors tillgång till sina rättigheter.[229] Det innebär bl.a. att stater har ansvar för att se till att poliser och andra statsrepresentanter inte utsätter sina medborgare för till exempel våldtäkt eller könsdiskriminering.

6.3.3 Att söka myndighetsskydd: (O)rimligheten i att kräva skriftligt bevis

Av förarbetena och UNHCR:s handbok framgår att vid flyktingskapsbedömningen ska möjligheten till skydd i hemlandet vara uttömt.[230] Faktumet att sökanden inte har vänt sig till myndigheter för att söka skydd eller till polisen för att anmäla övergrepp innan flykten till Sverige kan ha en negativ inverkan i bedömningen om varför relevanta frågor kring detta faktum inte ställdes under utredningen.

---

227 AI812 och AI806.

228 AI806.

229 Bexelius, Maria, Asylrätt, kön och politik – en handbok för jämställdhet och kvinnors rättigheter, Rådgivningsbyrån för asylsökande och flyktingar, 2008, s. 30. Europadomstolen har även uttalat sig om statens ansvar över sina representanter i ECHR, *Ireland v. the United Kingdom,* 18 January 1978.

230 SOU 2006:6, s. 102. Se även UNHCR:s Handbok, para. 91.

I några av de studerade avgöranden observeras att det medför att Migrationsverket förutsätter att sökande kan vända sig till hemlandsmyndigheterna för att söka skydd då övergreppen anses vara utförda av enskilda individer och inte av statsrepresentanter. I ett exempel anger Migrationsverket att man borde se övergreppen rörande sexuellt våld ”som brott utförda av enskilda individer och som det åligger myndigheterna i hemlandet att beivra”.[231] Utifrån dessa beslut kan man konstatera att Migrationsverket oftast tillämpar en presumtion att det finns myndighetsskydd. Den sökande förväntas sedan motbevisa, helst genom skriftlig bevisning, att myndighetsskydd sökts innan landet lämnades,[232] något som oftast är svårt att bevisa.[233]

Sökandens underläge när det gäller möjligheterna att skaffa fram bevis för sina påståenden beaktas många gånger inte heller.[234] Det här framgår av ett avgörande från Migrationsverket där verket anser att det inte går att styrka de sexuella övergreppen ”med mer än egna ord” och att sexuella övergrepp genomförda av polisen i första hand är en fråga för de rättsvårdande myndigheterna i hemlandet. Bedömningen motiveras vidare med att den sökande inte kunnat göra sannolikt att hemlandsmyndigheterna saknar möjlighet eller vilja att bereda skydd.[235]

International Rehabilitation Council for Torture Victims (IRCT) påpekar att “although far fewer women than men are detained, those women who have been tortured in detention are extremely likely to have been raped or otherwise sexually abused”.[236] Trots förekomsten av sexuellt våld är det alltså många gånger svårt för sökanden att styrka uppgifter om övergrepp, dels för att många inte anmäler våldtäkt och dels för att de som anmäler kan ha svårigheter att begära och få ut handlingen. Dessutom kan det vara svårt att få medicinsk bevisning för sexuellt våld i en tortyrskadeutredning:

231 AI806.
232 UNHCR gör även samma observation utifrån analysen av de besluten som ingick in i studien. För en mer detaljerad beskrivning se UNHCR, Kvalitet i svensk asylprövning, s. 164.
233 Se även Asylum Aid, *Gender related asylum claims in Europe – A comparative analysis of law, policies and practice focusing on women in nine EU Member States,* 2012, s. 53.
234 Migrationsverkets handbok *Utlänningshandboken* s. 670.
235 AI812.
236 Se IRCT, The Physical and Psychological Findings Following the Late Examination of Victims of Torture, 2000, s. 4.

> Rape or sexual abuse either vaginal or anal seldom leaves any long-term trace in the genial area because the skin in this area usually heals quickly. Immature girls and post-menopausal women are more vulnerable to local damage though they also usually heal quickly. Scars if present may be difficult to find.[237]

I ett annat av de studerade exemplen blir en transsexuell man gruppvåldtagen av flera poliser när han ska anmäla hot om övergrepp från släkten, vilket Migrationsverket betvivlar med bakgrund av trovärdighetsbrister och således ifrågasätts även hotbilden från släkten. På grund av trovärdighetsbrister betvivlar Migrationsverket på det här och ifrågasätter även hotbilden från släkten. Då hotbilden var grunden till att mannen uppsökte polisen för att anmäla, ifrågasätter även domstolen omständigheterna kring det sexuella våldet.[238] **Hur denna avvägning och motivering görs framkommer inte. På vilket sätt trovärdigheten anses brista motiveras ej heller.**

Vissa grupper, såsom kvinnor och HBTQ-personer, kan ha extra stora svårigheter att få skydd från polis och rättsväsendet som exemplen ovan visar. Det finns även exempel där Migrationsverket kräver att en kvinna anmäler personalen från fängelset som har våldtagit henne. När det gäller misshandeln och våldtäkterna konstaterar Migrationsverket att sökanden inte kunnat visa att dessa var sanktionerade av hemlandsmyndigheterna. Mot bakgrund av att anmälan inte är gjord konstaterar Migrationsverket att sökande inte kunnat visa att myndigheterna i hemlandet skulle sakna vilja eller förmåga att skydda henne.[239] **I ovan nämnda beslut har det inte gjorts en individuell bedömning av rimligheten i att kräva att sökanden ska vända sig till polisen för att söka skydd, i synnerhet när det var statsrepresentanter som var ansvariga för det sexuella våldet.** Europadomstolen har tidigare uttalat sig om en statsrepresentants våldtäkt av en fånge:

> The Court stressed that rape of a detainee by an official of the State must be considered to be an especially grave and abhorrent form of ill-treatment given the ease with which the offender can exploit the vulnerability and weakened resistance of his victim. Furthermore, rape leaves deep psychological scars on the victim which do not respond to the passage of time as quickly as other forms of physical and mental violence [författarens kursivering].[240]

237 Se Bruin, R & Reneman, M & Bloemen, E, "The physical after-effects of torture" in *Care Full –Medico-legal reports and the Istanbul Protocol in asylum procedures,* 2006, s. 40.
238 AI825.
239 AI698.
240 Aydin mot Turkiet.

Domstolen understryker maktbalansen som existerar mellan förövaren och offret i fall där statsrepresentanter är involverade. I MIG 2011:6 finner Migrationsöverdomstolen att den sökande inte gjort en polisanmälan eller på annat sätt påkallat myndigheternas hjälp för att få skydd i hemlandet. Däremot anser domstolen att detta inte kunde krävas av sökanden mot bakgrund av det som framkommit om faderns position som myndighetsperson och klanledare och att de sökande var minderåriga. Domstolen bedömde även att beslutsfattaren måste beakta den faktiska tillämpningen av lagstiftningen i praktiken.

Många ärenden slutar med att inget straff döms ut och de flesta kvinnor som riskerar att bli offer för sådana gärningar vill inte göra en anmälan till polisen i hemlandet av rädsla för vedergällning eller att dra skam över familjen. Vidare har det framkommit att de skyddade boenden för kvinnor som finns främst drivs genom privata initiativ, varför dessa inte kan anses ingå som en del av det skydd som myndigheterna antas kunna erbjuda.

Praxis visar således att en rimlighetsanalys måste göras för att bedöma huruvida myndighetsskyddet är tillgängligt, effektivt och adekvat för den sökande utifrån inhämtad landinformation. Förarbetena påpekar att skydd i hemlandet är en uppenbar följd av ”rådande politiska, sociala, religiösa eller kulturella strukturer, vilka i detta sammanhang får sägas innefatta det som benämns könsmaktsstruktur”.[241] Därför är det viktigt att beakta hur könsmaktsordningen i stat och samhällen fungerar och därmed bidrar till att eventuellt försvåra för sökanden att få ett effektivt skydd. Dessutom visar forskningen att de flesta offer, världen över, inte väljer att polisanmäla händelser av könsrelaterat våld.[242] Även Migrationsverket menar att det kan finnas befogade skäl, under vissa omständigheter, att inte anmäla övergrepp. Istället kan alternativa former av information vara användbara som bevismaterial, t.ex. rapporter om landet ifråga eller muntliga vittnesmål som personer från liknande förhållanden berättat för enskilda nationella eller internationella organisationer.[243]

241 Prop. 2005/06:6., s. 28.
242 Bexelius, Asylrätt, kön och politik – En handbok för jämställdhet och kvinnors rättigheter, s. 160.
243 Migrationsverkets handbok, s. 671.

Som i alla andra bedömningsaspekter bör genusperspektivet integreras i analysen av statens skydd. För att kräva att sökanden ska vända sig till hemlandets myndigheter måste man genomföra en individuell bedömning utifrån sökandens personliga bakgrund och situation samt studera relevant landinformation som tar hänsyn till bl.a. könsrelaterat våld i hemlandet, kvinnors specifika situation och könsaspekter.[244]

244 Läs mer i Svenska Röda Korsets rapporter; *Vad krävs för att få skydd,* 2009, s. 19. Se även Svenska Röda Korset, Ökad genuskompetens i asylprocessen – *En utbildningsmodul för Migrationsverket, 2010 samt Riktlinjer för utredning och bedömning av kvinnors skyddsbehov – Ett fungerande verktyg?* 2008.

7. Avslutande reflektioner och rekommendationer

Avsikten med den här rapporten har varit att studera hur tortyrrelaterade asylskäl bedöms i enskilda avgöranden med fokus på hur dessa motiveras samt vilka krav som ställs på myndigheten respektive på den asylsökande i ärenden där tortyr åberopas. Utgångspunkten för analysen är de krav som ställs på de beslutsfattande instanserna i nationell och internationell lagstiftning och praxis och att därigenom titta på om den nuvarande regleringen tillämpas enligt lagstiftarens intention, det vill säga om beslutsfattande myndigheter beaktar tortyrrelaterade uppgifter vid bedömningen av asylskälen. Hur ser trovärdighets- och tillförlitlighetsbedömningarna ut i beslut där tortyrrelaterade asylskäl åberopas och är de anpassade till det tortyrrelaterade traumats komplexa karaktär? Hur bedöms och värderas den skriftliga bevisningen av tortyr (i synnerhet tortyrskadeutredningar)? Tas det hänsyn till uppgifter om sexuellt våld som en form av tortyr? I detta sista kapitel är tanken att sammanfatta resultaten och analysera dessa för att konkretisera våra slutsatser och komma med reflektioner och rekommendationer.

Analysen har visat på tre områden som är särskilt viktiga i asylärenden där tortyr åberopas: utredningsskyldigheten i enlighet med internationell och nationell praxis; trovärdighets- och tillförlitlighetsbedömningar; samt bedömningen av dokumentation av tortyr och annan grym och förnedrande behandling med särskilt fokus på sexuellt våld.

7.1 Utredningsskyldighet

Migrationsverket och migrationsdomstolarna har, i vissa fall, en skyldighet att utreda av sökanden åberopad risk för tortyr. Den här rapporten har undersökt hur långtgående utredningsskyldigheten har varit i asylärenden som har granskats och där tortyr har åberopats.

Enligt *R.C. mot Sverige* ska det finnas en stark indikation på att den sökande har torterats, där ett läkarintyg av en icke-specialist i tortyrfrågor anses vara tillräckligt för att statens utredningsansvar ska aktualiseras. Bedömningen som görs av Europadomstolen i målet har bekräftats i svensk praxis från Migrationsöverdomstolen (MIG 2012:2) och föranlett nya rättsliga riktlinjer inom Migrationsverket (RCI 20/2012). Liknande resonemang förekommer

också i ett nyligen avgjort avgörande från Migrationsöverdomstolen.[245] Detta indikerar att avgörandet ska ha stor betydelse vid prövningen av den här typen av mål. Trots detta hänvisas det till denna praxis endast i ett fåtal av de avgöranden som ligger till grund för den här rapporten. Fastän man inte hänvisar till internationell eller nationell praxis visar dock genomgången på att läkarintyg har blivit centrala i vidareutredningen om huruvida sökanden har varit utsatt för tortyr.

Förutom läkarintyg uttalar sig inte Europadomstolen om det finns andra omständigheter som kan aktualisera ett utökat utredningsansvar. Det har därför varit av vikt att undersöka hur beslutande myndigheter hanterar andra typer av indikationer om tortyr som inte innebär skriftlig bevisning i form av läkarintyg. Av intresse har varit att undersöka i vilka situationer Migrationsverket och migrationsdomstolarna bedömer att indikationer om tidigare tortyr aktualiserar ett utredningsansvar.

När sökanden framför uppgifter om tidigare tortyr eller uppvisar tortyrrelaterade skador under asylutredningen har Migrationsverket många gånger inte informerat om möjligheten att begära en läkarundersökning och läkarintyg eller att söka vård. Avsaknaden av läkarintyg för att stödja berättelsen av åberopade tortyruppgifter har istället ansetts negativt för trovärdigheten i bedömningen. Detta kan tyda på att Migrationsverket ofta anser att ansvaret att informera om möjligheten om att begära en läkarundersökning och läkarintyg ligger hos det offentliga biträdet. Detta kan också tyda på en övertro på skriftlig bevisning som konsekvens av tolkningen av *R.C. mot Sverige* där avsaknaden av skriftlig bevisning, alltså ett läkarintyg, indikerar en brist på ett trovärdigt stöd för åberopade uppgifter om tortyr.

Den huvudsakliga bevisningen i ett asylärende utgörs av den enskildes berättelse om vad som har hänt innan han eller hon lämnade hemlandet samt sökandens fruktan för framtida förföljelse. Inlämnade handlingar och annan bevisning utgör komplement till den muntliga berättelsen. Det är därför sökandens redogörelse, alltså den utsaga som sökanden presenterar, som är central i bevisbedömningen. Att den sökande berättar om tortyr eller visar tortyrskador under asylutredningen är givetvis en indikation, på samma sätt som ett läkarintyg, som kan och borde föranleda vidare utredning. Redan 2006 (MIG 2006:1) konstaterade Migrationsöverdomstolen att uppgifter om tortyr understryker behovet av vidare utredning.

245 Migrationsöverdomstolens beslut av den 23 september 2014, mål UM 3739-14.

Det måste ställas höga krav på beslutsunderlaget i asylärenden där tortyr åberopas eftersom ett negativt beslut kan innebära stora konsekvenser för den sökande. Som redovisats för i rapporten anger Skyddsgrundsdirektivet (artikel 4.4) att tidigare förföljelse eller allvarlig skada utgör en allvarlig indikation på att den sökandes fruktan för förföljelse är välgrundad eller att det finns en verklig risk för att han eller hon kommer att lida allvarlig skada vid ett återvändande. Detta har ansetts innebära en viss bevislättnad för sökanden eftersom tidigare erfarenheter kan minska behovet av ytterligare bevisning om framtida risk och att myndigheten istället måste ange ”goda skäl” att förföljelsen och skadan inte kommer att upprepas.[246] Det framgår även av praxis som t.ex. i MIG 2007:16.

Europadomstolen har fastslagit att bevisbördan att visa att det finns grundad anledning, vid tillämpningen av artikel 3 av konventionen, initialt ligger på den sökande. Domstolen anser dock att, på grund av de svårigheter som den sökande kan ha att erhålla skriftlig bevisning, man endast behöver göra detta ”to the greatest extent practically possible”.[247] När sökanden har uppfyllt sin plikt att substantiera sin ansökan går bevisbördan över på staten, som har en skyldighet att skingra alla tvivel om tillämpningen av artikel 3. Analysen från rapporten visar att det förekommer resurs- och tidsbegränsningar och andra typer av svårigheter när det gäller att inhämta skriftlig bevisning om tortyr som t.ex. ett läkarintyg. Därför är det än viktigare att myndigheten använder alla sina till buds stående medel för att säkerställa en rättssäker prövning. Att ärendet blir så utrett som dess beskaffenhet kräver ska ses som en minimistandard och den utredande myndighetens ambition bör vara att överskrida denna minimistandard.

Europadomstolen har uttalat att det krävs att staterna gör en rigorös granskning av ärenden som rör artikel 3.[248] Artikel 3 innefattar enligt praxis ett absolut förbud mot avvisning, utvisning eller utlämning till ett land där personen i fråga löper risk att utsättas för sådan behandling. Grunden till detta är att konventionen syftar till att ge ett effektivt, och inte bara ett formellt skydd.[249] Detta är någonting som framgår även av svensk praxis, i t.ex. MIG 2011:6. I dessa ärenden måste *principen om non-refoulement* vara premissen för prövningen och för att följaktligen säkerställa att utvisningar inte sker i strid med principen. Om den beslutande myndigheten kan anskaffa bevis som kan bekräfta eller vederlägga fakta i målet och det kan göras genom rimliga

246 Se SOU 2006:6, s 90. Se även Prop. 2009/10:31, s. 130. UNHCR, Kvalitet i svensk asylprövning, s. 182.
247 Bahaddar mot Nederländerna, para. 49.
248 Jabari mot Turkiet, para. 39.
249 Se Danelius, H, *Mänskliga rättigheter i europeisk praxis,* 3 uppl. 2007, s. 78 ff.

ansträngningar, så ska myndigheten göra detta. Detta kan kräva att beslutande myndigheter gör rimliga ansträngningar när sökanden åberopar uppgifter om tortyr under asylprocessen eller visar tortyrskador under asylutredningen, oaktat om ett skriftligt läkarintyg presenteras i ärendet eller ej. Att helt hänvisa till skriftlig dokumentation och inte ta hänsyn till annan bevisning i ärendet är djupt olyckligt då detta kan medföra väsentliga rättsförluster för den enskilde. Det lägger också ett alltför stort ansvar på den enskilde och dennes offentliga biträde trots komplexiteten i denna typ av ärenden.

7.2. Trovärdighets- och tillförlitlighetsbedömningar

Trovärdighetsbedömningen har visat sig vara avgörande för utgången av frågan om uppehållstillstånd i majoriteten av de analyserade besluten. Studien visar att i dessa beslut får trovärdighetsbedömningen större betydelse och utrymme än tillförlitlighetsbedömningen. Oftast görs en trovärdighetsbedömning utan att beslutsfattaren genomför en grundlig tillförlitlighetsbedömning av presenterade uppgifter.

Rapporten visar att det många gånger inte görs skillnad mellan centrala omständigheter med betydelse för helheten och omständigheter som är perifera i bevisfrågan. I flera fall redovisas dessa bedömningar på ett ostrukturerat sätt där mindre relevanta omständigheter får för stor betydelse för helheten. Dessutom är det vanligt att endast ifrågasätta ett bevistema i den sökandes utsaga för att anse att det finns tillförlitlighetsbrister i hela berättelsen. Det finns flera beslut i rapporten där enbart en händelse, t.ex. flykten eller frigörandet från fängelset eller nivån på den politiska aktiviteten, har avgörande betydelse för att ogiltigförklara asylberättelsens trovärdighet i sin helhet.

Det viktigaste instrumentet för att säkerställa en korrekt och välbalanserad prövning är att bevisstrukturen kartläggs, dvs. att bedömaren gör klart för sig vad som är centrum och periferi i bevisfrågan.[250] Det är därför centralt att varje bevistema värderas för sig innan beslutsfattaren gör en sammanvägning av bevisen och drar en slutsats. Om detta inte görs finns stor risk att mindre relevanta omständigheter eller händelser, som exemplen från rapporten visar, får för stor betydelse för helheten. I det nyligen avgjorda ärendet hos Migrationsöverdomstolen[251] ansåg domstolen att det förelåg en rad, relativt stora, trovärdighetsbrister. Trots detta ansåg domstolen att berättelsen inte helt kunde sägas sakna trovärdighet. Detta visar på vikten av att inte ge enskilda omständigheter för stor betydelse, något som vi sett i flera

250 Diesen, C., *Bevisvärdering i flyktingärenden,* s.222.
251 UM 3739-14.

avgöranden från både Migrationsverket och migrationsdomstolarna i studien. Istället ansåg domstolen att kopplingen mellan de dokumenterade skadorna och berättelsen om tortyren var det centrala. Detta avgörande kom efter den tidsperiod som ärendena i vår genomgång härrör ifrån, varför detta inte argumenterats vidare. En förhoppning är dock att detta kommer få spridning hos underinstanserna i framtida avgöranden.

Trots att landinformationen har betydelse för tillförlitlighetsbedömningen är landinformationen framför allt central för bedömningen av förföljelserisken. Att utredaren är väl förberedd och har god kunskap om förhållanden som råder i ursprungslandet är centralt för att underlätta utredningen och den senare bedömningen av skyddsskälen. Som rapporten visar kan en bristfällig eller ofullständig utredning ha en negativ påverkan på asylbedömningen.

Därför är det viktigt för beslutande myndigheter att ha tillgång till relevant, tillförlitlig, individbaserad och uppdaterad landinformation redan under den muntliga utredningen. Beslutsfattande myndigheter bör vara försiktiga med att fatta beslut om trovärdighetsbedömningen baseras på enskilda bevisteman. Det räcker således inte enbart med att ange att trovärdigheten brister i just en händelse utifrån sökandens asylberättelse. Vilka omständigheter som är centrala för den allmänna trovärdigheten bör motiveras noggrant och klart framgå i beslutet. Sökanden borde även alltid ges möjligheten att förklara och motbevisa dessa trovärdighetsbrister. Dessutom är det viktigt att bedömningen görs med hänsyn till hela den bevisning som presenterats. Det är av stor betydelse för individen att besluten och avgöranden är så bra motiverade som möjligt för en effektiv omprövning och i förlängningen för rättssäkerheten. Tydligare och utförligare beslut och avgöranden kan bidra till ökad förutsägbarhet och större enhetlighet i rättstillämpningen.

7.3. Bedömning av dokumentation av tortyr och annan grym och förnedrande behandling

Vid bedömningen fästs vikt vid om sökanden tidigare har utsatt för tortyr och hur nära detta ligger i tiden. Därför har det varit av betydelse att undersöka hur tortyrskadeutredningar, som en del av bevisningen för de tortyrrelaterade asylskäl som presenteras i ärendena, bedöms av beslutande myndigheter.

Det finns flera avgöranden i den här rapporten där beslutande myndigheter anser att tortyrskadeutredningen har begränsat eller inget bevisvärde på grund av att den anses bygga enbart på den asylsökandes berättelse, där Migrationsverket eller migrationsdomstolen finner trovärdighetsbrister. På

grund av att beslutsfattarna oftast anser att tortyrskadeutredningen bygger på sökandens egen berättelse, och därför påstås ha ett mycket begränsat bevisvärde, sätts inte berättelsen i relation till tortyrskadeutredningen, som borde vara en central del av bevisningen i fallet.

Det finns flera exempel på beslut där migrationsdomstolen även ifrågasätter tortyrskadeutredningens medicinska slutsatser, bland annat på grund av att skadorna inte är daterade. Forskning visar att de flesta tortyrskadeutredningarna genomförs en lång period efter att sökanden utsatts för tortyren – från ett till flera år. Det är väldigt sällan en tortyrskadeutredning genomförs i Sverige de följande sex månaderna efter tortyren och därför är det svårt att datera skador och ärr. Dessutom kan det vara svårt att få medicinsk bevisning på sexuellt våld inom ramen för en tortyrskadeutredning på grund av att det har gått en lång tid efter övergreppet.

Trots att tortyrskadeutredningens slutsatser inte utgör avgörande bevisning måste de sättas i relation till den asylsökandes berättelse och dess eventuella eller uppfattade trovärdighetsbrister. Tortyrskadeutredningar kan bara stödja eller styrka sökandens berättelse genom att sättas i relation till den. De bedömningar som har analyserats i rapporten tyder på att beslutsfattaren har lite kunskap kring vad en tortyrskadeutredning är eller att Istanbulprotokollet är en vedertagen internationell metod där de utredande experterna använder sig av flera verktyg förutom sökandens berättelse.

Rapporten visar även att det många gånger råder okunskap kring att våldtäkt eller sexuellt våld kan utgöra en form av tortyr och därmed kan utgöra förföljelse. I de analyserade besluten och domarna kan även observeras en bristande förståelse om våldtäktens funktion i olika kontexter. I urvalet finns exempel på beslut där våldtäkter betraktas som slumpmässiga handlingar utförda av enskilda individer i ett politiskt vakuum. Dessutom visar genomgången på bristande förståelse från beslutande myndigheters sida vad gäller svårigheter att styrka uppgifter om våldtäkt. Detta kan ses mot bakgrund dels av att många sökande, i synnerhet kvinnor, inte anmäler våldtäkt och dels av att de som anmäler kan ha svårigheter att begära och få ut handlingen. Det framkommer i rapporten att beslutsfattaren som regel har ett långtgående krav på att sökanden har uttömt möjligheten att få skydd i hemlandet före flykten till Sverige. Det här kravet borde gå hand i hand med en individuell bedömning av rimligheten i att kräva att sökanden ska vända sig till polisen eller rättsväsendet för att söka skydd. I stället visar materialet från rapporten att så är inte är fallet, i synnerhet när det var statsrepresentanter som var ansvariga för det sexuella våldet.

Det är därför grundläggande att göra en rimlighetsanalys för att bedöma huruvida myndighetsskyddet har varit tillgängligt, effektivt och adekvat för den sökande utifrån inhämtad landinformation. Oftast ger befintlig landinformation en generell bild av rättssäkerheten i landet utan att ta hänsyn till enskilda sökandes, i synnerhet kvinnors och HBTQ-personers, verklighet och erfarenheter av statsapparatens faktiska vilja och förmåga att bereda skydd. I dessa ärenden är det grundläggande att beakta hur könsmaktsordningen i en stat och i samhällen fungerar och hur den bidrar till att eventuellt försvåra för sökanden att få ett effektivt skydd.

7.3.1 Traumats komplexa karaktär och dess påverkan på asylutredningen och bedömningen

Avsikten med rapporten har även varit att belysa om utredningen och i synnerhet bedömningen har varit anpassad till det tortyrrelaterade traumats komplexa karaktär. I en stor del av besluten anses att asylberättelsen eller delar av berättelsen varit ”vag och detaljfattig”. I vissa av dessa beslut görs ingen vidare bedömning eller motivering av vad som anses vara vagt och detaljfattigt samt varför sökanden borde ha varit mer detaljerad och konkret i just vissa delar. Detta går hand i hand med avsaknaden av tydlighet i många av besluten om vad som är centrum och periferi i bevisfrågan.

I bedömningen beaktas många gånger inte heller att personer som har varit utsatta för traumatiska upplevelser kan ha svårt att framföra en fullständig och detaljerad berättelse under asylutredningen. Detta kan tyda på att beslutsfattaren ofta har orimliga krav på vad den sökande borde kunna komma ihåg och hur detaljerad och sammanhängande berättelsen om fängelseuppgifterna måste vara för att inte sökandens allmänna trovärdighet ska ifrågasättas. Man kan även konstatera att det tas alltför liten hänsyn till sökandens förklaringar av bristerna i den åberopade bevisningen.

I ett stort antal analyserade avgöranden där det ansetts föreligga trovärdighetsbrister har beslutande myndigheter angett att sökanden ändrat sin berättelse eller utvidgat den inom ramen för tortyrskadeutredningen. I majoriteten av dessa beslut uppfattas den utvidgade informationen i tortyrskadeutredningen eller de nya omständigheterna som en ”upptrappning” av berättelsen eller modifikationer i utsagan. En av de slutsatser som kan dras från analysen är att beslutsfattarna ofta anser att tillägg i berättelsen är mindre tillförlitliga än tidigare presenterade uppgifter. Dessutom anses i vissa beslut att sökanden inte ska få tillgodoräkna sig tvivelsmålets fördel *(”benefit of the doubt”)* på ändrade uppgifter eller uppgifter som tillkommit senare. Detta kan ha negativa konsekvenser för bedömningen av den allmänna

trovärdigheten där ”sena”, ”utvidgade” eller ”ändrade” uppgifter allmänt tillåts skada sökandens trovärdighet.

Det s.k. konstanskriteriet tillämpas således felaktigt då man ser förändring i sig som en negativ faktor vid bedömningen av utsagan och bortser från att det kan finnas många förklaringar till att information inte blir korrekt eller komplett vid första utredningen. Det är vanligt att den sökande kommer med nya utvidgade uppgifter om sin bakgrund, t.ex. om sin politiska aktivitet, eller om tidigare förföljelse vid den andra utredningen, i inlagan, överklagandet eller vid en ny ansökan. Det är inte anmärkningsvärt att bevisning från en person som utsatts för tortyr kommer först inför ett överklagande eller vid verkställigheten. Sexuellt våld är ofta förknippat med starka trauman, skuld- och skamkänslor samt också ofta tabuföreställningar vilket gör att det kan komma fram i ett senare skede av asylprocessen Dessutom är det vanligt att sökanden berättar mer ingående detaljer för psykologen under tortyrskadeutredningen, i ett mer tryggt terapisammanhang, där tillit har hunnit byggas, än på ett par timmars utredning hos Migrationsverket.

Däremot visar beslutande myndigheter oftast lite förståelse för att dessa uppgifter uppkommer senare i asylprocessen eller efter asylprocessen är slut. Det uppvisas även lite kunskap om att asylberättelsen i utredningen kan vara motstridig, vag eller oprecis på grund av traumans komplexa karaktär. Man kan konstatera att även om den sökande i en del av de analyserade besluten åberopade att han/hon hade utsatts för tortyr anpassades inte utredningen och utredningstekniken utifrån sökandens särskilda behov.

Detta kan ha som konsekvens att tortyröverlevare kan ha en högre bevisbörda än övriga asylsökande. Å ena sidan visar rapporten på att det numera krävs skriftlig bevisning för att stödja uppgifter om tortyr, i form av läkarintyg, i de flesta fallen där trovärdighetsbrister uppkommit. Å andra sidan visar även rapporten att trovärdighetsbrister i asylberättelser av tortyröverlevare är förekommande på grund av traumans komplexa karaktär. Som tidigare påpekats i rapporten har personer som varit utsatta för tortyr och sexuellt våld oftast större svårigheter att minnas och berätta om de omständigheter som legat till grund för asylansökan. Därför kan det finnas en risk att beslutande myndigheter har orimliga krav på den här gruppen asylsökande. Detta går emot lagstiftarens intentioner som önskar gynna den här gruppen asylsökande som en grupp med särskilda behov.

Det är viktigt för beslutande myndigheter att ha tillgång till tillförlitlig, relevant och uppdaterad landinformation redan under den muntliga utred-

ningen. Att utredaren är väl förberedd och har god kunskap om förhållanden som råder i ursprungslandet är centralt för att underlätta utredningen och den senare bedömningen av skyddsskälen. Samtidigt är det viktigt att man har kunskap om att personer som är överlevare av trauma och tortyr, inklusive sexuellt våld och annat könsrelaterat våld, kräver en stödjande miljö för att kunna lägga fram sina asylskäl. Asylutredningen borde ta hänsyn till svårigheterna som överlevare av tortyr kan ha för att minnas och i synnerhet minnas detaljer kring tidigare förföljelse som berör tortyr och sexuellt våld.

Detsamma gäller möjligheten att ansöka om hinder mot verkställighet i ett senare skede. En tortyrskadeutredning måste anses vara en sådan ny omständighet som medför ny prövning i enlighet med verkställighetsbestämmelserna, särskilt i de fall där tidigare tortyr ifrågasatts i grundärendet. Särskilt med tanke på att en tortyrskadeutredning, genomförd i enlighet med internationell standard, kan stärka den sökandes trovärdighet och således påverka bedömningen av framtida risk för tortyr. Detsamma gäller giltig ursäkt för varför inte dessa skäl framkommit i den initiala prövningen. Beviskraven för verkställighetshinder ligger (och bör ligga) något lägre än kraven för uppehållstillstånd och det måste även komma till uttryck i praktiken.

7.4 Rekommendationer

Migrationsverket

- Stärk Migrationsverkets kompetens kring tortyr, trauma och konsekvenserna av detta.
  - Inkludera och förstärk utbildningen kring tortyr och trauma och dess effekter redan på introduktionsutbildningen för nyanställda. Vidareutbildning kring tortyr och trauma bör vara obligatoriskt för personal som arbetar med asylprövning och mottagande.
  - Integrera utbildning om tortyrskadeutredningar i befintlig utbildning.
  - Integrera utbildning om tortyr och dess förekomst i allmänhet samt specifikt frågan om sexuellt våld som en form av tortyr.
  - Förstärk utbildning och kompetens kring internationell praxis, dess inverkan på svensk rätt och hur den ska implementeras nationellt.
- Säkerställ att tortyrskadeutredningar genomförs i ärenden där detta kan ha en avgörande betydelse på utgången av ärendet eller i bedömningen av den sökandes trovärdighet eller tillförlitlighet av uppgifter. Säkerställ att kostnader inte utgör hinder mot att tortyrskadeutredningar genomförs.

- Stärk relevant landinformation i Lifos, inklusive relevant landinformation om särskilt utsatta grupper såsom tortyröverlevare, kvinnor och HBTQ-personer. Informationen måste vara relevant, uppdaterad och transparent.
- Utveckla beslutsmotiveringarna generellt och tydliggör grunderna för avslagsbeslut. Bemöt och motivera uppfattade brister, såsom till exempel trovärdighetsbrister. Detsamma gäller motiveringar vid ansökningar om verkställighetshinder.
- Stärk samverkan mellan olika enheter på Migrationsverket i syfte att säkerställa att sökanden får en rättssäker prövning och nödvändigt stöd i sitt ärende, särskilt i ärenden där behov av ytterligare vård och/eller dokumentation behövs.
- Ställ högre krav på offentliga biträdens kompetens – i synnerhet kring tortyr, trauma och genus.
- Genomför översyn och uppföljning i ärenden rörande verkställighetshinder.

Migrationsdomstolar

- Stärk migrationsdomstolarnas kompetens kring tortyr, trauma och konsekvenserna av detta.
- Stärk förutsättningarna för att relevant internationell praxis tillgodogörs och följs i syfte att öka genomslaget i avgöranden.
- Säkerställ att relevant, uppdaterad och individanpassad landinformation finns i ärendet.
- Förbättra motiveringen av domar och domskäl och bemöt påstådda trovärdighetsbrister tydligare i syfte att göra domslutet begripligt för den enskilde.
- Säkerställ att tortyrskadeutredningar genomförs i ärenden där detta kan ha en avgörande betydelse på utgången av ärendet eller i bedömningen av den sökandes trovärdighet eller tillförlitlighet av uppgifter. Säkerställ att kostnader inte utgör hinder mot att tortyrskadeutredningar genomförs.
- Ställ högre krav på offentliga biträdens kompetens – i synnerhet kring tortyr, trauma och genus.

Offentliga biträden

- Stärk kompetensen kring tortyr, trauma och konsekvenserna av detta.
- Möjliggör för alla sökande att redogöra för sin asylberättelse separat, även kvinnor och barn.

Hälso- och sjukvården

- Stärk kompetensen kring tortyr, trauma och konsekvenserna av detta.
- Möjliggör fler tortyrskadeutredningar.
- Öka förståelsen och kompetensen kring dokumentation och intyg för patienter som utsatts för tortyr.

Lagstiftaren

- Gör en översyn av lagstiftningen kring verkställighetshinder.
- Säkerställ att tortyr kriminaliseras i svensk lag.

8. Källförteckning

Asylum Aid (2012). *Gender related asylum claims in Europe – A comparative analysis of law, policies and practice focusing on women in nine EU Member States,* Asylum Aid.

Austrian Red Cross (2004), "Researching Country of information –A training Manual" *I Accord Manual.* http://www.coi-training.net/handbook/Researching-Country-of-Origin-Information-2013-edition-ACCORD-COI-Training-manual.pdf

Bexelius, M (2008). *Asylrätt, kön och politik – en handbok för jämställdhet och kvinnors rättigheter,* Rådgivningsbyrån för asylsökande och flyktingar.

Bogner, D., Herlihy, J. & Brewing, C. R. (2007). "Impact of sexual violence on disclosure during Home Office interviews", *British Journal of Psychiatry,* 2007, vol. 191.

Bruin, R & Reneman, M & Bloemen, E. (2006). "The physical after-effects of torture" in *Care Full –Medico-legal reports and the Istanbul Protocol in asylum procedures.*

C A Morgan-III, et al., (2004)."Accuracy of Eyewitness Memory for Persons Encountered during Exposure to Highly Intense Stress" i *International Journal of Law and Psychiatry*, vol. 27, no. 3, Oxford University Press.

Cohen, J. (2001)."Questions of Credibility: Omissions, Discrepancies, and Errors or recall in the Testimony of Asylum Seekers", i *International Journal of Refugee Law*, vol. 13, No. 3, s. 300, Oxford University Press.

Diesen, C. & Lagerqvist Veloz Roca, A.& Lindholm Biling, K. & Seidlitz, M. & Wahren, A. (2007). *BEVIS 8 – Prövning av migrationsärenden,* Norstedts Juridik.

European Union (2008). *Common EU Guidelines for Processing Country of Origin Information,* (COI)2.

Freedom from Torture (2014). *Body of Evidence - Treatment of Medico-Legal Reports for Survivors of Torture in the UK Asylum Tribunal,* Freedom from Torture.

Gábor,G (2007). *Country of Origin Information in Asylum Procedures. Quality as a Legal Requirement in the EU.* Accord.

Evans Cameron, H. (2010). "Refugee Status Determinations and the Limits of Memory", *International Journal of Refugee Law,* 2010,vol. 22, no. 4, Oxford University Press.

Herlihy, J & Turner, S. (2009). 'The Psychology of Seeking Protection', *International Journal of Refugee Law*, vol. 21, no. 2, 2009. Oxford University Press.

Hungarian Helsinki Committee (2013) *Credibility Assessment in Asylum Procedures –A Multidisciplinary Training Manual,* V. 1,CREDO.

International Association of Refugee Law Judges (IARLJ), (2009). "Judicial Criteria for Assesssing Country of Origin Information (COI): A Checlist", *I International Journal of Refugee Law*. Oxford University Press.

International Rehabilitation Council for Torture Victims (IRCT), (2009). *Action Against Torture, A practical guide to the Istanbul Protocol – for lawyers,* IRCT.

IRCT (2007). "Psychological Evaluations of Torture Allegations: A practical guide to the Istanbul Protocol –for psychologists" i *Istanbul Protocol: Manual on the Effect of the Investigation and Documentation of Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment,* IRCT.

IRCT (2000). *The Physical and Psychological Findings Following the Late Examination of Victims of Torture,* IRCT.

Migrationsverket (2013). *Rättsligt ställningstagande angående metod för prövning av tillförlitlighet och trovärdighet,* RCI 09/2013.

Migrationsverket (2012). *Rättsligt ställningstagande angående medicinska utredningar av åberopade skador,* RCI 20/2012.

Migrationsverket (2012), *Handbok för migrationsärenden,* 2014-05-12.

Migrationsverket (2009). *Rättschefens rättsliga ställningstagande om förföljelse på grund av homo- eller bisexuell läggning,* RCI 04/2009.

Noll, G. (2005). "Evidentiary Assessment and the EU Qualification Directive", i *New Issues in Refugee Research,* Working Paper No. 117, Evaluation and Policy Analysis Unit, UNHCR.

Popovic, A (2005). "Evidentiary Assessment and Non-refoulment: Insights from Criminal Procedure", i *Proof, Evidentiary Assessment and Credibility in Asylum Procedures,* Martinus Nijhoff Publishers.

Reyes, H (2007). ”The worst scars are in the mind: psychological torture” in *International Review of the Red Cross,* Vol 89, No 867, September 2007.

Sandesh, S (2007). ”Sexual Violence Against Men in Armed Conflict” i *European Journal of International Law,* Vol. 18, 2007, Oxford University Press.

Svenska Röda Korset (2008). *Riktlinjer för utredning och bedömning av kvinnors skyddsbehov – Ett fungerande verktyg?*

Svenska Röda Korset (2009). *Vad krävs för att få skydd?*

Svenska Röda Korset (2010). *Ökad genuskompetens i asylprocessen – En utbildningsmodul för Migrationsverket.*

Valentine, T & Mesout, J (2009). “Eyewitness Identification under Stress in the London Dungeon”, *Applied Cognitive Psychology,* vol. 23, no. 2, 2009.

UNHCR (2013). *Beyond Proof – Credibility Assessment in EU Asylum System: Full Report,* UNHCR.

UNHCR (2011). *Kvalitet i svensk asylprövning – En studie av Migrationsverkets utredning av beslut om internationellt skydd,* UNHCR.

UNHCR (2001). *Interpreting Article 1 of the 1951 Convention Relating to the Status of Refugees,* UNHCR.

UNHCR (1996). UNHCR:s *Handbok om förfarandet och kriterierna vid fastställande av flyktingars rättsliga ställning: enligt 1951 års konvention och 1967 års protokoll angående flyktingars rättsliga ställning,* Stockholm 1996.

United Nations High Commissioner for Human rights (2014). *Istanbul Protocol,* New York and Geneva.

Wennergren, B & Von Essen, U (2013). *Förvaltningsprocesslagen m.m. – En kommentar,* Nordstedts Juridik.

Wikrén, G & Sandesjö, H. (2010). *Utlänningslagen med kommentarer,* Nionde Upplagan, Norstedts Juridik.

Svenskt offentligt tryck m.m.

SOU 2006:6, Skyddsgrundsdirektivet och svensk rätt En anpassning av svensk lagstiftning till EG-direktiv 2004/83/EG angående flyktingar och andra skyddsbehövande.

Prop. 1996/97:25, Svensk migrationspolitik i globalt perspektiv.

Prop. 2004/05:170, Ny instans- och processordning i utlännings- och medborgarskapsärenden.

Prop. 2005/06:6, Flyktingskap och förföljelse på grund av kön eller sexuell läggning.

Prop. 2009/10:31, Genomförande av skyddsgrundsdirektivet och asylprocedurdirektivet.

Prop. 2013/14:146, Straffansvar för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser.

Prop. 2013/14:248, ”Genomförandet av det omarbetade skyddsgrundsdirektivet”.

EU-direktiv

Rådets direktiv 2004/83/EG av den 29 april 2004 om miniminormer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska betraktas som flyktingar eller som personer som av andra skäl behöver internationellt skydd samt om dessa personers rättsliga ställning och om innehållet i det beviljade skyddet (EUT L 304, 30.9.204, s. 12, efter ompublicering EUT L 204, 5.8.2005, s. 24), skyddsgrundsdirektivet.

Rådets direktiv 2005/85/EG av den 1 december 2005 om miniminormer för medlemsstaternas förfaranden för beviljande eller återkallande av flyktingstatus (EUT L 326, 13.12.2005, s. 13), asylprocedurdirektivet.

Rådets direktivet 2011/95/EU om normer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa ska anses berättigade till internationellt skydd, för en enhetlig status för flyktingar eller personer som kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande, och för innehållet i det beviljade skyddet (omarbetning, EUT L 337, 20.12.2011, s. 9).

Rättsfall och vägledande beslut

Avgöranden från Europadomstolen

Europadomstolens för mänskliga rättigheter dom den 18 januari 1978 i målet Irland mot Storbritannien (appl. no. 5310/71).

Europadomstolens för mänskliga rättigheter dom den 7 juli 1989 i målet Soering mot Storbritannien (appl.no. 14038/88).

Europadomstolens för mänskliga rättigheter dom beslut 22 maj 1995 i målet Bahaddar mot Nederländerna (appl. no.25894/94).

Europadomstolens för mänskliga rättigheter dom den 15 november 1996 i målet Chahal mot Storbritannien (appl. no. 22414/93).

Europadomstolens för mänskliga rättigheter dom den 25 september 1997 i målet Aydin mot Turkiet (appl. no. 23178/94.

Europadomstolens för mänskliga rättigheter dom den 28 juli 1999 i målet Selmouni mot Frankrike (appl. no. 25803/94).

Europadomstolens för mänskliga rättigheter dom den 11 juli 2000 i målet Jabari mot Turkiet (appl. no. 40035/98).

Europadomstolens för mänskliga rättigheter dom den 15 juli 2002 i målet Kalashnikov mot Ryssland (appl. no. 47085/99).

Europadomstolen för mänskliga rättigheter dom den 22 oktober 2002 i målet Algür mot Turkiet, (appl. no. 32574/96).

Europadomstolens för mänskliga rättigheter dom den 21 juni 2005 i målet Matsiukhina och Matsiukhin mot Sverige (appl. no. 31260/04).

Europadomstolens för mänskliga rättigheter dom den 6 juli 2005 i målet Nachova m.fl. mot Bulgarien (appl. no. 43577/98 och 43579/98).

Europadomstolen för mänskliga rättigheter dom den 12 juli 2005 (slutgiltig version daterad 30 november 2006) i målet Moldovan m.fl. mot Rumänien, (appl. no. 411381/98 och 64320/01).

Europadomstolens för mänskliga rättigheter dom den 26 juli 2005 i målet N. mot Finland (appl. no. 38885/02).

Europadomstolens för mänskliga rättigheter beslut den 8 mars 2007 i målet Collins och Akaziebie mot Sverige (appl. no. 23944/05).

Europadomstolens för mänskliga rättigheter dom den 20 januari 2009 i målet F.H. mot Sverige (appl. no. 32621/06).

Europadomstolen för mänskliga rättigheter dom den 10 februari 2009 i mål S.M. mot Sverige (app.no. 47683/08).

Europadomstolens för mänskliga rättigheter dom den 9 mars 2010 i målet R.C. mot Sverige (appl. no. 41827/07).

Europadomstolens för mänskliga rättigheter dom den 20 juli 2010 i målet N. mot Sverige (appl. no. 23505/09).

Europadomstolens för mänskliga rättigheter dom den 23 februari 2012 i målet Hirsi Jamaa m.fl. mot Italien (appl. no. 27765/09).

Europadomstolens för mänskliga rättigheter dom den 2 oktober 2012 (slutgiltig version daterad 2 januari 2013) i målet Singh m.fl. mot Belgien (app. no 33210/11).

Europadomstolens för mänskliga rättigheter dom den 18 december 2012 i målet F.N. m.fl. mot Sverige (appl. no. 28774/09).

Avgöranden från CAT

CAT:s granskning (1994-11-15) av målet Khan mot Kanada (Communication No. 15/1994).

CAT.s granskning (1996.02-12) av målet *Kisoki mot Sverige* (Communication No. 41/1996)

CAT:s granskning (1996-05-08) av målet Muzonzo mot Sverige (Communication No. 41/1996).

CAT:s granskning (1996-11-15) av målet Tala mot Sverige (Communication No. 43/1996).

CAT:s granskning (1998-05-06) av målet X, Y och Z mot Sverige (Communication No. 61/1996).

CAT:s granskning (1998-11-12) av målet Orhan Ayas mot Sverige (Communication No. 97/1997).

CAT:s granskning (1998-12-16) av målet Halil Hayden mot Sverige (Communication No. 101/1998).

CAT:s granskning (1999-05-25) av Elmi mot Australien, (Communication 120/1998).

CAT:s granskning (2001-02-15) av målet A.S. mot Sverige
(Communication No. 149/1999).

CAT:s granskning (2006-11-17) av målet C.T. och K.M. mot Sverige
(Communication No. 279/2006).

CAT:s granskning (2007-01-07) av målet V.L. mot Schweiz
(Communication No. 262/2005).

CAT:s granskning (2011-11-21) av målet S.M., H.M. och A.M. mot Sverige
(Communication No. 374/2009).

Avgöranden från Migrationsöverdomstolen

MIG 2006:1
MIG 2007:12
MIG 2007:16
MIG 2007:33
MIG 2007:37
MIG 2011:6
MIG 2012:2

Migrationsöverdomstolens dom av den 21 juni 2012, mål UM 10509-10.

Migrationsöverdomstolens beslut av den 18 januari 2013, mål UM 9002-12.

Migrationsöverdomstolens beslut av den 23 september 2014, mål UM 3739-14.

Inter-American Commission on Human Rights

Ana, Beatriz and Celia Gonzales Perez v. Mexico, Inter-American Commission on Human rights Case 11.565, No. 53/01, 4 April 2001.

ICTR

The Prosecutor v. Jean-Paul Akayesu, Case No. ICTR-96-4-T, 2 September 1998.

ICTY

Prosecutor v. Dragoljub Kunarac, Radomir Kovac, and Zoran Vukovic – Appeals chamber Judgement – IT-96-23 & 23/1 [2002] ICTY 2 (12 June 2002).

En fullständig lista på alla avgöranden som ingått i studien (drygt 80 avgöranden)

Det här är Röda Korset

- En religiöst och politiskt obunden organisation som finns i 189 länder över hela världen
- Röda Korsets uppgift är att förhindra och lindra mänskligt lidande var det än uppstår och vem det än drabbar

Det här kan du göra

- Engagera dig i frivilligarbete, ge av din tid, där du bor.
- Bli medlem under ett år genom att sätta in 250:- på bankgiro 900-8095, glöm ej ange namn och adress.
- Skänk en gåva, bankgiro 900-8004, www.redcross.se
- Engagera ditt företag i ett givande samarbete.
- Gör Röda Korset till förmånstagare i ditt testamente.

Kontakta Röda Korsets Infoservice så hjälper vi dig, telefon 0771-19 95 00 eller e-post info@redcross.se

Svenska Röda Korset
Box 17563, Hornsgatan 54, 118 91 Stockholm
Telefon 08-452 46 00
E-post: info@redcross.se | Besök vår hemsida www.redcross.se

RödaKorset